

การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

กรณีศึกษา : สินค้าประมง ราชอาณาจักรกัมพูชา

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

BUREAU OF AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES

เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 125

AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH NO. 125

สิงหาคม 2558

AUGUST 2015

การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

กรณีศึกษา : สินค้าประมง ราชอาณาจักรกัมพูชา

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

โดย

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

บทคัดย่อ

การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กรณีศึกษา : สินค้าประมง ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิตการตลาด กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้าประมงและศักยภาพสินค้าประมงของไทยเปรียบเทียบกับทั้งสามประเทศ วิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ใช้ข้อมูล ในปี 2545 -2554 และการวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (Boston Consulting Group : BCG) สินค้าประมงรวม ในสองช่วงเวลา คือ ปี 2545-2549 และปี 2550-2554 ในตลาดโลก และตลาดอาเซียน

ผลการศึกษา พบว่า ทั้งสามประเทศทรัพยากรประมงยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ที่สามารถขยายการเพาะเลี้ยงได้อีกจำนวนมาก ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงใช้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลัก ด้านการเพาะเลี้ยงยังเป็นแบบดั้งเดิม เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานระบบการคมนาคมขนส่งยังไม่พัฒนา รวมทั้งขาดเทคโนโลยีการผลิต ต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิต พันธุ์สัตว์น้ำ และอาหารสำเร็จรูปจากประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนการขยายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเชิงพาณิชย์ต้องใช้เวลา เนื่องจากเกษตรกรยังขาดแหล่งเงินทุนในการเพาะเลี้ยง

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก พบว่า กัมพูชาและสปป.ลาวมีค่า RCA น้อยกว่า 1 หมายความว่าทั้งสองประเทศไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดโลก ขณะที่ไทยและเมียนมาร์มีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาแสดงว่ามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดโลก อย่างไรก็ตามไทยมีค่า RCA ลดลงร้อยละ 12.20 ต่อปี เมียนมาร์ลดลงร้อยละ 47.07 ต่อปี ส่วนในตลาดอาเซียน สปป.ลาวมีค่า RCA น้อยกว่า 1 แสดงว่าไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขัน กัมพูชาและไทยมีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงแรกและลดลงน้อยกว่า 1 จากปี 2550-2554 หมายความว่ากัมพูชาและไทยไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดอาเซียน ส่วนเมียนมาร์มีค่า RCA มากกว่า 1 แสดงว่ามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขันการส่งออกประมงในตลาดอาเซียน

การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG) การส่งออกสินค้าประมงรวมในตลาดโลกและตลาดอาเซียน พบว่า เมียนมาร์อยู่ในตำแหน่งสินค้าดาวรุ่ง (Dogs) ทั้งสองตลาด คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบต่ำและมีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำ เนื่องจากไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มในการส่งออก ส่วนไทยในตลาดโลก ช่วงแรกอยู่ในตำแหน่งสินค้ามีปัญหา (Question Marks) คือ มีส่วนแบ่งตลาดต่ำแต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดสูง ในช่วงที่สองอยู่ในตำแหน่งสินค้าดาวรุ่ง (Dogs) สำหรับในตลาดอาเซียน ไทยอยู่ในตำแหน่งสินค้าทำเงิน (Cash Cows) คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบสูงแต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำ และในช่วงที่สองอยู่ในตำแหน่งสินค้ามีปัญหา (Question Marks) เนื่องจากไทยมีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบในการแปรรูปเพื่อส่งออก

มาตรการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) สินค้าประมง ไทยควรมีการเตรียมการในการขยายฐานการผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน และจัดตั้งห้องปฏิบัติการทดสอบสินค้าของอาเซียนที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานหรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อตรวจสอบสารตกค้างสารปนเปื้อนต่างๆ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องยอมรับรายงานผลการตรวจสอบที่มาจากห้องปฏิบัติการร่วมกัน รวมทั้งการจัดทำมาตรฐานการผลิตตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อให้การเป็นฐานการผลิตร่วมและการค้าร่วมมีความสอดคล้องกัน ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้และให้ความร่วมมือทางด้านวิชาการกับเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสในการขยายการค้าการลงทุน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทยในประเทศเพื่อนบ้านต่อไป

คำนำ

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ทำการศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กรณีศึกษา: สินค้าประมง ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้าประมง และศักยภาพสินค้าประมงของไทยเปรียบเทียบกับราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการมีข้อมูลศักยภาพการแข่งขันสินค้าประมงใช้ในการวางแผนการผลิตและการตลาดเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และภาครัฐใช้ผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิตและการตลาด รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ขอขอบคุณสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพนมเปญ กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแผนงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดของราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประสานงาน และช่วยให้ข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ข
คำนำ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญตารางผนวก	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 วิธีการศึกษา	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	4
2.1 การตรวจเอกสาร	4
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	5
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมาร์	10
3.1 กัมพูชา	10
3.2 สปป.ลาว	16
3.3 เมียนมาร์	24
บทที่ 4 สถานการณ์ การวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมง	29
4.1 สถานการณ์สินค้าประมง	29
4.2 เปรียบเทียบการผลิต และการตลาดสินค้าประมง	65
4.3 การวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมง	69
4.4 ผลกระทบต่อการผลิต และการตลาดสินค้าประมงของไทย	78
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	81
5.1 สรุป	81
5.2 ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	88

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา	11
2	ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ปี 2551-2554	18
3	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับเมียนมาร์	26
4	ราคาขายปลีกปลากระพงของกัมพูชา ปี 2555-2556	33
5	ราคาปลาน้ำจืดที่เกษตรกรขายได้และราคาขายปลีก ของ สปป.ลาว ปี 2556	37
6	ผลผลิตประมงของเมียนมาร์ ปี 2550 – 2554	42
7	พื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงปลาและกุ้งของเมียนมาร์ ปี 2550 - 2554	43
8	ปริมาณการผลิตลูกพันธุ์กุ้งจากโรงเพาะฟักของเมียนมาร์ ปี 2554	43
9	ปริมาณการผลิตลูกพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญของกรมประมงเมียนมาร์ ปี 2554	43
10	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์ ปี 2550 – 2554	45
11	มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงจำแนกตามตลาดสำคัญ 5 อันดับแรก ปี 2550 – 2554	45
12	ตารางปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำของไทย ปี 2550-2554	51
13	มูลค่าสัตว์น้ำเค็มและน้ำจืดจำแนกตามวิธีทำการประมง ปี 2550 – 2554	51
14	ปริมาณสัตว์น้ำเพาะเลี้ยงชายฝั่งแยกตามประเภทการเลี้ยง ปี 2550 – 2554	53
15	ปริมาณสัตว์น้ำจืดจากการเพาะเลี้ยง จำแนกตามชนิดสัตว์น้ำที่สำคัญ ปี 2550 – 2554	54
16	ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายปลีก ของประเทศไทย ปี 2551-2556	60
17	ราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ ราคาส่งออก (F.O.B.) และราคานำเข้า (C.I.F.) ปี 2551-2555	61
18	เปรียบเทียบการผลิต และการตลาดสินค้าประมงของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ปี 2555	65
19	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดของ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดโลก (ปี 2545 – 2554)	71
20	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกปลาน้ำจืดของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดอาเซียน (ปี 2545 – 2554)	73
21	ส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบและอัตราการเติบโตของตลาด ในการส่งออกสินค้าประมง ของเมียนมาร์ และไทย ไปยังตลาดโลก เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554	75
22	ส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบและอัตราการเติบโตของตลาด ในการส่งออกสินค้าประมงของ เมียนมาร์ และไทย ไปยังตลาดอาเซียน เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554	77

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวกที่	หน้า
1 การคำนวณค่า RCA การส่งออกปลาน้ำจืดของกัมพูชา ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554	89
2 การคำนวณค่า RCA การส่งออกปลาน้ำจืดของ สปป.ลาว ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554	90
3 การคำนวณค่า RCA การส่งออกปลาน้ำจืดของเมียนมาร์ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554	91
4 การคำนวณค่า RCA การส่งออกสินค้าปลาน้ำจืดของไทย ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554	92
5 การคำนวณค่าอัตราการเติบโตของตลาด (Market Growth Rate) และส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share) ในการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์และไทย ไปยังตลาดโลก	93
6 การคำนวณค่าอัตราการเติบโตของตลาด (Market Growth Rate) และส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share) ในการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์และไทย ไปยังตลาดอาเซียน	94

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 Boston Consulting Group (BCG)	9
2 แผนที่กัมพูชา	10
3 แผนที่ สปป.ลาว	16
4 แผนที่เมียนมาร์	24
5 สัดส่วนผลผลิตประมงของกัมพูชา ปี 2552	31
6 ปริมาณผลผลิตประมงน้ำจืดของกัมพูชา ปี 2548-2552	31
7 ปริมาณการส่งออก-นำเข้า ประมงน้ำจืดของกัมพูชา ปี 2552	33
8 แสดงผลผลิตประมงน้ำจืดของ สปป.ลาว ปี 2552-2554	35
9 แสดงการนำเข้า-ส่งออก ประมงน้ำจืดของ สปป.ลาว ปี 2552	37
10 ผลผลิตปลาน้ำจืดของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญของโลก ปี 2552	54
11 ผลผลิตปลาน้ำจืดของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2552	55
12 อัตราการบริโภคปลาของประเทศต่างๆ ปี 2552	56
13 การส่งออกปลาน้ำจืดของผู้ส่งออกสำคัญของโลก ปี 2552	57
14 การส่งออกปลาน้ำจืดของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2552	57
15 การนำเข้าปลาน้ำจืดของโลก ปี 2552	59
16 การนำเข้าปลาน้ำจืดของอาเซียน ปี 2552	59
17 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ของ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดโลก ปี 2545-2554	71
18 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดของ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดอาเซียน ปี 2545-2554	74
19 การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG) ของสินค้าประมงเมียนมาร์ และไทย ในตลาดโลก เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554	76
20 การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG) ของสินค้าประมงเมียนมาร์ และไทย ในตลาดอาเซียน เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554	77

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) เป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน โดยมุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิก ลดช่องว่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในอาเซียน และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี 2558 ทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตในประเทศกลุ่มสมาชิกมีทางเลือกในการใช้ปัจจัยการผลิตที่หลากหลายด้วยต้นทุนที่ต่ำลง ในขณะที่ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าและบริการได้อย่างหลากหลายสะดวกและเสรีมากขึ้น และทำให้ภูมิภาคอาเซียนสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้ รวมถึงมีอำนาจต่อรองกับประเทศหรือกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะในการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ ที่มีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ยังส่งเสริมความร่วมมือในด้านอื่นๆ ได้แก่ นโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดเงินและตลาดทุน การประกันภัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในปี 2558 ไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียนอีก 9 ประเทศจะต้องเปิดตลาดสินค้าทุกชนิดอย่างสมบูรณ์ ซึ่งตามความตกลงการค้าสินค้าอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement : ATIGA) สินค้าทุกชนิด (Normal list : NL) ที่ซื้อขายระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีอัตราภาษีนำเข้าศุลกากรเหลือร้อยละ 0 ยกเว้นสินค้าอ่อนไหว (Sensitive list : SL) ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศสงวนไว้ เหลือภาษีนำเข้าศุลกากรสุดท้าย ในอัตราไม่เกินร้อยละ 5 จึงทำให้สินค้าบางชนิดอาจได้รับผลกระทบบ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไป โดยหนึ่งในสินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบคือสินค้าประมง ซึ่งเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทย เนื่องจากไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์จากประมง ไม่ว่าจะเป็น กุ้งทะเล ปลาทูน่ากระป๋อง และสินค้าประมงอื่นๆ โดยในปี 2555 ไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับสองของโลก มูลค่าการส่งออก 8,994 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ครอบคลุมแบ่งตลาดร้อยละ 6.94 ของตลาดโลก (International Trade Centre, 2556)

นอกจากนี้สินค้าประมงถือได้ว่าเป็นแหล่งอาหารของคนในภูมิภาคอาเซียนมาช้านาน เนื่องจากสามารถจับได้ทั้งจากแหล่งน้ำธรรมชาติและการเพาะเลี้ยง บางประเทศมีทั้งประมงน้ำจืดและประมงชายฝั่ง ซึ่งผลผลิตประมงที่ได้จากธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ความต้องการบริโภคมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นอาเซียนจึงให้ความสำคัญในการขยายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น โดยในปี 2555 อาเซียนมีผลผลิตประมงจากการเพาะเลี้ยง 18.38 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.32 ของผลผลิตประมงจากการเพาะเลี้ยงของโลก (Food and Agriculture Organization : FAO, 2556) สัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญที่เพาะเลี้ยง ได้แก่ กุ้งขาวแวนนาไม

กุ้งกุลาดำ ปลาชนิด ปลาตุ๊ก เป็นต้น เพื่อเป็นแหล่งอาหารของประชากรและเป็นสินค้าส่งออกสำคัญที่สร้างรายได้เข้าประเทศ โดยในปี 2555 อาเซียนมีการส่งออกสินค้าประมงมูลค่า 20,740 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นำเข้ามูลค่า 6,339 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (International Trade Centre, 2556) โดยไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าประมงไปยังตลาดโลกเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน ส่วนการนำเข้าสินค้าประมงของอาเซียนส่วนใหญ่ใช้เป็นวัตถุดิบแปรรูปเพื่อส่งออกไปยังตลาดโลก โดยประเทศผู้นำเข้าสินค้าประมงที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ส่วนประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทยคือ เวียดนาม อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งอาเซียนแต่ละประเทศมีศักยภาพในการผลิตสินค้าประมงแต่ละชนิดแตกต่างกัน สำหรับกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมาร์ มีการพัฒนาการเพาะเลี้ยงเพื่อบริโภคและส่งออกมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2558 อาเซียนจะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นฐานการผลิตและการตลาดเดียวกันของสินค้าประมง การวิเคราะห์ถึงศักยภาพสินค้าประมงของประเทศในกลุ่มอาเซียนจึงมีความสำคัญยิ่ง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะหน่วยงานหลักที่กำหนดนโยบายภาคเกษตรกรรมของประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษา แนวนโยบายด้านประมงของประเทศสมาชิกอาเซียนตลอดจนสถานการณ์ด้านการผลิตและการตลาดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวพรมแดนติดต่อกัน ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา (กัมพูชา) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (เมียนมาร์) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายด้านสินค้าประมงของไทยและแสวงหาแนวทางการปรับตัวของภาคประมงเพื่อลดผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีอาเซียนและให้ความร่วมมือในการประกอบกิจการประมงและด้านวิชาการระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าประมงไปด้วยกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประมงของกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมาร์

1.2.2 เพื่อศึกษาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมงของไทยเปรียบเทียบกับกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมาร์

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และนโยบายสินค้าประมง ของกัมพูชา และสปป.ลาว โดยศึกษาสินค้าประมงน้ำจืด และเมียนมาร์ศึกษาสินค้าประมงน้ำจืดและประมงทะเล ในช่วงปี 2555 - 2556

1.3.2 ศึกษาข้อมูลด้านการส่งออกและนำเข้า ปี 2545 - 2554

1.3.3 ระยะเวลาของการศึกษา คือ 1 ตุลาคม 2555 – 30 กันยายน 2556

1.4 วิธีการศึกษา

1.4.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์จากเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าสินค้าประมง สมาคมต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมาร์ ดังนี้

1.1) กัมพูชา สัมภาษณ์เกษตรกร 3 ราย ผู้ประกอบการ/แพปลา 2 ราย สมาคมพ่อค้าปลา 1 ราย กระทรวงเกษตรป่าไม้และประมงกัมพูชา กระทรวงแผนงานกัมพูชา สำนักงานประมงจังหวัดกำแพงจาม รวม 3 แห่ง

1.2) สปป.ลาว สัมภาษณ์เกษตรกร 2 ราย ผู้ประกอบการ/แพปลา 2 ราย กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ของสปป.ลาว รวม 3 แห่ง

1.3) เมียนมาร์ สัมภาษณ์เกษตรกร 2 ราย ผู้ประกอบการ/แพปลา 2 ราย สมาคมประมง 2 แห่ง กระทรวงปศุสัตว์และประมง และกรมประมง สมาพันธ์ประมงแห่งเมียนมาร์ (Myanmar Fishery Federation : MFF) รวม 3 แห่ง

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมจากเอกสารวิชาการ วารสาร หนังสือที่เกี่ยวข้อง จากสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐราชการของไทย กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และ web site ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประมง ได้แก่ FAO Trade Map และ Global Trade Atlas

1.4.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ประกอบด้วย

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องมือทางสถิติในรูปร้อยละและค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายสภาพการผลิตและการตลาดสินค้าประมง

2) การวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ ได้แก่

2.1) การวิเคราะห์ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) เพื่อดูแนวโน้มความได้เปรียบหรือเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกสินค้าประมงของประเทศที่ทำการศึกษา

2.2) การวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมง ด้วยทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ ด้วยวิธี Boston Consulting Group (BCG Matrix) เพื่อแสดงส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share) และอัตราการขยายตัวของตลาด (Market Growth Rate) ของประเทศที่ทำการศึกษา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เกษตรกรและผู้ประกอบการใช้เป็นข้อมูลประกอบเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและการตลาด เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.5.2 ภาครัฐใช้เป็นข้อมูลประกอบการเสนอแนะนโยบายและแนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิตและการตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมงของไทย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.1 การตรวจเอกสาร

กนกวรรณ จันทรอินทร์ (2556) ได้ทำการศึกษาการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของไทย เพื่อวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA) ในการส่งออกอาหารฮาลาลที่ทำการศึกษา คือ กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาและอาหารทะเล เครื่องเทศ เทียบกับ ประเทศคู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกของไทย และวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันอาหารฮาลาลของไทย โดยใช้กรอบแนวคิด SWOT Analysis ใช้ข้อมูลปี 2551-2555 ผลการศึกษาพบว่า ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาและอาหารทะเล ไปยังตลาดโลก ค่า RCA มากกว่า 1 ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ส่วนเครื่องเทศมีค่า RCA น้อยกว่า 1 ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ส่วนการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ พบว่า อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของไทยอยู่ในตำแหน่งที่มีจุดแข็ง และมีโอกาสทางธุรกิจ ซึ่งกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการดำเนินธุรกิจ คือ ต้องให้ความสนใจในการศึกษากฎระเบียบการนำเข้าของแต่ละประเทศ การส่งเสริมพัฒนา การขอมาตรฐานฮาลาล กลยุทธ์การพัฒนาตลาด การเจาะตลาด กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสนับสนุนแก่ ผู้ผลิตที่มีความรู้ความถนัด ความชำนาญในการผลิตและการส่งออก

สุภาวีนี ทศนสุวรรณ และวินัย พุทธิกุล (2556) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ในผลิตภัณฑ์ปลานิลแช่แข็งของประเทศไทย งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในผลิตภัณฑ์ปลานิลแช่แข็งของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศเวียดนาม (ประเทศคู่แข่งชั้น) โดยใช้แนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Michael E. Porter และการวิเคราะห์ SWOT รวมทั้งศึกษาระบบธุรกิจปลานิลของประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจาก บทความ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในผลิตภัณฑ์ ดังกล่าว ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ การได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีจากประเทศคู่ค้าและนโยบายที่ดีในการส่งเสริมอุตสาหกรรมสัตว์น้ำแช่แข็ง ดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม และมาตรฐานความปลอดภัยของอาหารได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้า ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขัน คือ อุปสงค์ภายในประเทศอยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อศึกษากับ ประเทศคู่แข่งชั้น ประเทศเวียดนาม พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบในปัจจัยอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องอยู่ในระดับที่สูงกว่าประเทศเวียดนาม และได้รับผลกระทบจากมาตรการต่างๆ จากประเทศคู่ค้าน้อยกว่า ประเทศเวียดนาม ส่วนการศึกษาระบบธุรกิจปลานิลในประเทศไทยนั้น พบว่า ระบบย่อยปัจจัยการผลิตมีปัญหาในเรื่องของต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะค่าอาหาร ระบบย่อยการผลิต ปลาที่เลี้ยงในบ่อดินยังมีปัญหาในเรื่องของกลิ่นโคลน ระบบย่อยการรวบรวมและการจัดหา เกษตรกรจะขายปลาให้กับพ่อค้าคนกลาง พ่อค้าคนกลางจะเป็นผู้กำหนดราคาและปริมาณการซื้อ

ฉันทิน รุ่งเรืองฤทธิ์ (2546) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความสามารถส่งออกและความได้เปรียบเชิงแข่งขันทางธุรกิจส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทย พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านความสามารถในการส่งออกและมีความได้เปรียบทางความถนัดในการส่งออก โดยในช่วง ปี 2529-2539 พบว่า ทั้งความสามารถในการส่งออกและความถนัดในการส่งออกมีค่าดัชนีที่ถดถอยลง ส่วนผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทยไปญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ในช่วง ปี 2529-2543 พบว่า ในตลาดญี่ปุ่นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออุปสงค์ส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง คือ รายได้ต่อหัวของประเทศญี่ปุ่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทย สำหรับตลาดสหรัฐอเมริกาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออุปสงค์ส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทย คือ รายได้ประชาชาติต่อหัวของสหรัฐอเมริกา โดยทั้งตลาดญี่ปุ่นและตลาดสหรัฐอเมริกากุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทยจัดว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ผลการศึกษาวิเคราะห์ความสามารถเชิงแข่งขันการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งจากไทยไปตลาดญี่ปุ่นและตลาดสหรัฐอเมริกา ตามแนวคิดของ Michael E. Porter โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง พบว่า ในตลาดญี่ปุ่นและตลาดอเมริกาผู้ประกอบการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งมีจุดแข็ง ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบ แรงงาน เทคโนโลยี คุณภาพสินค้า มีการบริหารทางการเงินที่ดี ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ แต่มีปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตสูง ไม่มีการแบ่งงานกันทำที่ชัดเจนและขาดการประเมินผลงาน มีข้อเสนอแนะจากการศึกษาดังนี้ ผู้ประกอบการควรประหยัดค่าใช้จ่ายในทุกๆ ด้านลงและภาครัฐบาลควรปรับลดภาษีที่เกี่ยวกับการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งควรสร้างพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจเพื่อจะได้สร้างความแข็งแกร่งและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) เป็นเครื่องมือสำหรับวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าของประเทศที่ทำการศึกษา และใช้ทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Boston Consulting Group: BCG) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน โดยพิจารณาส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ และอัตราการเติบโตของตลาด ซึ่งทฤษฎีทั้งสองเป็นเครื่องมือที่นำมาปรับใช้กับสินค้าเกษตร และเหมาะสมกับสินค้าที่มีการส่งออกไปประเทศต่างๆ ในโลก โดยนำมาวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของไทยเปรียบเทียบกับประเทศที่ทำการศึกษา นอกจากนี้ ผลของการวิเคราะห์ BCG Matrix ยังสามารถนำมาใช้กำหนดกลยุทธ์ของสินค้าได้ ดังนี้

2.2.1 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ หมายถึง ความสามารถของประเทศใดประเทศหนึ่งในการผลิตสินค้าหรือบริการ โดยใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าต้นทุนในการผลิตสินค้าหรือบริการของอีกประเทศหนึ่ง ลักษณะของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบนี้ สามารถอธิบายการผลิตและการค้าระหว่างประเทศได้ (นิชภา, 2555)

ในทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจะเป็นการวิเคราะห์ภายใต้ระบบการค้าเสรี หรือ Free Trade แต่ในความเป็นจริงประเทศต่างๆ พยายามคิดค้นพัฒนาการผลิตและการส่งออกสินค้า โดยกำหนดมาตรการต่างๆ ที่ให้การส่งเสริมและคุ้มครองการผลิตของอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยตัวอย่างของมาตรการดังกล่าว ได้แก่ มาตรการการกีดกันทางการค้า เช่น การกำหนดอัตราภาษีศุลกากรนำเข้า ค่าธรรมเนียมพิเศษ และการกำหนดโควตา เป็นต้น ซึ่งมาตรการต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่แท้จริงของแต่ละประเทศ

การวัดความได้เปรียบทางการค้าระหว่างประเทศ มักประสบปัญหาด้านข้อมูลต้นทุนสินค้าในอุตสาหกรรมต่างๆ ของแต่ละประเทศ และปัญหาเรื่องความไม่สอดคล้องกันในวิธีการวัดข้อมูล Balassa (1989) จึงเสนอว่าการดูสัดส่วนของสินค้าในการส่งออกของประเทศหนึ่งๆ เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนโดยเฉลี่ยของสินค้าในตลาดโลกน่าจะแสดงถึงความได้เปรียบได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) เป็นดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขัน โดยนำมาวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า ดังนี้

$$RCA_{ki} = \frac{(X_{ki} / X_i)}{(X_{kw} / X_w)}$$

โดย

- RCA_{ki} = ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i
 X_{ki} = มูลค่าการส่งออกสินค้า k โดยประเทศ i ไปตลาดเป้าหมาย เช่น ตลาดโลก
 X_i = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด โดยประเทศ i
 X_{kw} = มูลค่าการส่งออกสินค้า k โดยรวมของตลาดเป้าหมาย เช่น ตลาดโลก
 X_w = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด โดยรวมของตลาดเป้าหมาย เช่น ตลาดโลก
 i = ประเทศผู้ส่งออก
 k = สินค้าที่พิจารณา
 w = ตลาดเป้าหมาย เช่น ตลาดโลก ตลาดอาเซียน

คำอธิบายค่า

ค่า RCA_{ki} ที่ได้จากการคำนวณ จะนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของตลาดเป้าหมาย เช่น ตลาดโลก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 ดังนั้นจึงสามารถแปลความหมายของค่า RCA_{ki} ได้ดังนี้

1) ค่า $RCA_{ki} > 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i สูงกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k

2) ค่า $RCA_{ki} < 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในฐานะที่มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k

3) ค่า $RCA_{ki} = 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i เท่ากับสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในฐานะที่ไม่มีความได้เปรียบและเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k

การวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบโดยใช้ค่า RCA มีความแม่นยำและมีเสถียรภาพในระดับหนึ่ง (Utkulu and Seymen, 2004) นอกจากนี้ค่า RCA ยังใช้วัดแนวโน้มความได้เปรียบของสินค้าที่ส่งออกของประเทศที่พิจารณาว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไรในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา หากค่า RCA ที่คำนวณได้มีแนวโน้มที่สูงขึ้นเป็นลำดับ ย่อมชี้ให้เห็นถึงความได้เปรียบในการแข่งขันการส่งออกสินค้านั้นๆ ของประเทศว่าจะมีอนาคตที่ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งในทางตรงข้ามหากค่า RCA ที่คำนวณได้มีแนวโน้มที่ลดลงเป็นลำดับ ย่อมชี้ให้เห็นถึงความได้เปรียบในการแข่งขันการส่งออกสินค้านั้นๆ ของประเทศว่าในอนาคตจะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง

ข้อจำกัดของ RCA มีดังนี้

- 1) ประเทศ 2 ประเทศ ที่มีค่า $RCA > 1$ ทั้งคู่ ทำให้ไม่สามารถระบุได้แน่นอนว่า ประเทศที่มีค่า RCA มากกว่า 1 มีความสามารถในการส่งออกสินค้า k มากกว่าอีกประเทศที่มีค่า RCA ต่ำกว่า
- 2) มูลค่ารวมของสินค้าที่แต่ละประเทศส่งออกนั้นไม่เท่ากัน ทำให้ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกโดยรวมสูงมีแนวโน้มที่จะมีค่า RCA ต่ำกว่าประเทศที่มีมูลค่าส่งออกโดยรวมน้อย
- 3) การที่ค่า $RCA > 1$ หรือ $RCA < 1$ จะไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเกิดจากปัจจัยใด
- 4) ไม่สามารถระบุได้ว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความได้เปรียบที่เกิดจากความสามารถในการผลิต หรือเกิดจากการใช้นโยบายการค้าของรัฐบาลทั้งในประเทศผู้ส่งออก และในประเทศผู้นำเข้า เนื่องจากข้อมูลที่ใช้เป็นการนำเข้าหรือส่งออกที่เกิดขึ้นจริงซึ่งรวมผลของการบิดเบือนทางการค้าและมาตรการต่างๆ ของรัฐ เช่น การอุดหนุนการส่งออก หรือการกีดกันการนำเข้า ทำให้ค่า RCA ที่ได้ไม่สามารถแสดงความได้เปรียบอย่างแท้จริง

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏจะชี้ให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าของแต่ละประเทศได้ชัดเจนในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถระบุได้ว่าความได้เปรียบหรือเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบมีสาเหตุเกิดจากปัจจัยใด

2.2.2 ทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Boston Consulting Group: BCG) หรือ BCG Matrix

BCG Matrix เป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ด้านการเงินการลงทุนเกี่ยวกับการตลาด โดยการเริ่มต้นของ GE (General Electric) และ Boston Consulting Group (BCG) โดย BCG Matrix จะแสดงฐานะหรือความแข็งแกร่งของบริษัทเมื่อเทียบกับตลาดสินค้านั้นๆ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา 2 เกณฑ์ คือ

1) ส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share) เป็นการเปรียบเทียบกับคู่แข่งว่า ส่วนแบ่งตลาดของสินค้ามียอดขายเป็นกี่เท่าเมื่อเทียบกับคู่แข่งที่สำคัญ วิธีการคำนวณส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ คือ สินค้าของประเทศใดๆ ที่เป็นผู้นำตลาด ให้เปรียบเทียบกับอันดับที่สองของตลาด และสินค้าของประเทศใดๆ ที่เป็นผู้ตาม ให้เปรียบเทียบกับผู้นำตลาด ดังนี้

1.1) กรณีเป็นประเทศผู้นำตลาด

$$\text{ส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ} = \frac{\text{สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของผู้นำตลาด}}{\text{สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของผู้ตามลำดับที่ 2}}$$

เช่น กรณีประเทศผู้นำตลาดมีส่วนแบ่งตลาดเท่ากับ 20% และประเทศผู้ตามมีส่วนแบ่งตลาดเท่ากับ 10% หมายความว่า ประเทศผู้นำตลาดมีส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบเป็น 2 เท่าของประเทศคู่แข่งในอันดับที่ 2 ของตลาด

1.2) กรณีเป็นประเทศผู้ตาม

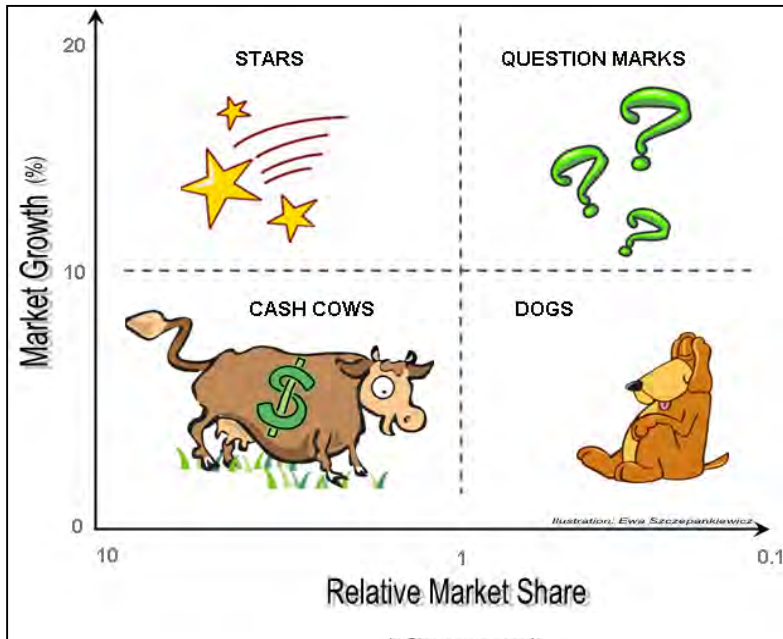
$$\text{ส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ} = \frac{\text{สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของผู้ตาม}}{\text{สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของผู้นำตลาด}}$$

เช่น กรณีประเทศผู้ตามมีส่วนแบ่งการตลาดเท่ากับ 10% และประเทศผู้นำตลาดมีส่วนแบ่งการตลาดเท่ากับ 20% หมายความว่า ประเทศผู้ตามมีส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบเท่ากับ 0.5 เท่าของประเทศผู้นำตลาด

ค่าส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบใช้แกน X ใน BCG Matrix โดยกำหนดค่าจุดตัดแกนเท่ากับ 1 เพื่อใช้แบ่งระหว่างส่วนแบ่งการตลาดที่สูง หรือต่ำ

2) อัตราการเติบโตของตลาดสินค้า (Market Growth Rate) หรือ ความน่าสนใจของตลาด (Market Attractiveness) คือ อัตราการขยายตัวของตลาดสินค้าทั้งตลาด โดยเกณฑ์ที่ใช้นี้ต้องการดูว่าตลาดสินค้านั้นๆ มีความน่าสนใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งอัตราการเติบโตของตลาดขึ้นอยู่กับสภาพการเติบโตของแต่ละอุตสาหกรรมหรือของธุรกิจนั้นๆ โดยทั่วไปใช้อัตราการเติบโตของตลาด (Market Growth) เท่ากับร้อยละ 10 มากำหนดเป็นค่าจุดตัดของแกน Y เพื่อใช้แบ่งระหว่าง Stars จาก Cash Cows และ Question Marks จาก Dogs ซึ่งหากหน่วยธุรกิจมีอัตราการเติบโตมากกว่าร้อยละ 10 จะเปรียบเทียบกับสูง และหากหน่วยธุรกิจมีอัตราการเติบโตต่ำกว่าร้อยละ 10 จะเปรียบเทียบกับต่ำ (สุจารีย์ พิชา, 2553 : อ้างจากอภิชัย สมบูรณ์ปกรณ์ 2549)

ส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ และอัตราการเติบโตของตลาด ถูกใช้แบ่งแกนในการทำ BCG Matrix เป็น 4 ช่อง (ภาพที่ 1) ดังนี้

ภาพที่ 1 Boston Consulting Group (BCG)

2.1) สินค้าดาวเด่น (Stars) เป็นตลาดที่มีอัตราการเจริญเติบโตของยอดขายสูง และมีส่วนแบ่งการตลาดสูง คือ กลุ่มตลาดที่ส่งออกสินค้าไปในสัดส่วนสูง และการส่งออกสินค้าไปตลาดนั้นมีการขยายตัวสูง ทำให้ธุรกิจมีความสามารถในการทำกำไร แต่หากต้องการทำกำไรเพิ่มขึ้นหรือต้องการที่จะแข่งขันในตลาดได้ ธุรกิจจะต้องเพิ่มเงินลงทุนในปริมาณมาก

2.2) สินค้าทำเงิน (Cash Cows) เป็นตลาดที่มีอัตราการเจริญเติบโตของยอดขายต่ำ แต่มีส่วนแบ่งการตลาดสูง คือ กลุ่มตลาดที่ส่งออกสินค้าไปในสัดส่วนสูง แต่การส่งออกสินค้าไปตลาดนั้นมีการขยายตัวต่ำ ตลาดไม่มีความน่าดึงดูดใจสำหรับคู่แข่งรายใหม่ๆ ทำให้ธุรกิจมีกำไรจากการประกอบการสูงและสามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้สูง จึงไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนมาก

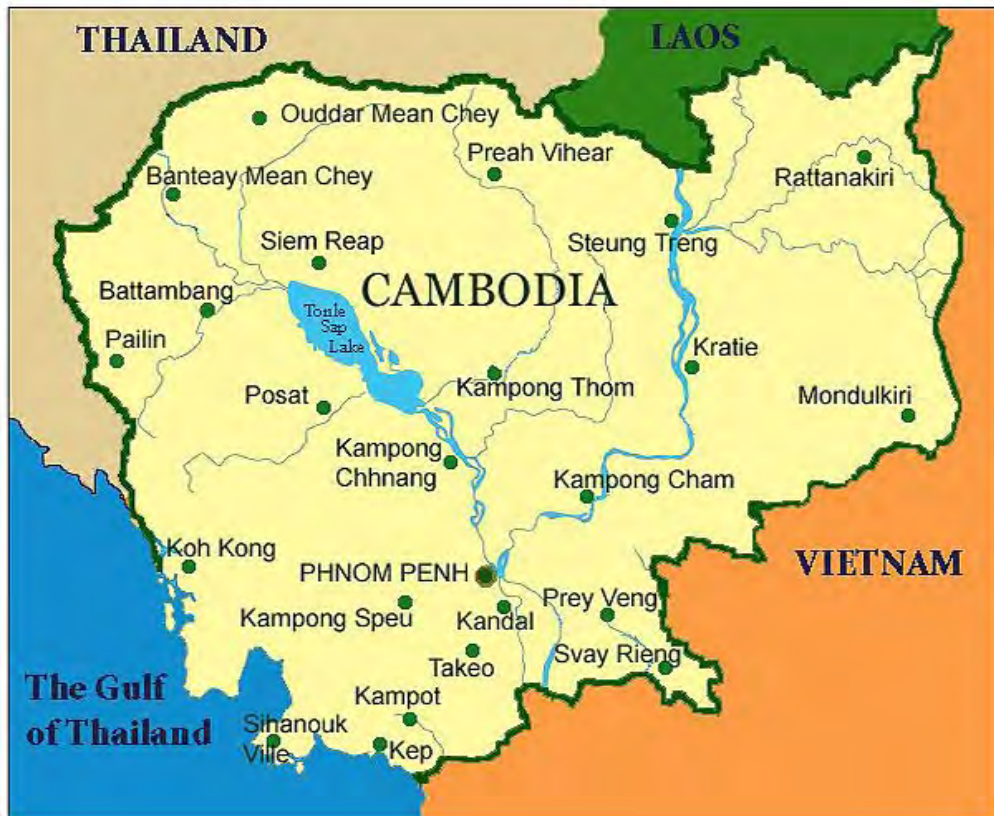
2.3) สินค้ามีปัญหา (Question Marks) เป็นตลาดที่มีอัตราการเจริญเติบโตของยอดขายสูง แต่มีส่วนแบ่งการตลาดต่ำ คือ กลุ่มตลาดที่มีสัดส่วนการส่งออกไม่สูงนัก แต่การส่งออกสินค้าไปตลาดนั้นมีการขยายตัวสูง ธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มนี้มักต้องการสนับสนุนทางการเงินที่สูง เนื่องจากต้องมีการลงทุนในด้านต่างๆ เพื่อให้ทันกับการเติบโตของตลาด

2.4) สินค้าตกต่ำ (Dogs) เป็นตลาดที่มีอัตราการเจริญเติบโตของยอดขายต่ำ และมีส่วนแบ่งการตลาดต่ำ คือ กลุ่มตลาดที่มีสัดส่วนการส่งออกต่ำ และการส่งออกสินค้าไปตลาดนั้นมีการขยายตัวต่ำ ซึ่งธุรกิจส่วนใหญ่จะได้รับผลตอบแทนน้อย ไม่จูงใจในการดำเนินการต่อไป

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปของกัมพูชา สเปน.ลาว และเมียนมาร์

3.1 กัมพูชา

ภาพที่ 2 แผนที่กัมพูชา

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (มปป.) ได้ทำการศึกษาดัชนีและคู่มือการลงทุน ราชอาณาจักรกัมพูชา โครงการส่งเสริมการลงทุนในกัมพูชา สเปน.ลาว พม่า เวียดนาม ซึ่งมีข้อมูลด้านต่างๆ ดังนี้

3.1.1 สภาพทั่วไป

1) ลักษณะทั่วไป

กัมพูชาตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำโขงตอนล่าง มีพื้นที่ทั้งหมด 181,035 ตารางกิโลเมตร มีพรมแดนติดกับ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สเปน.ลาว และเวียดนาม สำหรับเขตแดนที่ติดกับไทยมีประมาณ 798 กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับประเทศไทย (จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์) ทิศตะวันตกติดกับประเทศไทย (จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด) และทิศใต้ติดอ่าวไทย มีพรมแดนติดกับพรมแดน สเปน.ลาว 541 กิโลเมตร และเวียดนาม 1,228 กิโลเมตร

อาชีพหลักของชาวกัมพูชา คือ การเกษตรกรรม ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 70 ส่วนใหญ่จะเพาะปลูกอยู่รอบๆ ทะเลสาบกัมพูชา ซึ่งสินค้าเกษตรที่ส่งออก ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์ปลา ยางพารา ข้าวโพด ถั่วลิสง สัตว์มีชีวิต ผลไม้ และปลา เป็นต้น

2) ประชากร

กัมพูชามีประชากรคาดประมาณ ณ กลางปี 2556 (1 กรกฎาคม) 15,205,539 คน ร้อยละ 90 เป็นคนกัมพูชา รองลงมาคือเวียดนาม ร้อยละ 5 จีน ร้อยละ 1 และอื่นๆ ร้อยละ 4 มีกำลังแรงงานในปี 2553 อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ 55.8 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 16.9 และภาคบริการ ร้อยละ 27.3

3.1.2 ด้านเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ของกัมพูชา ปี 2555 มีมูลค่า 14,061.80 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ขยายตัวจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 7.26 คิดเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวเท่ากับ 945.99 เหรียญสหรัฐฯ เพิ่มจากปีที่ผ่านมาเช่นกัน โดยผลิตภัณฑ์ในปี 2554 มาจากภาคบริการ คิดเป็นร้อยละ 39.81 รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์จากภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 36.68 และภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 23.50

สำหรับปี 2556 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า เศรษฐกิจกัมพูชา จะยังคงมีแรงส่งให้เติบโตกว่าร้อยละ 7 โดยได้รับปัจจัยสนับสนุนจากเงินลงทุนทั้งจากในประเทศและต่างประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในธุรกิจภาคการเกษตร ท่องเที่ยว อสังหาริมทรัพย์ การก่อสร้าง การเงิน และการส่งออกที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปี 2552-2555 มูลค่าการค้าระหว่างไทยและกัมพูชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า เนื่องจากไทยส่งออกสินค้าไปยังกัมพูชามากขึ้น และไทยนำเข้าสินค้าจากกัมพูชามากขึ้นเช่นกัน ในปี 2555 มูลค่าการค้าระหว่างไทยและกัมพูชาเท่ากับ 124,580.26 ล้านบาท โดยมูลค่าการส่งออกสินค้าไปยังกัมพูชาเท่ากับ 116,780.03 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2554 ร้อยละ 43.84 และ 43.75 ตามลำดับ ส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากกัมพูชา เท่ากับ 7,800.23 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2554 ร้อยละ 45.18 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา

รายการ	มูลค่า : ล้านบาท				อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)			
	2552	2553	2554	2555	2552	2553	2554	2555
มูลค่ารวม	56,577.34	81,135.03	86,611.74	124,580.26	-19.21	43.41	6.75	43.84
การส่งออก	53,917.76	74,265.08	81,238.91	116,780.03	-19.56	37.74	9.39	43.75
การนำเข้า	2,659.58	6,869.95	5,372.83	7,800.23	-11.57	158.31	-21.79	45.18
ดุลการค้า	51,258.18	67,395.13	75,866.08	108,979.80	-19.93	31.48	12.57	43.65

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2556

3.1.3 ด้านนโยบาย

ปัจจุบัน รัฐบาลกัมพูชาอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติ (National Strategic Development Plan Update: NSDP Update) ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างปี 2552–2556 ยุทธศาสตร์ลดความยากจนแห่งชาติ (National Poverty Reduction Strategy: NPRS) รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ (Cambodian's Millennium Development Goals: CMDGs) ซึ่งล้วนเป็นยุทธศาสตร์หลักที่รัฐบาลกัมพูชาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายให้กัมพูชาเดินหน้าไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน และใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งเน้นส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน ความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลชุดปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

หลังจากสงครามภายในประเทศเริ่มสงบลง กัมพูชาได้หันมาพัฒนาและฟื้นฟูประเทศอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกัมพูชามีการพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด มีการทำการค้ากับต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว จนสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนต่างชาติได้ในระดับหนึ่ง สำหรับในระยะต่อไปคาดว่าจะการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางชัดเจนขึ้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์ต่างๆ ของรัฐบาลกัมพูชา โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศใน 4 สาขาหลัก ได้แก่ ด้านการเกษตร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาภาคเอกชนและสนับสนุนการสร้างงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและสาธารณสุข

อย่างไรก็ดี รัฐบาลกัมพูชาประกาศดำเนินนโยบายการค้าตามแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด โดยมุ่งเน้นบทบาทที่จะไม่แทรกแซงราคาสินค้าหรือบริการ แต่จะช่วยชี้แนะแนวนโยบายด้านการค้าให้นักธุรกิจภายในและชาวต่างชาติให้ประกอบธุรกิจสอดคล้องกับทิศทางนโยบายและกฎหมายของประเทศ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคให้เพียงพอและเอื้อต่อการค้า เช่น ปรับปรุงบูรณะถนนที่มีอยู่ สนับสนุนให้มีการผลิตสินค้าในประเทศกัมพูชาให้มีปริมาณและคุณภาพดีมากยิ่งขึ้น เสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างตลาดภายในกับตลาดต่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ รัฐบาลกัมพูชาเปิดรับการลงทุนในทุกด้าน ทำให้รัฐบาลมีนโยบายให้การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศมาโดยตลอด และได้ปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย องค์กรของรัฐ เพื่อปฏิบัติต่อนักลงทุนต่างชาติเช่นเดียวกับนักลงทุนท้องถิ่นโดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกและการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่โครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ตลอดจนการอนุญาตให้โอนเงินตราต่างประเทศได้อย่างเสรี ทั้งนี้ นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนและถือหุ้นร้อยละ 100 ในกิจการต่าง ๆ ทั้งสามารถถือครองทรัพย์สินต่าง ๆ ได้โดยเสรี ยกเว้นที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ซึ่งสงวนไว้สำหรับบุคคลในชาติ และมีอาชีพหรือธุรกิจที่สงวนสำหรับบุคคลในชาติหรือต้องร่วมลงทุนกับคนในชาติเพียงไม่กี่รายการ เช่น มัคคุเทศก์นำเที่ยว โรงสีข้าว และโรงอิฐ เป็นต้น นอกจากนี้

สิทธิประโยชน์ที่ระบุไว้จะต้องได้รับการอนุมัติจาก CDC (The Council for the Development of Cambodia) ซึ่งแต่ละโครงการจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่อาจแตกต่างกันเพื่อจูงใจในการลงทุน

1) นโยบายด้านการค้าต่างประเทศ

กัมพูชาไม่มีข้อกีดกันทางการค้าโดยใช้ใบอนุญาตหรือโควตานำเข้า ยกเว้นกับสินค้าที่ต้องห้ามตามกฎหมาย หรือสินค้าตามข้อกำหนดต้องขอใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ยารักษาโรค อัญมณี ทองคำ และกรด เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น ก่อนที่จะอนุญาตให้นำเข้ายารักษาโรคของกัมพูชา ผู้นำเข้าและผู้ผลิตยาในต่างประเทศจะต้องจดทะเบียนตำรับยารักษาโรค ที่กระทรวงสาธารณสุขกัมพูชา ก่อนและเมื่อต้องการนำเข้าต้องขอใบอนุญาตที่มีอายุให้นำเข้าภายใน 6 เดือน จากกระทรวงสาธารณสุขทุกครั้ง ส่วนการนำเข้ากรดต้องขอใบอนุญาตนำเข้าที่กระทรวงอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตาม กัมพูชายังไม่มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า แต่มีกฎหมายเกี่ยวกับสลากการระบุส่วนผสมและอายุผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากการศึกษาพบว่ากัมพูชาไม่สามารถผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการของประชาชนได้เพียงพอสินค้าอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่จึงต้องอาศัยการนำเข้า โดยมีกฎระเบียบและมาตรการด้านการนำเข้า-ส่งออกเป็นตัวควบคุม เช่น การนำเข้าสินค้าเข้าประเทศต้องผ่านการตรวจสอบประเมินราคาและชำระอัตราศุลกากรตามที่กำหนดในพิกัดศุลกากรกัมพูชา ทั้งนี้กระทรวงเศรษฐกิจและการคลังว่าจ้างให้บริษัทเอกชน คือ บริษัท Societe Generale de Surveillance S.A. หรือ SGS ตรวจสอบและประเมินราคาสินค้าก่อนการนำเข้า กล่าวคือ ผู้ที่จะทำการส่งออกสินค้าไปยังกัมพูชาซึ่งมีมูลค่า FOB เกินกว่า 4,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ จะต้องแจ้งต่อสำนักงานบริษัท SGS ในประเทศที่ทำการส่งออก เพื่อทำการตรวจสอบสินค้าก่อนการส่งออก ซึ่งเมื่อสินค้าผ่านการตรวจสอบแล้ว บริษัท SGS จะออกเอกสาร RIA (Registered Import Advice) ให้แก่ผู้นำเข้าในกัมพูชาเพื่อนำไปผ่านพิธีศุลกากรนำเข้าต่อไป โดยผู้นำเข้าต้องเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียม PSI (Pre-Shipment Inspection) ในอัตราร้อยละ 0.8 ของมูลค่า FOB ของสินค้า และมีกรมศุลกากรกระทรวงเศรษฐกิจและการคลังเป็นผู้จัดเก็บภาษีนำเข้า

2) นโยบายด้านเกษตร

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของกัมพูชา คือ ข้าว ซึ่งกัมพูชามีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว และประชาชนส่วนใหญ่ปลูกข้าว แต่ประสิทธิภาพการผลิตข้าวของกัมพูชายังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากยังขาดเทคโนโลยีทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป รัฐบาลกัมพูชาจึงมีนโยบายที่จะยกระดับการผลิตและส่งออกข้าวของประเทศ และมีเป้าหมายที่จะส่งออกข้าวให้ได้อย่างน้อยปีละ 1 ล้านตัน และเป็นหนึ่งในประเทศผู้ส่งออกข้าวของโลกภายในปี 2558 ภายใต้นโยบาย Rice – White Gold โดยเน้นการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนตลอดห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่เกษตรกรจนถึงผู้ส่งออก เน้นการใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบชลประทาน และระบบตรวจรับรองคุณภาพ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้มากขึ้น เพื่อที่จะยกระดับการเกษตรจากภาคการผลิตไปสู่พาณิชย์ให้มากขึ้น นอกจากข้าวแล้ว ยางพารายังเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญอีกชนิดหนึ่ง ที่รัฐบาลยังสนับสนุนให้เกษตรกรและภาคเอกชนขยายพื้นที่ปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตและการส่งออกที่มากขึ้น เพื่อพัฒนายางพาราให้เป็นสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูง และคาดว่าในอีก

5-10 ปีข้างหน้า กัมพูชาจะส่งออกยางพารามากกว่า 10 ล้านตัน ส่วนนโยบายด้านการประมงรัฐบาลกัมพูชาได้ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงทั้งในบ่อดิน กระจก และนาข้าว

3.1.4 ปัจจัยสนับสนุนการลงทุนและโอกาสทางธุรกิจเกษตรในกัมพูชา

1) ปัจจัยสนับสนุนการลงทุนธุรกิจเกษตรและเกษตรแปรรูป

1.1) พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร กัมพูชามีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม จึงเหมาะแก่การทำเกษตร สามารถเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจได้หลายชนิด โดยเฉพาะข้าว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ โดยมีพื้นที่เพาะปลูกร้อยละ 65 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั่วประเทศ รวมทั้งพืชเศรษฐกิจสำคัญอื่นๆ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว งา มันสำปะหลัง และยางพารา เป็นต้น

1.2) ขาดแคลนผู้ประกอบการที่มีทักษะและความพร้อมในการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้มาตรฐานและคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ อีกทั้งเกษตรกรกัมพูชาส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายเล็กที่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ซึ่งเน้นการเพาะปลูกเพื่อบริโภคเป็นหลัก และยังขาดความรู้และเทคโนโลยีในการเพาะปลูกพืชในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งขาดแคลนเงินทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต อาทิ เมล็ดพันธุ์ และปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าไปเติมเต็มในส่วนเหล่านี้ได้

1.3) รัฐบาลกัมพูชาสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจเกษตรและเกษตรแปรรูป เพื่อก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้แก่เกษตรกร ซึ่งมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 70 ของประชากรทั่วประเทศ และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ รัฐบาลให้สิทธิพิเศษในการลดหย่อนภาษีสำหรับการนำเข้าเครื่องจักรที่ใช้ในการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อส่งออก รวมทั้งอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติลงทุนในธุรกิจเกษตรและเกษตรแปรรูปได้ร้อยละ 100 ในกิจการส่วนใหญ่ ยกเว้นบางสาขา อาทิ การเพาะปลูกพืชพื้นเมือง เช่น สมุนไพร และยา ซึ่งสงวนไว้สำหรับเกษตรกรชาวกัมพูชา เป็นต้น

2) โอกาสทางธุรกิจที่น่าสนใจ

2.1) ธุรกิจโรงสีข้าว โรงสีข้าวในกัมพูชาส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ เนื่องจากผู้ประกอบการกัมพูชามีข้อจำกัดด้านเงินทุนและยังใช้เครื่องจักรกลที่มีเทคโนโลยีไม่ทันสมัย ทำให้โรงสีข้าวรับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาได้เพียงบางส่วน นอกจากนี้ โรงสีข้าวส่วนใหญ่ยังไม่สามารถควบคุมคุณภาพของข้าวที่สีได้ ทำให้ข้าวเปลือกที่ผลิตได้ส่วนหนึ่งต้องส่งออกไปเวียดนามและไทยเพื่อผ่านกระบวนการสีข้าวอีกต่อหนึ่ง ส่งผลให้การสร้างมูลค่าเพิ่มในประเทศต่ำกว่าที่ควรจะเป็น รัฐบาลจึงสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศในธุรกิจโรงสีข้าว ทั้งนี้ ปัจจุบันมีนักลงทุนจากไทย เวียดนาม และจีนเข้าไปตั้งโรงสีข้าวในจังหวัดพระตะบอง ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่ใหญ่ที่สุดของกัมพูชาจนได้รับการขนานนามว่า Rice Bowl of Cambodia และจังหวัดบันเตียเมียนจียซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวสำคัญอีกแห่งหนึ่ง

2.2) ธุรกิจสวนยางและโรงงานแปรรูปยางธรรมชาติขั้นต้น ในช่วงที่ผ่านมานักลงทุนต่างชาติเข้าไปปลูกยางพาราในกัมพูชาเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี 2554 มูลค่าการลงทุนปลูกยางพาราในกัมพูชาขยายตัวสูงถึง 2.55 เท่า จากปี 2553 มาอยู่ที่ 675 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นผลจากราคายางที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับรัฐบาลสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจดังกล่าว ส่งผลให้ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกยางพาราในกัมพูชา

1.33 ล้านไร่ จากพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกยางพาราทั้งหมดราว 1.88 ล้านไร่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากัมพูชายังมีศักยภาพในการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราได้อีก ทั้งนี้ ปัจจุบันมีนักลงทุนจากไทย เวียดนาม จีน มาเลเซีย และเกาหลีใต้ เข้าไปลงทุนปลูกยางพาราและตั้งโรงงานแปรรูปยางในหลายจังหวัดทางฝั่งตะวันออกของประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งปลูกยางพาราสำคัญ อาทิ กัมปงจาม กำปงธม และมณฑลคีรี เป็นต้น

2.3) ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ สินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและกำลังเป็นที่นิยมในตลาดญี่ปุ่น ยุโรป และสหรัฐอเมริกา รัฐบาลจึงส่งเสริมการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งออก เนื่องจากกัมพูชามีศักยภาพสูงในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์จากความพร้อมของสภาพดินและน้ำที่ยังปลอดจากมลพิษ โดยรัฐบาลมีนโยบายมุ่งสู่การเป็น “ฟาร์มปลอดสารพิษแห่งเอเชีย (Green Farm of Asia)” ซึ่งเป็นนโยบายหนึ่งในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีการผลิตที่หลากหลายขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพารายได้จากอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มและการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทั้งนี้ ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกัมพูชายังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่งออกสำคัญมีเพียงข้าวและเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ขณะที่การปลูกผักและผลไม้อินทรีย์อื่นๆ ยังมีน้อย จึงนับเป็นโอกาสของผู้ประกอบการไทย ในการเข้าไปลงทุนและให้ความช่วยเหลือในการถ่ายทอดทักษะความรู้และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรท้องถิ่นเพื่อบุกเบิกธุรกิจดังกล่าวในกัมพูชา

2.4) การส่งออกเครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตร อาทิ รถไถ รถเก็บเกี่ยว รถตัดหญ้า เครื่องสูบน้ำ เครื่องปั้มน้ำ เครื่องสีข้าว และเครื่องอบ ทั้งนี้ เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมกับตลาดกัมพูชา ควรมีเทคโนโลยีไม่ซับซ้อน ใช้งานสะดวก สามารถซ่อมบำรุงได้ง่าย และราคาไม่สูงนัก เนื่องจากเกษตรกรกัมพูชาส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและมีข้อจำกัดด้านเงินทุน

3.2 สเปน.ลาว

ภาพที่ 3 แผนที่สเปน.ลาว

3.2.1 สภาพทั่วไป

1) ลักษณะทั่วไป

สเปน.ลาว มีพื้นที่ 236,800 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศไทย เป็นประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน ไม่มีดินแดนติดทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 เป็นเขาและที่ราบสูง โดยมีพรมแดนติดกับประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ทิศเหนือ ติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ทิศใต้ ติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา ทิศตะวันออก ติดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ทิศตะวันตก ติดกับราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สเปน.ลาว ปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มีทรัพยากรสำคัญ ได้แก่ ไม้ ข้าว ข้าวโพด เหล็ก ถ่านหิน ทองคำ ทองแดง และแหล่งน้ำผลิตไฟฟ้า

2) ประชากร

สปป.ลาวมีประชากร ณ กลางปี 2556 (1 กรกฎาคม) 6,695,166 คน ร้อยละ 55 เป็นคน สปป.ลาว รองลงมา คือ ขมุ และม้ง และชนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยอยู่ในช่วงอายุ 0-14 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 35.5) และมีกำลังแรงงานในปี 2553 อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ 75

3.2.2 สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ

1) สภาพเศรษฐกิจ

หลังจากที่ประเทศสปป.ลาวได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจในปี 2529 เป็นเศรษฐกิจแบบจินตนาการใหม่ (New Economic Mechanism : NEM) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เสรีมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของ สปป.ลาวดีขึ้น โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว เพิ่มขึ้นจาก 474 ดอลลาร์สหรัฐฯ ใน ปี 2529 เป็น 1,320 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2554

ดัชนีเศรษฐกิจของสปป.ลาว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ในปี 2554 โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 8,297,664,741 ดอลลาร์สหรัฐฯ มาจากภาคเกษตรกรรมร้อยละ 30.80 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 34.67 และภาคบริการ ร้อยละ 34.53 เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนในปี 2551-2553 พบว่า ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของสปป.ลาวมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลของสปป.ลาวได้ส่งเสริมการลงทุน โครงสร้างพื้นฐานและมีแผนก่อสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจำนวนมาก อีกทั้งยังต้องการผลักดันให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้ส่งออกและผลิตกระแสไฟฟ้าหลักของอาเซียน รวมถึงส่งเสริมการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์จากต่างชาติ ทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อเศรษฐกิจ สปป.ลาวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ประเทศสปป.ลาว เป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ สถานที่สำคัญที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกโลก สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ รวมถึงการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสปป.ลาวยังเป็นรูปแบบดั้งเดิม มีการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมเก่าแก่ ความเป็นมิตร และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่ำ จึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ภาคบริการยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจสปป.ลาวมาโดยตลอด (ตารางที่ 2)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ภาคอุตสาหกรรมจะเข้ามามีบทบาทต่อเศรษฐกิจสปป.ลาวมากขึ้นแต่การดำรงชีพของคนสปป.ลาวส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงเกษตรกรรมเป็นหลัก เทคโนโลยีทางการเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ จึงทำให้ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ โดยพืชเกษตรที่สำคัญของสปป.ลาว ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่ว อ้อย กาแฟ

ตารางที่ 2 ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ปี 2551-2554

เครื่องชี้วัดเศรษฐกิจ	ปี			
	2551	2552	2553	2554
จำนวนประชากร	6,022,001	6,112,143	6,200,894	6,288,037
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP: current US\$)	5,443,930,125	5,832,882,922	7,181,441,152	8,297,664,741
ร้อยละสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม				
ภาคเกษตร	34.86	35.04	32.75	30.80
ภาคอุตสาหกรรม	28.56	26.66	31.80	34.67
ภาคบริการ	36.58	38.30	35.45	34.53
ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (US\$)	904	954	1158	1320
GDP growth (annual %)	8	8	9	8
อัตราเงินเฟ้อ	8.86	-2.93	10.02	4.35

ที่มา: ธนาคารโลก, 2556

2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สปป.ลาว ได้เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกปี 2524 และจะมีการทบทวนวางแผนใหม่ทุกๆ 5 ปี ซึ่งได้ให้ความสำคัญ ในด้านต่างๆ แตกต่างกันไป ปัจจุบัน อยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2554-2558) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1) เป้าหมายหลัก

2.1.1) กำหนดให้เศรษฐกิจต้องขยายตัวอย่างมั่นคง ให้ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ต่อปี และให้ประชากรมี GDP ต่อหัว 1,700 ดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปี 2558 ในกรณีนี้ สปป.ลาว ต้องใช้งบประมาณ 127,000 พันล้านกีบ หรือร้อยละ 32 ของ GDP ซึ่งร้อยละ 10-12 จะมาจากงบประมาณรัฐบาล ร้อยละ 24-26 จากเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ร้อยละ 50-56 จากการลงทุนจากต่างประเทศและร้อยละ 10-12 จากเงินกู้ธนาคาร โดยตั้งเป้าหมายให้เงินเฟ้อต่ำกว่าร้อยละ 8 (อัตราขยายตัวของ GDP) ให้หนี้สาธารณะต่ำกว่าร้อยละ 45 ของ GDP และให้เงินออมของเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ต่อปี

2.1.2) บรรลุเป้าหมาย Millennium Development Goal (MDG) ในปี 2558 และพัฒนาประเทศเพื่อให้พ้นจากสภาพประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (LDC) ในปี 2563

2.1.3) มุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนที่ควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1.4) รักษาเสถียรภาพทางการเมือง สันติภาพและความสงบเรียบร้อยในสังคม

2.2) เศรษฐกิจมหภาค

2.2.1) การขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี โดยภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี และมีสัดส่วนร้อยละ 23 ของ GDP ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี และมีสัดส่วนร้อยละ 39 ของ GDP ภาคบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 ต่อปี และมีสัดส่วนร้อยละ 38 ของ GDP และรายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 1,700 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี

2.2.2) การบริโภคในประเทศจะมีสัดส่วนร้อยละ 75 ของ GDP การลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนมีสัดส่วนร้อยละ 40 ของ GDP การส่งออกร้อยละ 35 ของ GDP และการนำเข้าร้อยละ 50 ของ GDP

2.3) เศรษฐกิจจุลภาค

2.3.1) เพิ่มผลผลิตข้าวเป็น 4 ล้านตันต่อปี โดยมีผลผลิตที่ 3.9 ตันต่อเฮคตาร์

2.3.2) ภาคปศุสัตว์ขยายตัวร้อยละ 4-5 ต่อปี

2.3.3) ภาคส่งออกขยายตัวร้อยละ 18 ต่อปี และการนำเข้าขยายตัวร้อยละ 8 ต่อปี

2.3.4) ขยายไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 80 ของครัวเรือนทั้งหมด และน้ำประปาให้ครอบคลุมร้อยละ 67 ของประชากรในเขตเมือง

2.3.5) ผลิตแร่ธาตุที่สำคัญเพิ่มขึ้น โดยตั้งเป้าการผลิตทองแดงที่ 86,200 ตันต่อปี ทองคำ 6 ตันต่อปี และถ่านหิน 728,000 ตันต่อปี

2.3.6) ธุรกิจการบินขยายตัวร้อยละ 8-10 ต่อปี

2.3.7) ขยายบริการโทรคมนาคมให้ครอบคลุมร้อยละ 90 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ และขยายบริการโทรศัพท์ให้ครอบคลุมร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด

2.4) การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

2.4.1) รักษาเขตพื้นที่ป่าไว้ที่ร้อยละ 65 ของพื้นที่ทั้งหมด

2.4.2) ลดอัตราการความยากจนให้ต่ำกว่าร้อยละ 19 ของประชากร และน้อยกว่าร้อยละ 11 ของครัวเรือนทั้งหมดในปี 2558

2.4.3) เพิ่มสัดส่วนการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นร้อยละ 97 และระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 75 ในปี 2558

2.4.4) เพิ่มสัดส่วนประชากรที่รู้หนังสือเพิ่มเป็นร้อยละ 99

2.4.5) สร้างวิทยาลัยอาชีวะอย่างน้อย 3 แห่งในเมืองที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

2.4.6) ให้ประชากรร้อยละ 80 เข้าถึงน้ำสะอาด และร้อยละ 60 มีส้วมใช้

2.4.7) ควบคุมอัตราว่างงานไม่ให้เกินร้อยละ 2

2.4.8) ลดสัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรให้เหลือร้อยละ 70 และเพิ่มแรงงานภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างและเหมืองแร่เป็นร้อยละ 7 ส่วนแรงงานภาคบริการร้อยละ 23 ของแรงงานทั้งหมด

2.4.9) สร้างสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานแรงงาน โดยคาดว่าอุปสงค์แรงงานในปี 2558 จะอยู่ที่ 3.26 ล้านตำแหน่ง อุปทานแรงงานอยู่ที่ 3.17 ล้านคน โดยในแต่ละปีจะมีจำนวนแรงงานใหม่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 55,365 คน รวม 5 ปีเท่ากับ 276,828 คน โดยแบ่งเป็นแรงงานในภาคเกษตร 209,669 คน ภาคอุตสาหกรรม 14,272 คน และภาคบริการ 52,431 คน

นอกจากนี้ การพัฒนาต้องมีลักษณะยั่งยืน ให้การพัฒนาทางสังคมวัฒนธรรมดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาสิ่งแวดล้อม มีปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมและทันสมัย (Industrialization and modernization)

3) นโยบาย

3.1) นโยบายด้านการเกษตร

ผลผลิตทางการเกษตรใน สปป.ลาว อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ปัจจัยการผลิตที่มีขีดจำกัด เกษตรกรขาดการเข้าถึงข้อมูล เกษตรกรมีต้นทุนไม่เพียงพอ ไม่มีเครดิต การเข้าถึงตลาดถูกจำกัดด้วยอุปสรรคทางกายภาพ เช่น การคมนาคมที่ยังไม่สะดวกเท่าที่ควร ระบบการตลาดที่ทำให้มีผู้แข่งขันน้อยราย ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคหรือตลาดโลกอยู่ในระดับที่ต่ำด้วย และยังมีกรบุกกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร จึงได้มีการวางแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเกษตรของโลก เป็นแบบทันสมัยมากขึ้น มีการรวมกลุ่มระหว่างประเทศต่างๆ เช่น AEC GMS รวมถึงการเกษตรแบบใหม่ เช่น Food Safety เกษตรอินทรีย์ พิษข่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) Fair Trade และ Carbon Market โดยการพัฒนาการเกษตร ป่าไม้ การจัดการสิ่งแวดล้อมและพัฒนาชนบท อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาการเกษตรแบบทันสมัยอย่างค่อยเป็นค่อยไป เน้นที่การผลิตสินค้าเกษตร การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งเป้าหมายไปที่เกษตรกรขนาดเล็ก พร้อม ๆ กับรักษาระบบนิเวศของพื้นที่ป่า ภายในปี 2020 แต่เป้าหมายที่จะทำภายในปี 2015 นี้คือ

3.1.1) พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางอาหารเป็นลำดับแรก

3.1.2) เพิ่มและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร

3.1.3) พัฒนารูปแบบการผลิตที่ยั่งยืน

3.1.4) การจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน

โดยกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตด้านอาหาร การตั้งกลุ่มพัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตรกร รูปแบบการผลิตอย่างยั่งยืน การจัดสรรที่ดินและการพัฒนาชนบท การพัฒนาป่าไม้ การจัดการชลประทานเพื่อการเกษตร โครงสร้างพื้นฐานของการทำการเกษตรและป่าไม้ การวิจัยและพัฒนารวมถึงการพัฒนาศูนย์กลางด้วย

3.2) นโยบายด้านต่างประเทศ

สปป.ลาว ดำเนินนโยบายด้านต่างประเทศที่มุ่งสร้างเสริมความสัมพันธ์แบบรอบด้านกับทุกประเทศบนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยไม่แบ่งแยกลัทธิอุดมการณ์ เพื่อขอรับการสนับสนุนและความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามที่พรรคฯ ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ สปป.ลาวให้

ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นลำดับแรก ได้แก่ เวียดนาม จีน พม่า กัมพูชา และไทย รองลงมา เป็นประเทศร่วมอุดมการณ์ ได้แก่ รัสเซีย เกาหลีเหนือ และคิวบา อย่างไรก็ตาม แม้ว่า สปป.ลาว จะพยายาม ดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ได้สมดุลเพื่อลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหลัก แต่ด้วย ข้อจำกัดของ สปป.ลาวที่ไม่มีทางออกทางทะเล และระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยังถือว่าอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับความใกล้ชิดด้านอุดมการณ์และประวัติศาสตร์ การต่อสู้เพื่อเอกราช ทำให้ สปป.ลาว มีความสัมพันธ์พิเศษกับเวียดนามและจีน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สปป.ลาวในปัจจุบันดำเนินไปอย่างราบรื่นใกล้ชิดบน พื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกันและผลประโยชน์ร่วมกัน และมีพัฒนาการเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง โดยมี ปัจจัยเกื้อกูล ได้แก่ ความใกล้ชิดทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ วันที่ 19 ธันวาคม 2553 ถือเป็นวันครบรอบ 60 ปี ของความสัมพันธ์ทางการทูต ที่ได้รับการสถาปนาเมื่อปี 2493 ซึ่งทั้งสองฝ่าย ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อฉลองสัมพันธ์ไมตรีที่ได้ดำเนินมาด้วยความราบรื่นอีกโอกาสหนึ่ง

3.3) นโยบายด้านการลงทุน

สภาแห่งชาติลาวได้เห็นชอบกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่เมื่อเดือน กรกฎาคม 2552 เพื่อใช้แทนกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนภายใน ฉบับเลขที่ 10/สพข. ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2547 และกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนของต่างประเทศ ฉบับเลขที่ 11/สพข. ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2547 ดังนั้น ภายใต้กฎหมายฉบับใหม่นี้ นักลงทุนลาวและนักลงทุน ต่างประเทศจะได้รับ สิทธิประโยชน์เดียวกัน

สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่ คือ การปรับปรุงการ อำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนผ่านบริการประตูเดียว (One Stop Service) เพื่อลดขั้นตอนการกำหนดระยะเวลา พิจารณาอนุมัติโครงการลงทุนให้ชัดเจนและการเสนอมาตรการส่งเสริมการลงทุน เช่น การยกเว้นภาษี โดย พิจารณาจากประเภทกิจการและพื้นที่ที่ลงทุน และการอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติมีสิทธิซื้อสิทธิใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย

3.3.1) รูปแบบการลงทุนของต่างประเทศ การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศใน สปป.ลาว มี 3 รูปแบบ คือ

(1) การลงทุนฝ่ายเดียวของผู้ลงทุนภายในหรือต่างประเทศ
 (2) การลงทุนแบบหุ้นส่วนระหว่างผู้ลงทุนภายในกับต่างประเทศ เป็นการ ร่วมลงทุน ระหว่างคนลาวกับคนต่างประเทศโดยมีกรรมสิทธิ์ร่วมกันและจัดตั้งนิติบุคคลใหม่ขึ้นภายใต้ กฎหมาย ลาว โดยผู้ลงทุนต่างประเทศต้องถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของทุนทั้งหมด การบริหารงาน โครงการ ลักษณะนี้ให้กำหนดไว้ในสัญญาร่วมทุนและกฎระเบียบของนิติบุคคลที่ตั้งขึ้น

(3) การลงทุนธุรกิจร่วมตามสัญญา เป็นการลงทุนร่วมระหว่างนิติบุคคลลาวกับ นิติบุคคล ต่างประเทศ โดยไม่ได้ตั้งนิติบุคคลใหม่หรือสาขาใน สปป.ลาว นิติบุคคลลาวต้องแจ้งให้หน่วยงานของ กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า และกระทรวงแผนการและการลงทุนทราบเพื่อดำเนินการตาม ระเบียบ และสัญญาการร่วมทุนต้องนำไปให้สำนักงานทะเบียนศาลรับรอง

3.3.2) ประเภทกิจการ

(1) กิจการทั่วไป ผู้ลงทุนต้องยื่นคำร้องผ่านศูนย์บริการ One Stop Service ของแผนกอุตสาหกรรมและการค้า เพื่อขอขึ้นทะเบียนวิสาหกิจ ผู้ลงทุนต่างประเทศที่ลงทุนในกิจการทั่วไป ต้องลงทุนไม่น้อยกว่า 1 พันล้านบาท กิจการทั่วไปที่ไม่ใช่กิจการควบคุมจะได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายใน 10 วันทำการ สำหรับกิจการควบคุมใช้เวลาพิจารณาไม่เกิน 1-3 วันทำการ เมื่อได้รับใบทะเบียนวิสาหกิจแล้ว ผู้ลงทุนสามารถดำเนินธุรกิจได้ทันที

(2) กิจการสัมปทาน เช่น สัมปทานที่ดินเหมืองแร่ พลังงานไฟฟ้า สายการบิน โทรคมนาคม ประกันภัย สถาบันการเงิน ผู้ลงทุนต้องยื่นคำร้องผ่านศูนย์บริการ One Stop Service ของแผนก แผนกและการลงทุน เพื่อพิจารณาและนำเสนอรัฐบาลหรือแขวง การคัดเลือกผู้ลงทุนอาจใช้การเปรียบเทียบ การประมูล หรือการประเมินผล เมื่อรัฐบาลหรือแขวงอนุมัติแล้ว กระทรวงแผนกและการลงทุนหรือแผนกแผนกและการลงทุนประจำแขวง (แล้วแต่กรณี) จะออกใบทะเบียนสัมปทานให้ผู้ลงทุน และผู้ลงทุนต้องดำเนินการภายใน 90 วัน

(3) กิจการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจเฉพาะ เขตเศรษฐกิจเฉพาะคือพื้นที่ที่รัฐบาลอนุมัติให้ผู้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค เพื่อรองรับการลงทุนและการประกอบธุรกิจในเขตดังกล่าว จึงมีระเบียบที่ต่างจากพื้นที่ทั่วไป เขตเศรษฐกิจเฉพาะมีหลายแบบ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตอุตสาหกรรม เขตการผลิตเพื่อส่งออก เขตการค้าปลอดภาษี เป็นต้น ผู้ประสงค์จะตั้งเขตเศรษฐกิจเฉพาะต้องยื่นคำร้องผ่านแผนกอุตสาหกรรมและการค้า ซึ่งจะเสนอให้รัฐบาลพิจารณา

3.3.3) การส่งเสริมการลงทุน

ทุกโครงการของวิสาหกิจการลงทุนต่างประเทศจะได้รับการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มเติม ดังนี้

(1) กำไรที่นำไปขยายกิจการที่ได้รับอนุญาต จะได้รับการยกเว้นภาษีกำไรในปีการบัญชีถัดไป

(2) ส่งผลกำไร และรายรับอื่นๆ (หลังจากที่ได้เสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ตามกฎหมายแล้ว) กลับประเทศของตน หรือผ่านประเทศที่สามได้ โดยผ่านธนาคารของ สปป.ลาว

(3) ได้รับยกเว้นภาษีนำเข้า และอากรที่เก็บจากการนำเข้าอุปกรณ์ เครื่องมือ วัสดุ พานหะการผลิตโดยตรง วัตถุดิบที่ไม่มีอยู่ในประเทศหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จรูปที่นำเข้ามา เพื่อแปรรูปหรือประกอบเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อส่งออก

(4) ได้รับยกเว้นภาษีขาออก สำหรับผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก

(5) อนุญาตให้ชาวต่างชาติที่ลงทุนใน สปป.ลาว มากกว่า 500,000 ดอลลาร์สหรัฐ มีสิทธิถือครองที่ดินเพื่ออยู่อาศัยตามระยะเวลาของโครงการลงทุน รัฐบาลลาวส่งเสริมการลงทุนในสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม และบริการ โดยจะ แบ่งสิทธิประโยชน์เป็น 3 ระดับ ตามประเภท

กิจการที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เช่น กิจการที่ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ยากและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน กิจการโครงสร้างพื้นฐาน และ กิจการพัฒนาศูนย์สุขภาพชุมชน ดังนี้

ระดับที่ 1 กิจการที่ได้รับการส่งเสริมสูงสุด

ระดับที่ 2 กิจการที่ได้รับการส่งเสริมปานกลาง

ระดับที่ 3 กิจการที่ได้รับการส่งเสริมต่ำ

รัฐบาลลาวจะให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี ตามระดับส่งเสริมการลงทุนและเขตส่งเสริมการลงทุน ดังนี้

รายการ	เขตที่ 1 พื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร โครงสร้างพื้นฐาน ไม่สะดวก	เขตที่ 2 พื้นที่ที่มีสาธารณูปโภค พื้นฐานทางเศรษฐกิจ บางส่วน	เขตที่ 3 เขตเมืองใหญ่มี สาธารณูปโภคพื้นฐาน พร้อม
กิจการที่ได้รับการส่งเสริมระดับที่ 1	ยกเว้นภาษีกำไร 10 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 6 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 4 ปี
กิจการที่ได้รับการส่งเสริมระดับที่ 2	ยกเว้นภาษีกำไร 6 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 4 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 2 ปี
กิจการที่ได้รับการส่งเสริมระดับที่ 3	ยกเว้นภาษีกำไร 4 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 2 ปี	ยกเว้นภาษีกำไร 1 ปี
นโยบายส่งเสริมเฉพาะ			
การสร้างโรงพยาบาล	ยกเว้นค่าเช่าหรือค่า	ยกเว้นค่าเช่าหรือค่า	ยกเว้นค่าเช่าหรือค่า
โรงเรียนอนุบาล	สัมปทาน 15 ปี และ	สัมปทาน 10 ปี และยกเว้น	สัมปทาน 3 ปี และยกเว้น
โรงเรียนวิชาชีพ	ยกเว้นภาษีกำไรเพิ่มอีก	ภาษีกำไรเพิ่มอีก 5 ปี	ภาษีกำไรเพิ่มอีก 5 ปี
วิทยาลัย มหาวิทยาลัย	5 ปี		
ศูนย์ค้นคว้าวิจัย			
กิจการสาธารณูปโภคบางโครงการ			

3.3 เมียนมาร์

ภาพที่ 4 แผนที่เมียนมาร์

3.3.1 สภาพทั่วไป

1) ลักษณะทั่วไป

เมียนมาร์ ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ทั้งหมด 678,500 ตารางกิโลเมตร มีพรมแดนติดต่อกับ 5 ประเทศ กล่าวคือ ทิศตะวันตกติดกับอินเดียและบังคลาเทศ ทิศเหนือติดกับจีน ทิศตะวันออกติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและไทย ทิศใต้เป็นชายฝั่งทะเลติดอ่าวเบงกอลและทะเลอันดามัน

สำหรับพรมแดนที่เมียนมาร์ติดต่อกับประเทศไทยมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 1,385 กิโลเมตร ในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง พื้นที่พรมแดนติดต่อในเมียนมาร์ 4 รัฐ 1 เขต ได้แก่ รัฐฉาน รัฐกะยา รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ และเขตตะนาวศรี

2) เขตการปกครอง

เมียนมาร์มีการปกครองแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศและ นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล เมืองหลวงคือเนปีดอว์ (Nay Pyi Taw) และแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 รัฐ (State) และ 7 เขตการปกครอง ประกอบด้วย

- 2.1) รัฐชิน (Chin State)
- 2.2) รัฐคะฉิ่น (Kachin State)
- 2.3) รัฐกะเหรี่ยง (Kayin State)
- 2.4) รัฐคะยา (Kaya State)
- 2.5) รัฐมอญ (Mom State)
- 2.6) รัฐยะไข่ (Rakhine State)
- 2.7) รัฐฉาน (Shan State)

สำหรับ 7 เขตการปกครองประกอบด้วย

- 2.1) เขตอิระวดี (Ayeyarwady Division)
- 2.2) เขตพะโค (Bago Division)
- 2.3) เขตมาเกว (Magway Division)
- 2.4) เขตมันดัลเลย์ (Mandalay Division)
- 2.5) เขตสะกาย (Sagaing Division)
- 2.6) เขตตะนาวศรี (Tanintharyi Division)
- 2.7) เขตย่างกุ้ง (Yangon Division)

3) ประชากร

เมียนมาร์มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 60 ล้านคน ประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆ 135 ชนเผ่าหรือ 8 เชื้อชาติที่สำคัญ กล่าวคือ เมียนมาร์ร้อยละ 68 ไทใหญ่ร้อยละ 8 กะเหรี่ยงร้อยละ 7 ยะไข่ ร้อยละ 4 จีน ร้อยละ 3 มอญร้อยละ 2 และอินเดียร้อยละ 2 โดยเป็นประชากรอยู่ในกำลังแรงงานทั้งสิ้น 31.7 ล้านคนหรือ คิดเป็นร้อยละ 52.8 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งเป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 70 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 7 และภาคบริการร้อยละ 23 ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 90 คริสต์ร้อยละ 5 และ อิสลามร้อยละ 4 ใช้ภาษาเมียนมาร์และภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและการติดต่อทางการค้าและธุรกิจ

3.3.2 สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ

ปี 2553 เมียนมาร์มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) คิดเป็นมูลค่า 42,207 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และมีรายได้ประชาชาติ 880 เหรียญสหรัฐฯต่อคนต่อปี มูลค่าการส่งออก รวม 7.6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ มูลค่าการนำเข้ารวม 4.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ จึงได้ดุลการค้า 3.4 พันล้าน เหรียญสหรัฐฯ สินค้าส่งออกสำคัญ คือ ก๊าซธรรมชาติ อัญมณี ถั่วเมล็ดแห้งต่างๆ ไม้ซุง และสินค้าประมง

เป็นต้น สำหรับสินค้านำเข้าสำคัญ คือ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องจักรต่างๆ น้ำมันปาล์มเพื่อบริโภค และผลิตภัณฑ์ยา
รักษาโรค เป็นต้น ประเทศคู่ค้าสำคัญ ได้แก่ จีนและประเทศในภูมิภาคอาเซียน (Source : UN Comtrade)

สำหรับการค้าระหว่างไทยและเมียนมามีทั้งในรูปแบบการค้าปกติ (Normal Trade) และการค้า
ชายแดน (Border Trade) ระหว่าง ปี 2552 – 2555 ไทยขาดดุลการค้ากับเมียนมาร์ทุกปี จากการที่มีมูลค่า
การค้าเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 13.52 ต่อปี มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราร้อย
ละ 23.21 ต่อปี การนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7.32 ต่อปี โดยมาจากมูลค่าการค้าชายแดนร้อยละ
85.44 ซึ่งมีอัตราเติบโตของมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 11.09 ต่อปี มูลค่าจากการส่งออก
เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 18.10 ต่อปีและมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7.47 ต่อปี (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับเมียนมาร์

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	มูลค่า				อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
	2552	2553	2554	2555	
การค้ารวม					
มูลค่าการค้ารวม	148,628.29	155,631.63	192,390.97	21,1345.96	13.52
มูลค่าการส่งออก	52,652.37	65,631.18	85,879.95	96,526.45	23.21
มูลค่าการนำเข้า	95,975.92	90,000.45	106,511.02	114,819.51	7.32
ดุลการค้า	-43,323.55	-24,369.27	-20,631.07	-18,293	
การค้าชายแดน					
มูลค่าการส่งออก	134,766.40	137,869.29	164,375.26	180,471.53	11.09
มูลค่าการนำเข้า	42,604.39	50,854.43	60,599.26	69,975.66	18.10
ดุลการค้า	92,162.01	87,014.86	103,776.00	110,495.87	7.47

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร, 2556

3.3.3 นโยบาย

1) นโยบายการเกษตร

ภาคเกษตรกรรมของเมียนมาร์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ 2 กระทรวง คือกระทรวง
เกษตรและชลประทาน (Ministry of Agriculture and Irrigation) และกระทรวงปศุสัตว์และประมง
(Ministry of Livestock and Fisheries) โดยแบ่งภารกิจแยกกันระหว่าง 2 กระทรวง เป็นดังนี้

1.1) กระทรวงเกษตรและชลประทาน (Ministry of Agriculture and Irrigation) กำกับ
ดูแลด้านการผลิตพืชเพื่อตอบสนองต่อความต้องการบริโภคภายในและเหลือส่วนเกินการส่งออกเพื่อสร้างรายได้
เข้าประเทศ ทั้งนี้การพัฒนาการเกษตรของประเทศยังมุ่งเพื่อการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยการจัดทำ

แผนพัฒนาการเกษตรทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการเกษตร คือ

- 1.1.1) การใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการปรับปรุงพันธุ์ให้ดีขึ้น
- 1.1.2) การใช้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.1.3) การลดการสูญเสียระหว่างการผลิต
- 1.1.4) การจัดตั้งฟาร์มต้นแบบ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกร
- 1.1.5) การสร้างความเข้มแข็งในการเข้าถึงตลาดภายในและต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังทำการพัฒนาด้านการชลประทานของประเทศเพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านการเพาะปลูก การจัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรให้ผู้ใช้ประโยชน์เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกขึ้น การแก้ไขกฎระเบียบภายในที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการในประเทศและนักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในธุรกิจภาคการเกษตร

1.2) กระทรวงปศุสัตว์และประมง (Ministry of Livestock and Fisheries) เป็นกระทรวงที่กำกับดูแลด้านปศุสัตว์และประมง ในการพัฒนาด้านปศุสัตว์และประมงนี้ ได้มีการจัดทำกรอบการพัฒนาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และกำหนดกลยุทธ์เกี่ยวกับการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ ทั้งผู้ประกอบการในประเทศและนักลงทุนต่างชาติ เข้ามาร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมประมงและห้องเย็นมากขึ้น ทำให้ปัจจุบันเมียนมาร์สามารถส่งออกอาหารทะเลแช่แข็งได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นประเทศที่นำเข้ากุ้งและปลาจากเมียนมาร์เป็นจำนวนมาก ดังนั้น นโยบายของรัฐบาลด้านประมงและปศุสัตว์จึงได้กำหนดไว้ดังนี้ คือ

- 1.2.1) สนับสนุนการพัฒนาด้านปศุสัตว์และการประมง
- 1.2.2) เพิ่มปริมาณการผลิตเนื้อสัตว์และปลาให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอสำหรับการบริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เหลือจึงจะส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ
- 1.2.3) ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและขยายพันธุ์
- 1.2.4) ยกกระตือรือร้นทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบการประมงและเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ให้สูงขึ้น
- 1.2.5) ขยายการผลิต การแปรรูป และการตลาดแก่สินค้าประมง โดยเฉพาะฟาร์มกุ้ง โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการมากขึ้น

2) นโยบายส่งเสริมการลงทุน

เมียนมาร์มีกฎหมายการลงทุนต่างชาติ (Myanmar Investment Law : MIL) ประกาศใช้ ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2531 ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของเมียนมาร์ (Myanmar Investment Commission : MIC) และจากการที่เมียนมาร์ประกาศนโยบายเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจ ทำให้เมียนมาร์เป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างประเทศ เมียนมาร์จึงดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศให้เอื้อต่อการลงทุนมากขึ้น โดยในเดือนกันยายน 2555 รัฐสภาเมียนมาร์ได้ผ่านร่าง

กฎหมาย การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ฉบับใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการลงทุนจากภายนอกมากที่สุด ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1) อนุญาตให้บริษัทต่างชาติถือหุ้น 50 เปอร์เซ็นต์ในกิจการร่วมทุนหรือ Joint Venture ได้
- 2.2) ยินยอมให้กองทุนต่างชาติสามารถลงทุนใน Joint Venture ได้ร้อยละ 50
- 2.3) อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเช่าที่ดินเบื้องต้นได้เป็นระยะเวลา 50 ปี โดยมีเงื่อนไขให้

สามารถต่อสัญญาได้

ทั้งนี้ ได้ขจัดอุปสรรคต่อการลงทุนของต่างชาติเรื่องข้อกำหนดที่ระบุว่านักลงทุนจะต้องมีเงินลงทุนเริ่มต้นขั้นต่ำ 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 155 ล้านบาท) เพื่อดึงดูดการลงทุนใหม่จากต่างชาติ

สำหรับการเช่าและใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร นักลงทุนต่างชาติสามารถเช่าที่ดิน เพื่อดำเนินโครงการลงทุนระยะยาวเบื้องต้นได้ 50 ปี กรณีเช่าจากรัฐบาล ระยะเวลาในการเช่าอาจยืดหยุ่นได้ขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของรัฐบาลเมียนมาร์เป็นสำคัญและสามารถต่ออายุได้ตามที่ MIC พิจารณาเสนอ โดยผู้ลงทุน จะต้องแนบร่างข้อตกลงการเช่าที่ดินนั้นด้วย กรณีการเช่าที่ดินจากเอกชนเมียนมาร์ สามารถดำเนินการได้ไม่เกินคราวละ 1 ปี และต่ออายุทุก 1 ปี

การใช้ประโยชน์จากที่ดิน นักลงทุนชาวต่างชาติสามารถลงทุนด้านการเกษตร อาทิ การเพาะปลูก ผลิต แปรรูปและจำหน่ายพืชล้มลุก (รวมทั้งมันสำปะหลังและยาสูบ) และทำไร่หรือแปรรูปพืช เป็นยา กาแฟ ชา น้ำมันปาล์ม พืชสวนและจำหน่ายผลผลิตของตนได้ โดยมีกระทรวงเกษตรและชลประทาน เมียนมาร์เป็นผู้รับผิดชอบในการพิจารณาและอนุมัติโครงการลงทุนด้านเกษตรกรรม รวมทั้งกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนภาคเกษตรกรรมมากขึ้น (ตลอดจนส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร พัฒนากิจการอุตสาหกรรมเกษตรขนาดเล็ก และการใช้เทคโนโลยีขนาดเบาในโรงงาน การค้าผลิตภัณฑ์ทางการ เกษตร วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร) โดยนักลงทุนสามารถขอยื่นอนุมัติโครงการตามแผนการ ส่งเสริมการลงทุน

บทที่ 4

สถานการณ์ การวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมง

4.1 สถานการณ์สินค้าประมง

เป็นการศึกษาสถานการณ์สินค้าประมงของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ประกอบด้วยด้านการผลิต การตลาด นโยบายและมาตรการ ดังนี้

4.1.1. กัมพูชา

1) การผลิต

กัมพูชา มีพื้นที่ 181,035 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 14 ล้านคน อาหารที่ใช้บริโภคหลัก คือ ข้าว และปลา ซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญ โดยกัมพูชามีการบริโภคปลาน้ำจืดเฉลี่ย 30.80 กิโลกรัมต่อคนต่อปี และมีปริมาณการจับต่อปี ประมาณ 450,000 ตัน ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) ผลผลิตเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.31 ต่อปี การส่งออกปลารวมมีมูลค่า 200-300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภาคการประมงมีส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ร้อยละ 11.4 (Mr.Mint Soksopeak and Mr.Khol Many, 2009)

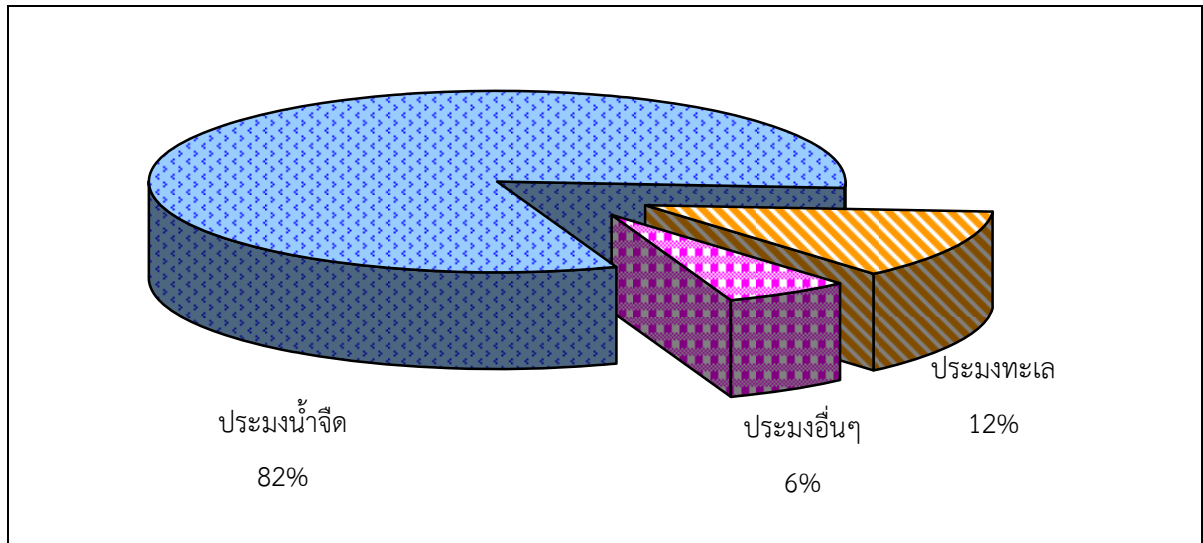
ผลผลิตสัตว์น้ำมาจากประมงน้ำจืดร้อยละ 82 ซึ่งนับได้ว่ากัมพูชาเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มและมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติสูง มีชนิดพันธุ์ปลาที่หลากหลายถึง 300 ชนิด โดยมีทะเลสาบน้ำจืดและแม่น้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำโขง แม่น้ำโตนเลสาบ แม่น้ำบาสัก แม่น้ำจตุ้มก และโตนเลสาบ (Great Lake , Tonle Sap) ซึ่งเป็นทะเลสาบน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาค โดยครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดของกัมพูชา ได้แก่ กัมปงธม กัมปงชะนัง เสียมเรียบ พระตะบอง และโพธิสัตว์ มีพื้นที่ 7,500 ตารางกิโลเมตร และในช่วงฤดูน้ำหลากจะครอบคลุมพื้นที่ 16,000 ตารางกิโลเมตร จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศที่แปรปรวน รวมทั้งการก่อสร้างถนน สิ่งปลูกสร้าง และเขื่อนขนาดใหญ่ของประเทศในลุ่มน้ำโขง อีกทั้งภาคเกษตรกรรมในกัมพูชาที่มีการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกอย่างแพร่หลายซึ่งถูกชะล้างลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งการทำประมงมีการใช้เครื่องมือเชิงพาณิชย์และใช้เครื่องมือผิดประเภท เช่น การใช้ไฟฟ้าช็อต ระเบิด ซึ่งส่งผลทำให้ปลาบางชนิดสูญพันธุ์และอีกหลายชนิดอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์

ลักษณะการทำประมงน้ำจืดในกัมพูชา มีทั้งจับจากธรรมชาติและการเพาะเลี้ยง ด้านประมงเพาะเลี้ยง พบว่า ส่วนใหญ่ทำการเพาะเลี้ยงโดยชาวเวียดนามที่อพยพมาสมัยสงคราม อาศัยอยู่บนแพรอบโตนเลสาบมีอาชีพทำการประมง โดยจับจากธรรมชาติและทำการเพาะเลี้ยงควบคู่กันไป ซึ่งการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังเป็นวิถีชีวิตของชาวเวียดนามที่บเรียวรายอยู่ในโตนเลสาบและแม่น้ำสายหลักทั่วไป ปลาที่นิยมเลี้ยงในกระชัง คือ ปลาในกลุ่มแพนกาเซียส (Pangasius hypophthalmus) เช่น ปลาสวาย ปลาบึก ปลาคดเหลือง โดยกระชังเลี้ยงปลาทำจากไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ปล่อยลงในน้ำและจะสร้างบ้านบนกระชังปลาและเจาะพื้นบ้านเป็นช่องสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 1X1 เมตร เพื่อใช้สำหรับเปิดปิดเวลาให้อาหารปลา โดยจะใช้ตาข่าย

ล้อมรอบกระชังอีกชั้นเพื่อใช้กันเศษอาหารและของเสียที่ถูกปล่อยลงสู่แหล่งน้ำซึ่งจะถูกนำไปเป็นอาหารของปลาที่เลี้ยงในกระชัง ผู้เลี้ยงกลุ่มนี้มีทักษะในการทำประมงเชิงพาณิชย์ ส่วนรูปแบบการเพาะเลี้ยงปลาทั้งในกระชัง บ่อ และนาข้าว ลักษณะการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาและแบบดั้งเดิม โดยซื้อลูกพันธุ์ปลาจากโรงเพาะฟักและจับจากธรรมชาติ ส่วนอาหารสำหรับเลี้ยงปลาจะใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น รำข้าว กากถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือเศษปลาที่มีมูลค่าต่ำนำวัตถุดิบต่างๆ ดังกล่าวมาต้มรวมกันในถังขนาดใหญ่จนเปื่อยและขับพองจับกันเป็นก้อน จากนั้นนำไปหว่านลงในบ่อเพื่อเป็นอาหารของปลา

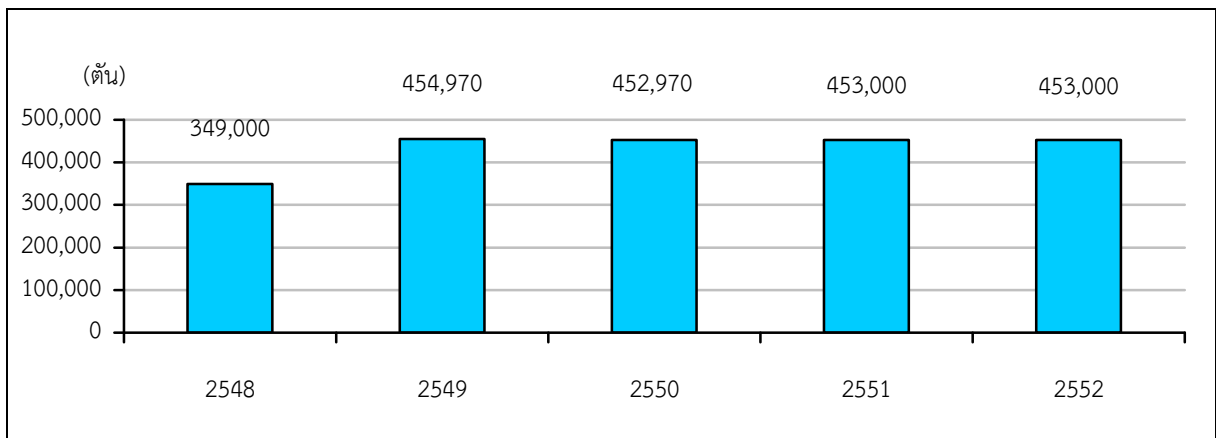
สำหรับการเพาะเลี้ยงในบ่อดิน และเลี้ยงในนาข้าวปลาที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ปลาบึก ปลาไน ปลาตะเพียน ซึ่งการเลี้ยงในบ่อดินและนาข้าวจะนิยมเลี้ยงปลาหลายชนิดรวมกัน หรือเลี้ยงแบบเบญจพรรณ การจับใช้จวนลากและจับครั้งเดียวแบบยกบ่อ การเลี้ยงปลาในกัมพูชายังไม่มีมาตรฐานการเลี้ยงตามมาตรฐานที่ดีและเหมาะสม และรัฐบาลยังไม่มียุทธศาสตร์ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงอย่างจริงจัง

การจับจากธรรมชาติ พบว่า ชาวประมงส่วนมากเป็นประชากรพื้นเมืองของกัมพูชา ซึ่งทำอาชีพประมงพื้นบ้านและมีฐานะยากจน สภาพชุมชนและการอยู่อาศัยค่อนข้างเป็นชุมชนแออัด นิยมสร้างบ้านใต้ถุนสูงประมาณ 5-6 เมตร ปลูกสร้างด้วยไม้แบบง่าย เนื่องจากต้องประสบปัญหาน้ำท่วมสูงเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณโตนเลสาบถือเป็นจุดรับน้ำที่สำคัญของภูมิภาคนี้ ชาวบ้านจึงต้องเตรียมพร้อมอพยพในช่วงฤดูน้ำหลาก คือ ช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน ของทุกปี ผลผลิตปลาที่จับได้บางส่วนชาวบ้านจะนำไปแปรรูปเบื้องต้นอย่างง่ายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น ปลาแห้ง ปลาแดดเดียว ปลาร้า ซึ่งกรรมวิธีในการผลิตและแปรรูปส่วนใหญ่ยังไม่มีมาตรฐานการผลิตที่ดี โดยเฉพาะการทำปลาตากแห้ง หรือการตากปลาสำหรับทำปลาร้าจะตากบนเสื่อไม้ไผ่ที่สานแบบง่ายๆ ขนาดกว้าง 50-60 เซนติเมตร ยาว 2-3 เมตร วางบนพื้นดินและสังเกตเห็นว่าไม่มีแมลงวันตอม เนื่องจากมีการใช้สารเคมีฉีดพ่น จึงเป็นขั้นตอนการแปรรูปและการเก็บรักษาไม่ถูกสุขอนามัยที่ดี

ภาพที่ 5 สัดส่วนผลผลิตประมงของกัมพูชา ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

ภาพที่ 6 ปริมาณผลผลิตประมงน้ำจืดของกัมพูชา ปี 2548-2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

2) การตลาด

สินค้าประมงของกัมพูชายังไม่มีตลาดกลางสัตว์น้ำในการซื้อขายเป็นเพียงตลาดขนาดเล็ก พ่อค้าผู้รวบรวมเดินทางไปตระเวนรับซื้อถึงแหล่งผลิตหรือบางแห่งเป็นแพร์ับซื้อขนาดเล็กที่ชาวประมงสามารถนำปลามาขายได้ตลอดเวลา จากนั้นผลผลิตจะถูกส่งต่อไปยังผู้บริโภคในประเทศ และถูกส่งไปยังตลาดต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ ฮองกง จีน ไทย เวียดนาม ยุโรป ซึ่งตลาดยุโรปกำลังนิยมปลาเนื้อขาวหรือปลาสวยที่ชาวเวียดนามทำการเพาะเลี้ยงในกัมพูชาจะถูกรวบรวมแล้วส่งออกไปแปรรูปในเวียดนาม

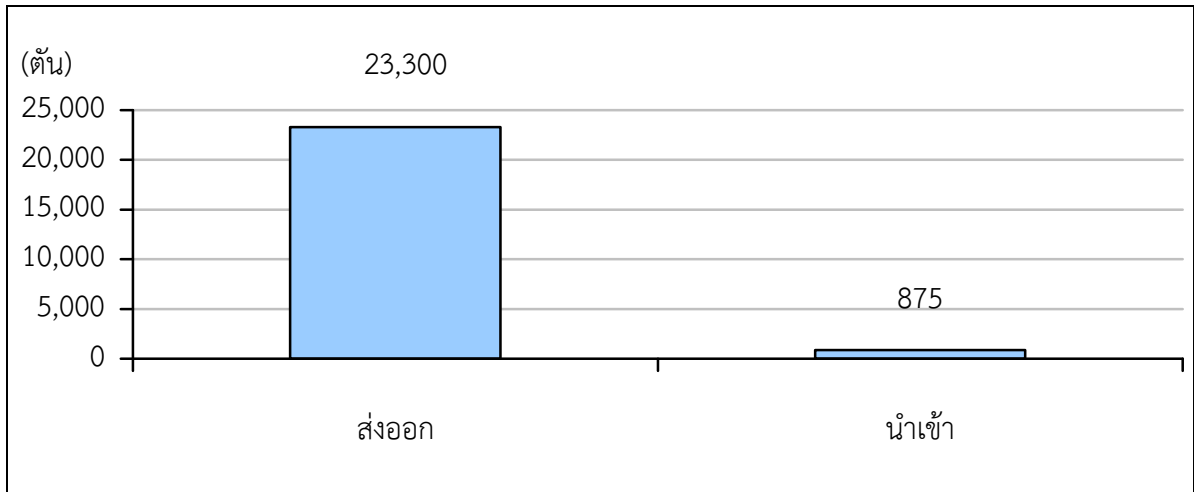
ตลาดค้าปัจจัยการผลิต พบว่า ผู้ประกอบการค้าปัจจัยการผลิตประมงน้ำจืดส่วนมาก ดำเนินการโดยชาวเวียดนาม เช่น อาหารสำเร็จรูป ลูกพันธุ์ปลา ยาและสารเคมี รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และการจับนำเข้าจากเวียดนามร้อยละ 60 และนำเข้าจากไทยร้อยละ 40 โดยนิยมนำเข้าจากเวียดนามมากกว่าไทย เนื่องจากมีความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งพ่อค้าผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในกัมพูชามานานจึงมีความสัมพันธ์ทั้งในเวียดนามและกัมพูชาทำให้สามารถสื่อสารได้ทั้งสองภาษา จึงมีความสะดวกในการติดต่อธุรกิจ นอกจากนี้ด้านพิธีการทางศุลกากรระหว่างทั้งสองประเทศมีความยืดหยุ่นสูง อีกทั้งราคานำเข้าจากเวียดนามมีราคาถูกกว่าจากไทย แม้จะเป็นที่ทราบกันว่าสินค้าจากไทยมีคุณภาพที่ดีกว่า แต่ขั้นตอนการนำเข้า ส่งออกของไทยจะยืดถือกฎระเบียบและเอกสารที่ถูกต้อง ต้องใช้เอกสารประกอบการนำเข้าหลายฉบับ มีการตรวจสอบเข้มงวด มีกฎระเบียบมาก และที่สำคัญผู้ประกอบการชาวกัมพูชาอ่านและเขียนภาษาไทยไม่ได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้นำเข้าและส่งออก กัมพูชาจึงหันไปนำเข้าจากเวียดนาม ทำให้ไทยเสียโอกาสในการทำการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.1) ความต้องการบริโภค

กัมพูชามีอัตราการบริโภคประมงน้ำจืดเป็นอันดับสองของโลก เฉลี่ย 30.80 กิโลกรัมต่อคนต่อปี โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) การบริโภคเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.52 ต่อปี เนื่องจากกัมพูชาเป็นแหล่งผลิตปลาน้ำจืดที่สำคัญของภูมิภาคนี้ จึงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่พึ่งพาการจับปลาจากธรรมชาติเพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของครัวเรือน

2.2) การส่งออก

การส่งออกประมงน้ำจืดและผลิตภัณฑ์ของกัมพูชา ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) ลดลงในอัตราร้อยละ 3.96 ต่อปี ในปี 2552 มีการส่งออกปริมาณ 23,000 ตัน แม้ว่าผลผลิตจากการทำประมงของกัมพูชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ผลผลิตปลาธรรมชาติส่วนใหญ่จะถูกใช้สำหรับบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก ผลผลิตส่วนเกินมีการแปรรูปเบื้องต้นอย่างง่ายในครัวเรือน เช่น ปลาแห้ง ปลาจ้ำ และส่วนหนึ่งถูกส่งมายังประเทศเพื่อนบ้านคือประเทศไทย ส่วนที่ถูกส่งไปยังตลาดจีน ฮองกง สิงคโปร์ อยู่ในรูปปลาแช่เย็นแช่แข็งเป็นหลัก เนื่องจากกัมพูชายังไม่มีเทคโนโลยีในการแปรรูปและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ระบบโครงสร้างพื้นฐานยังไม่เอื้ออำนวยในการแปรรูปส่งออก ได้แก่ ถนน ระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบห้องเย็น ไฟฟ้า และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ สำหรับผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงจะถูกรวบรวมโดยพ่อค้าชาวเวียดนามซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมประมงของกัมพูชา โดยเฉพาะปลาในกลุ่มแพนกาเซียสที่ถูกส่งไปแปรรูปในเวียดนาม และส่งออกไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป โดยเวียดนามและกัมพูชา เป็นประเทศที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) กับประเทศคู่ค้า เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป

ภาพที่ 7 ปริมาณการส่งออก-นำเข้า ประมงน้ำจืดของกัมพูชา ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

2.3) การนำเข้า

กัมพูชามีการนำเข้าสินค้าประมงน้ำจืด ในปี 2552 ปริมาณ 875 ตัน ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) การนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 42.80 ต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าพันธุ์สัตว์น้ำจากเพื่อนบ้าน คือ เวียดนามและไทย เพื่อใช้สำหรับการเพาะเลี้ยง เนื่องจากกัมพูชายังไม่สามารถเพาะพันธุ์ปลาชนิดต่างๆ ในเชิงพาณิชย์ได้

2.4) ราคา

เนื่องจากกัมพูชามีปลาจับจากธรรมชาติที่หลากหลายชนิด ลักษณะการขายส่วนมาก ไม่มีการคัดชั้นคุณภาพและเป็นลักษณะคละชนิดปลา โดยราคาขายปลีก ในปี 2556 ราคา กิโลกรัมละ 18,700 เรียล หรือ กิโลกรัมละ 187 บาท เพิ่มขึ้นจาก กิโลกรัมละ 13,300 เรียล หรือ กิโลกรัมละ 133 บาท ในปี 2555 ร้อยละ 28.88 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ราคาขายปลีกปลาของกัมพูชา ปี 2555-2556

ปี	ราคาขายปลีกปลา (เรียล/กก.)	ราคาขายปลีกปลา (บาท/กก.)
2555	13,300	133
2556	18,700	187

ที่มา: www.eicambodia.org , 2555

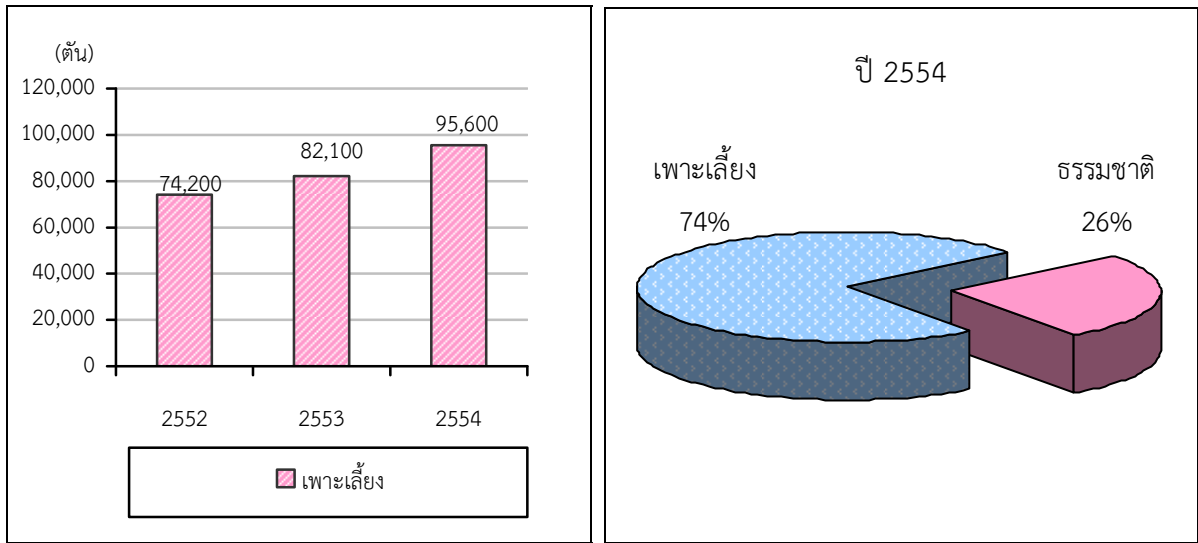
3) นโยบายด้านการประมง

- 3.1) ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงทั้งในบ่อดิน กระชัง และนาข้าว
- 3.2) กำหนดเขตการทำประมง โดยจัดสรรพื้นที่การทำประมงให้ครัวเรือนละ 50 เมตร ใช้ทั้งการเพาะเลี้ยงและจับจากธรรมชาติ ซึ่งกำกับดูแลโดยกระทรวงเกษตรป่าไม้และประมง
- 3.3) การห้ามทำการประมง โดยการกำหนดเครื่องมือในการทำประมง เช่น กำหนดขนาดอวน ห้ามใช้อวนรุน อวนลาก และเรือประมงพาณิชย์ในโดนเลสาบ
- 3.4) ห้ามไม่ให้มีการเพาะเลี้ยงปลาชะโด เนื่องจากเป็นปลาที่กินลูกปลาวัยอ่อนและปลาขนาดเล็กเป็นอาหาร ซึ่งจะเป็นการทำลายลูกปลาตามธรรมชาติให้ลดลง
- 3.5) การห้ามนักลงทุนต่างชาติในสาขาประมงบางประเภท ได้แก่ การจับปลาน้ำจืด ปลา กดเหลือง ปลาดุกยักษ์ จระเข้ และปลาอีสก โดยสงวนไว้ให้กับกิจการขนาดเล็กของชาวกัมพูชา
- 3.6) นโยบายด้านภาษี การนำเข้ากำหนดให้เนื้อปลาอยู่ในรายการสินค้าอ่อนไหว มีพันธกรณีในการลดภาษี 0-5% และเริ่มลดในปี 2560 (ค.ศ.2017)

4.1.2 สปป.ลาว

1) การผลิต

สปป.ลาว มีพื้นที่เพาะเลี้ยง 2,500,000 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและพื้นที่ราบสูงมีแหล่งน้ำธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำ และแม่น้ำหลายสาย ที่สำคัญคือ แม่น้ำโขง แม่น้ำจิม โดยมีอ่างเก็บน้ำ จำนวน 81 แห่ง มีพื้นที่รับน้ำของอ่างเก็บน้ำตามธรรมชาติ จำนวน 203,587 ไร่ ลาวมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติสูง ในปี 2554 มีผลผลิตปลาทั้งหมด 129,600 ตัน มาจากธรรมชาติ 34,000 ตัน มาจากการเพาะเลี้ยง 95,600 ตัน ดังนั้นการประมงใน สปป.ลาว จึงเป็นอาชีพสำรองและเป็นแหล่งรายได้เสริม โดยมีวัตถุประสงค์การเลี้ยงเพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับครัวเรือน ในปี 2542 ครัวเรือนที่มีการเลี้ยงสัตว์น้ำ มีจำนวน 55,500 ครัวเรือน ปี 2553 มีจำนวน 68,200 ครัวเรือน (กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ สปป.ลาว, 2554) โดยปกตินิยมเลี้ยงปลาในบ่อเลี้ยงตามเรือสวนไร่ร่นาเพื่อยังชีพ พื้นที่ที่เหมาะสมกับการเพาะเลี้ยงอยู่ทางตอนใต้ ส่วนพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศมีการเลี้ยงไม่มากนักเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูง

ภาพที่ 8 แสดงผลผลิตประมงน้ำจืดของ สปป.ลาว ปี 2552-2554

ที่มา: กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ สปป.ลาว, 2554

สำหรับด้านการเพาะเลี้ยงปลาเป็นการเลี้ยงแบบดั้งเดิมคือปล่อยตามธรรมชาติในบ่อน้ำ ในไร่นาเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนเท่านั้น แต่ปัจจุบันสปป.ลาวเริ่มมีการเพาะเลี้ยงปลาเชิงพาณิชย์ โดยพื้นที่เลี้ยงอยู่ในแถบที่ราบลุ่มทางตอนใต้ของประเทศ คือ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นช่วงที่แม่น้ำโขงไหลผ่านเข้าไปในสปป.ลาว และเป็นช่วงที่มีความกว้างถึง 1 กิโลเมตร ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ปลาที่นิยมเลี้ยงคือ ปลาดุก ปลานิล ปลาดุกเทศ และปลากิน รูปแบบการเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ มีทั้งเลี้ยงในบ่อดินและกระชัง เริ่มมีการเลี้ยงปลานิลในกระชังตามริมฝั่งแม่น้ำโขง แต่มีเพียง 1-2 รายเท่านั้น โดยนำเข้าลูกพันธุ์ปลา อาหารมาจากไทย สปป.ลาวเลี้ยงปลาเพื่อเน้นให้มีเพียงพอสำหรับการบริโภคภายในเป็นหลัก เนื่องจากเทคโนโลยีการเลี้ยงยังไม่พัฒนา ยังเป็นแบบดั้งเดิมและต้นทุนการเลี้ยงปลาทุกชนิดใน สปป.ลาว จะสูงกว่าไทยประมาณ 10 บาทต่อกิโลกรัม

ค่าใช้จ่ายในการเพาะเลี้ยงปลาในเชิงพาณิชย์ จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ในแขวงจำปาสักซึ่งเป็นแหล่งเลี้ยงสำคัญ พบว่า มีการเลี้ยงปลานิลในกระชังตามลำน้ำโขง จำนวน 650 กระชัง โดยนำเข้าพันธุ์ปลา อาหารสัตว์น้ำสำเร็จรูป มาจากจังหวัดมหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ของไทย ราคาลูกพันธุ์ปลานิลอายุ 21 วัน ราคา 8 สตางค์ต่อตัว นำมาอนุบาล 45 วัน ได้ปลาขนาด 5-7 เซนติเมตรต่อตัว หากนำไปขายให้กับเกษตรกรรายอื่นนำไปเพาะเลี้ยงต่อจะมีราคา 2-3 บาทต่อตัว หรือนำไปขุนต่อสามารถปล่อยเลี้ยงในกระชังได้เลย เลี้ยงต่อประมาณ 4 เดือน ได้ปลาขนาด 2 ตัวต่อกิโลกรัม ส่วนราคาที่เกษตรกรขายได้ 22,000 กีบต่อกิโลกรัม ราคาขายปลีก 23,000 กีบต่อกิโลกรัม สำหรับต้นทุนการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นต้นทุนค่าอาหาร 16,000 กีบต่อกิโลกรัม โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงมีกำไรประมาณ 3,000-4,000 กีบต่อกิโลกรัม ซึ่งยังไม่รวมค่าแรงตนเอง

สำหรับการเลี้ยงปลาดุกบักอูย เป็นการเลี้ยงในบ่อดิน อัตราปล่อย 50-70 ตัวต่อลูกบาศก์เมตร ถ้าปล่อย 100 ตัว ได้ผลผลิตเฉลี่ย 30-40 กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ระยะเวลาเลี้ยง 45-60 วัน ได้ผลผลิตปลา ขนาด 6 ตัวต่อกิโลกรัม ราคาที่เกษตรกรขายได้ 12,000 กีบต่อกิโลกรัม ส่วนราคาขายปลีก 13,000 กีบต่อกิโลกรัม ต้นทุนการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นต้นทุนค่าอาหาร 7,000 กีบต่อกิโลกรัม อัตราการแลกเนื้อ (FCR) 1:1 แต่มีขนาดไม่สม่ำเสมอในแต่ละรุ่น ส่วนอาหารใช้ของ CP เซฟฟีด ในปี 2554 เกษตรกรของ สปป.ลาว มีการขยายการเพาะเลี้ยงปลาเพิ่มขึ้นร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับปี 2553

2) ด้านการตลาด

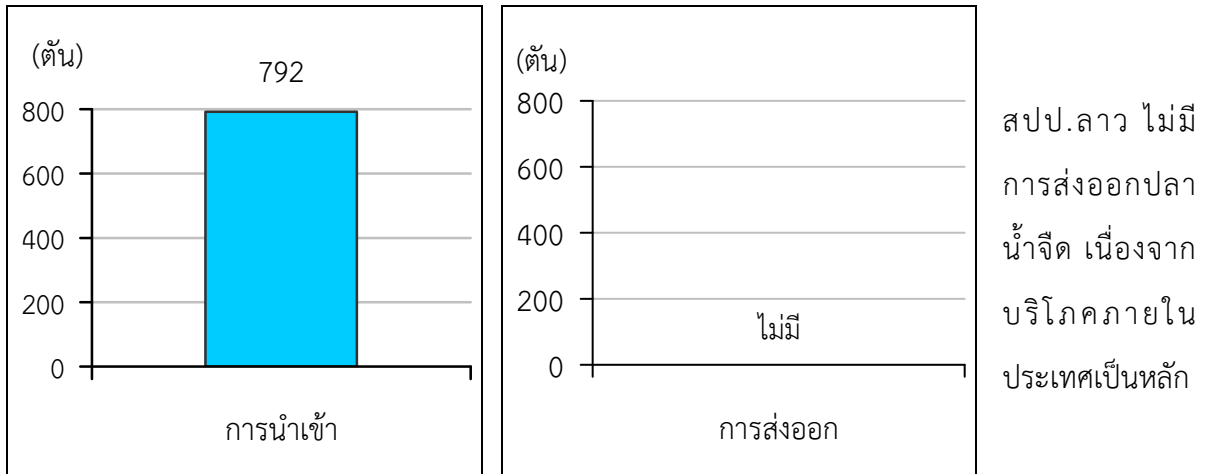
โดยทั่วไปการทำประมงในสปป.ลาว ใช้เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลัก โดยมีครัวเรือนประมาณ 6,000 ครัวเรือนที่มีรายได้จากการจำหน่ายปลา โดยส่วนใหญ่เป็นผลผลิตปลาที่จับได้จากธรรมชาติโดยเฉพาะจากหลี่ผีหรือที่ได้รับการขนานนามว่ามหานทีสีพันดอน ซึ่งเป็นแหล่งประมงพื้นบ้านที่สำคัญของสปป.ลาว ผลผลิตปลาจะถูกส่งมาที่ตลาดดาวเรืองทุกวัน ซึ่งถือเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในแขวงจำปาสัก เนื่องจากมีการสร้างเส้นทางคมนาคมทำให้การขนส่งสะดวกขึ้น มีระยะทางเพียง 160 กิโลเมตร ผลผลิตทั้งจากธรรมชาติและจากการเพาะเลี้ยงจะถูกส่งมาที่ตลาดแห่งนี้ จากนั้นจะมีพ่อค้าส่งมาซื้อเพื่อนำไปขายยังแขวงอื่นๆ อีกทอดหนึ่ง โดยผลผลิตปลาที่ได้จากการจับทั้งหมดจะใช้บริโภคภายในประเทศเท่านั้น มีการส่งออกไปนอกแขวงแต่ยังไม่มีส่งออกนอกประเทศ การส่งออกนอกแขวงต้องมีใบรับรองการผลิตจากฟาร์ม กลุ่มบ้าน แขวง ส่วนสินค้าประมงทะเลที่สปป.ลาว ไม่สามารถผลิตได้เองสามารถนำเข้าได้ เช่น ปลาทู ปลาหมึก โดยมีการนำเข้าจากเวียดนามและไทย สัดส่วนการนำเข้าจากเวียดนามร้อยละ 90 ไทยร้อยละ 10 เท่านั้น เนื่องจากราคาสัตว์น้ำจากเวียดนามถูกกว่า เช่น ปลาหมึก ไทยขายราคา 100,000 กีบต่อกิโลกรัม เวียดนามขายราคา 70,000 กีบต่อกิโลกรัม แต่ทั้งนี้สินค้าจากไทยจะมีคุณภาพดีกว่า

2.1) ความต้องการบริโภค

สปป.ลาว มีอัตราการบริโภคประมงน้ำจืดอยู่ในอันดับสามของโลก (เฉลี่ย 17.30 กิโลกรัมต่อคนต่อปี) โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) อัตราการบริโภคมีแนวโน้มลดลงในอัตราร้อยละ 1.22 ต่อปี

2.2) การส่งออก

สปป.ลาว ไม่มีการส่งออกประมงน้ำจืดและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผลผลิตทั้งหมดจะถูกใช้สำหรับบริโภคภายในประเทศ และสปป.ลาวเป็นพื้นที่ไม่ติดทะเลทำให้ต้องพึ่งพาเฉพาะประมงน้ำจืดเท่านั้น ทั้งนี้รัฐบาล สปป.ลาวมีนโยบายในการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการขยายการเพาะเลี้ยงให้เพียงกับความต้องการ และส่งเสริมให้มีการส่งออก เนื่องจากได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) กับประเทศคู่ค้า เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป

ภาพที่ 9 แสดงการนำเข้า-ส่งออก ประมงน้ำจืดของ สปป.ลาว ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

2.3) การนำเข้า

เนื่องจากผลผลิตประมงน้ำจืดที่ได้ไม่เพียงพอความต้องการบริโภค สปป.ลาวจึงนำเข้าสินค้าประมงน้ำจืดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่วนใหญ่นำเข้าจากไทยเกือบทั้งหมด ในปี 2555 นำเข้าปริมาณ 535 ตัน มูลค่า 20.25 ล้านบาท เนื่องจากมีราคาถูกกว่าที่ผลิตเองในประเทศโดยปลาน้ำจืดที่นำเข้าส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลาดุก และปลานิล

2.4) ราคา

ราคาปลาน้ำจืดที่เกษตรกรขายได้ใน สปป.ลาว จะมีราคาสูงกว่าราคาในไทยโดยเฉลี่ยประมาณ 10 บาท ต่อกิโลกรัม โดยราคาปลานิลมีชีวิต (ขนาด 0.5 กิโลกรัมต่อตัว) ราคา 78.57 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนราคาขายปลีก 82.14 บาทต่อกิโลกรัม และพบว่า พื้นที่ที่อยู่ไกลจากชายแดนออกไปจะมีราคาสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากพ่อค้าแต่ละระดับจะมีการบวกราคาเพิ่มประมาณ 5-10 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 5 ราคาปลาน้ำจืดที่เกษตรกรขายได้และราคาขายปลีก ของ สปป.ลาว ปี 2556

ราคา : บาทต่อกิโลกรัม

ปี	ปลานิล		ปลาดุก	
	ราคาเกษตรกรขายได้	ราคาขายปลีก	ราคาเกษตรกรขายได้	ราคาขายปลีก
2556	78.57	82.14	42.86	46.43

ที่มา: จากการสำรวจ

3) นโยบายด้านการประมงของ สปป.ลาว

3.1) ด้านการผลิต

3.1.1) ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศเป็นหลัก ในปี 2553 มูลค่าการผลิต 172 พันล้านกีบ เพิ่มขึ้นเป็น 194 พันล้านกีบ ในปี 2554

3.1.2) การผลิตมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2553 มีการส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์และการประมงในระดับครัวเรือน กลุ่มผลิต และภาคเอกชน ทำให้การเลี้ยงรูปแบบฟาร์มมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น 265 ฟาร์ม หรือร้อยละ 14.70

3.1.3) การลงทุนของภาคเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศมี 96 บริษัท รวมมูลค่าการลงทุน 65 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

3.1.4) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การบริการสัตวแพทย์ และการควบคุมโรคระบาดทุกชนิด

3.1.5) ปรับปรุง เทคนิค รูปแบบวิธีการเลี้ยง การผลิตพันธุ์ให้เพียงพอกับความต้องการ ทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์และประมง ของทุกเขต ทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะสินค้าที่มีเป้าหมายในการผลิตเพื่อส่งออก

3.1.6) มีเป้าหมายให้การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพได้ ขยายรูปแบบการเลี้ยงสัตว์และประมง ที่ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร ไปยังส่วนกลาง ส่วนแขวง โดยการดำเนินโครงการที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งสร้างโครงการใหม่ๆ มีการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยง 1,166 กลุ่ม และมีการสนับสนุนการซื้อขายสัตว์ระหว่างแขวง

3.2) ทิศทางแผนงาน ปี 2555

3.2.1) ส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์และประมงแบบฟาร์มทุกรูปแบบ เพื่อเป้าหมายการผลิตให้เพียงพอบริโภคภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้า

3.2.2) สนับสนุนให้การประมงเป็นแหล่งความมั่นคงด้านอาหาร โดยมีเป้าหมายให้การเลี้ยงขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6

3.2.3) ผลผลิตจากการเลี้ยงปลาเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 - 10 โดยมีเป้าหมายการผลิตปลาให้ได้ 136,000 ตัน

3.2.4) เป้าหมายอัตราการบริโภคสินค้าประมง 21.30 กิโลกรัมต่อคนต่อปี

3.2.5) สนับสนุนการผลิตสินค้าสัตว์และปลาเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงด้านอาหาร โดยการพัฒนากระบวนการผลิตและการเข้าร่วมเขตพัฒนาสินค้า

3.3) มาตรการด้านนโยบายและระเบียบปฏิบัติ

3.3.1) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบที่มีอยู่อย่างเข้มงวด ทั้งด้านการเลี้ยงสัตว์ การสัตวแพทย์ และการประมง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล

3.3.2) สนับสนุนการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อปฏิบัติตามกฎการค้าโลก ในฐานะที่เป็นสมาชิก WTO

3.3.3) สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการ และนักลงทุนต่างชาติ ทำธุรกิจการเลี้ยงสัตว์และประมงให้มากขึ้น โดยช่วยเหลือผู้ลงทุนด้านสินเชื่อ การยกเว้นภาษีอากร บางประเภท ให้สินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือดูแลให้เป็นไปตามความเหมาะสม (อาจยกเว้น ค่าน้ำค่าไฟสำหรับผู้ผลิต)

3.3.4) ประสานภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิต เช่น ระบบการคมนาคมขนส่ง การตลาด ช่องทางการจำหน่าย ปัจจัยการผลิต ราคา พันธุ์

3.3.5) การจัดทำโซนนิ่ง เขตพื้นที่การผลิต เช่น พื้นที่ราบลุ่มริมน้ำโขง ให้สนับสนุนการเลี้ยงให้เพียงพอกับการบริโภคภายในและการส่งออก โดยเปิดกว้างการลงทุนจากทุกภาคส่วน

3.3.6) เขตพื้นที่สูง สนับสนุนการเลี้ยงสัตว์และปลาทุกประเภท (เลี้ยงในบ่อดิน) เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในเมืองใหญ่และแขวงใกล้เคียง ให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงปลาและสัตว์เป็นอาชีพที่มั่นคง เพื่อหยุดการบุกรุกพื้นที่ป่า โดยการส่งเสริมเทคนิควิธีการเลี้ยง การป้องกันโรค จัดตั้งกลุ่ม และสนับสนุนสินเชื่อเพื่อขยายการผลิต

3.4) ด้านพันธุ์ปลา

3.4.1) ส่งเสริมและสนับสนุนสถานีผลิตลูกพันธุ์ปลาในแขวง และเขตทั่วประเทศ 80 แห่ง ซึ่งเป็นของภาครัฐ 20 แห่ง เอกชน 60 แห่ง ให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงได้จำนวน 350 ล้านตัวต่อปี

3.4.2) สนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการผลิตปลานิลแปลงเพศ เพื่อลดการนำเข้าจากต่างประเทศ

3.4.3) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานให้มีการขยายการเลี้ยง ซึ่งปัจจุบันได้ให้กรรมสิทธิ์กับเอกชนในการดำเนินธุรกิจ โรงงานอาหารสัตว์ฟ้าง่อม ผลิตได้ 40,000 ตันต่อปี โรงงานผลิตอาหารสัตว์แขวงบอลิคำไซ อุดมไซ ผลิตได้ 45,000 -50,000 ตันต่อปี โรงงานผลิตอาหารสัตว์แห่งใหม่ที่กำลังสร้างอีก 2 แห่งในหลวงพระบาง จะมีกำลังการผลิต 5,000 -7,000 ตันต่อปี เพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในแขวงใกล้เคียง และนครหลวงเวียงจันทน์

3.5) เป้าหมาย ปี 2558

3.5.1) สนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน ก่อสร้างโรงงานอาหารสัตว์ 2 แห่ง ในแขวงสหวันนะเขตและจำปาสัก ควบคู่กับการสนับสนุนความรู้ทางวิชาการให้กับฟาร์มเลี้ยง โดยให้มีเครื่องผสมอาหารเป็นของตนเอง ผลิตได้ 2.5 ตันต่อวัน

3.6) มาตรการด้านคุณภาพ

ปรับปรุงวิธีการตรวจตราการเคลื่อนย้ายสัตว์ตามด่านชายแดนสากล 15 ด่าน และด่านภายในระหว่างแขวง 25 ด่าน ด้วยการยกระดับความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ โดยการจัดทำเป็นวิดีโอเพื่อเรียนรู้ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

3.7) นโยบายด้านภาษี

กำหนดให้ปลามีชีวิตอยู่ในรายการสินค้าอ่อนไหวสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน มีพันธกรณีในการลดภาษี 0-5% และเริ่มลดในปี 2558 (ค.ศ. 2015)

4.1.3 เมียนมาร์

1) การผลิต

ในระยะเวลา 5 ปี (ปี 2550 – 2554) ที่ผ่านมา ผลผลิตสัตว์น้ำจากการทำกิจการประมงของเมียนมาร์มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2550 มีปริมาณผลผลิตรวมทั้งสิ้น 3.19 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็นปริมาณ 4.48 ล้านตันในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 8.74 ต่อปี ซึ่งผลผลิตสัตว์น้ำได้มาจากแหล่งผลิต 3 กลุ่ม คือ ประมงทะเล (Marine Fisheries) ประมงน้ำจืด (Inland Fisheries) และประมงจากการเพาะเลี้ยง (Aquaculture Fisheries) (ตารางที่ 6)

1.1) ผลผลิตประมงทะเลจากการจับ (Marine Fisheries) ในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา ผลผลิตจากการทำประมงทะเลของเมียนมาร์มีปริมาณมากขึ้นตามลำดับ โดยในปี 2550 จับสัตว์น้ำได้ปริมาณ 1.69 ล้านตันและเพิ่มขึ้นเป็น 2.33 ล้านตัน ในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 8.27 ต่อปี โดยผลผลิตประมงทะเลจากการจับนี้คิดเป็นร้อยละ 52.09 ของผลผลิตประมงทั้งหมดของประเทศ สัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญจากการทำประมงทะเล คือ ปลาทูน่าครีบทเหลือง (Yellow Fin Tuna) และปลากระโทงดาบ (Swordfish)

1.2) ผลผลิตจากการทำประมงน้ำจืด (Inland Fisheries) โดยการจับ ประกอบด้วยการทำประมงใน 2 ส่วน คือการทำประมงในแหล่งน้ำสัมปทาน (Leasable Fisheries) และการทำประมงในแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไป (Open Fisheries) ผลผลิตประมงน้ำจืดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันกับการทำประมงทะเล กล่าวคือ ผลผลิตประมงน้ำจืดในปี 2550 มีปริมาณ 0.82 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 1.25 ล้านตัน ในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 11.66 ต่อปี จากปริมาณผลผลิตประมงน้ำจืด ปี 2554 เป็นผลผลิตจากการทำประมงในแหล่งน้ำทั่วไป 0.96 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 77.32 และเป็นผลผลิตจากแหล่งน้ำสัมปทานเพียง 0.28 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.68

1.3 ผลผลิตประมงจากการเพาะเลี้ยง (Aquaculture Fisheries) ปี 2554 ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงคิดเป็นร้อยละ 20.07 ของผลผลิตจากการทำประมงทั้งหมดของประเทศ ซึ่งการเพาะเลี้ยงนี้นับรวมการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล (Shrimp culture) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด (Freshwater Aquaculture) และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง (Marine Finfish Culture)

1.3.1) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด (Freshwater Aquaculture) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

(1) กุ้งทะเล (Shrimp Culture) การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลในเมียนมาร์มี 2 ชนิดหลัก คือ กุ้งกุลาดำ (Giant Tiger or *Penaeus monodon*) และกุ้งขาวแวนนาไม (Whitelegs shrimp or *Penaeus vannamei*) เริ่มมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในราวต้นปี 2523 โดยการเลี้ยงแบบพื้นบ้านในพื้นที่แถบชายฝั่งตะวันตกของประเทศ การเลี้ยงในระยะเริ่มแรกภาครัฐยังไม่มีการกำกับดูแลใดๆ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ต่อมา ในปี 2543 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับรัฐขึ้นเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำโดยดำเนินงานในรูปแบบโครงการระยะเวลา 3 ปี ซึ่งก่อนมีโครงการนั้น มีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำทั้งหมด 168,613 ไร่ หลังโครงการสิ้นสุดโครงการใน ปี 2546 มีพื้นที่เลี้ยงทั้งสิ้น 499,900 ไร่ แต่มีพื้นที่เพาะเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาเพียง 13,125 ไร่ เท่านั้นที่เหลือยังคงเลี้ยงแบบพื้นบ้าน ในปี 2554 การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเมียนมาร์มีพื้นที่ทั้งสิ้น 545,306 ไร่ มีการเลี้ยง 3 ลักษณะ คือ เลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาในบ่อคิดเป็นพื้นที่ทั้งหมด 10,676 ไร่ เลี้ยงในบ่อดินธรรมชาติ 208,800 ไร่ และเลี้ยงแบบพื้นบ้านดั้งเดิม 325,830 ไร่ คิดเป็นผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงทั้งหมด 56,982 ตัน และเนื่องจากการเลี้ยงกุ้งของเมียนมาร์ในระยะแรก เป็นการนำเข้าลูกพันธุ์กุ้งเกือบทั้งหมด เมื่อเกิดปัญหาการระบาดของโรคในฟาร์มกุ้งของเกษตรกรภาครัฐจึงใช้มาตรการควบคุมการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์และลูกพันธุ์กุ้งมากยิ่งขึ้น ปี 2554 มีจำนวนโรงเพาะฟักพันธุ์กุ้งทะเลทั้งหมด 4 โรงเพาะฟัก และเป็นของภาครัฐทั้งหมด ผลผลิตลูกพันธุ์กุ้งทะเล 2.8 ล้านตัว สร้างห้องปฏิบัติการ (PRC Lab) เพื่อตรวจสอบโรคกุ้งขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อสร้างความมั่นใจในด้านความปลอดภัยในอาหารให้แก่ผู้บริโภคในประเทศและตลาดส่งออก ซึ่งหลังจากเกิดปัญหาเรื่องโรคระบาดของกุ้งกุลาดำเกษตรกรบางส่วนได้ปรับเปลี่ยนมาเพาะเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมมากขึ้น

(2) กุ้งก้ามกราม (Giant Freshwater Prawn) เมียนมาร์มีแหล่งผลิตกุ้งก้ามกรามที่เหมาะสม และเริ่มมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพันธุ์กุ้งก้ามกรามจากโรงเพาะฟักในในทศวรรษ 1980 (ปี 2523) แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปี 2554 มีจำนวนโรงเพาะฟักลูกพันธุ์กุ้งก้าม 12 โรงเพาะฟัก เป็นของรัฐบาล 1 โรงเพาะฟักของเอกชน 11 โรงเพาะฟัก ผลิตลูกพันธุ์กุ้งก้ามกรามได้ทั้งหมด 89 ล้านตัว ปัจจุบันเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามส่วนใหญ่ ได้พยายามลดต้นทุนการผลิตโดยการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามและปลาน้ำจืดแบบฟาร์มผสมผสานในบ่อเดียวกัน จึงมีจำนวนฟาร์มเกษตรกรเป็นส่วนน้อยที่เลี้ยงกุ้งก้ามกรามเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามภาครัฐและเอกชนก็ได้ร่วมมือกันในการพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามให้มีประสิทธิภาพต่อไป

(3) ปลาน้ำจืด (Freshwater Fish) เมียนมาร์ โดยกรมประมงได้ดำเนินการด้านการส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดให้มากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารของประเทศและการส่งออกเพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศ ในช่วงเวลา 10 ปี (2545-2554) จำนวนพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงปลาของประเทศเพิ่มจาก 310,280 ไร่ ในปี 2545 เป็น 550,340 ไร่ ในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.43 ต่อปี รัฐที่เป็นแหล่ง

เพาะเลี้ยงปลาที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ รัฐอิระวดี (Ayeyarwady) รัฐย่างกุ้ง (Yanggon) และรัฐพะโค (Bago) ในปี 2554 ภาครัฐโดยกรมประมง ได้ดำเนินการผลิตลูกพันธุ์ปลาน้ำจืดชนิดต่างๆ จากโรงเพาะฟัก (Fish Hatcheries) ของรัฐ จำนวน 16 ชนิดพันธุ์ ปริมาณลูกพันธุ์ปลาทั้งสิ้น 750.36 ล้านตัว ชนิดลูกพันธุ์ปลาที่สำคัญ ได้แก่ ปลายี่สกเทศ (Rohu) ปริมาณ 535.40 ล้านตัว ปลาตะเพียน (Tarpian) 112.76 ล้านตัว ปลาไน (Common carp) ปริมาณ 49.22 ล้านตัว ปลานิล (Tilapia) ปริมาณ 17.88 ล้านตัว เป็นต้น ซึ่งปลาเหล่านี้เป็นที่นิยมบริโภคในประเทศและเป็นที่ต้องการในตลาดส่งออก

1.3.2) การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง (Marine Finfish Culture) ส่วนใหญ่เป็นการเพาะเลี้ยงประเภทปลาชนิดต่างๆ ได้แก่ ปลาเก๋า (Grouper) ปลากระพงแดง (Red Snapper) ปลากระพง (Seabass) ปลากระบอก (Mullet) ปลานวลจันทร์ (Milkfish) เป็นต้น แต่ปลาที่นิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในเชิงพาณิชย์คือ ปลาเก๋า เนื่องจากมีราคาสูงและเป็นการเลี้ยงในกระชัง การเพาะเลี้ยงชายฝั่งในเมียนมาร์ยังมีผู้ประกอบการไม่มากนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านลูกพันธุ์ปลาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอ รวมถึงขาดการพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามกรมประมงของเมียนมาร์ได้วิจัยและพัฒนาการผลิตลูกพันธุ์ปลากระพงและปลาเก๋าได้สำเร็จในปี 2547 และปี 2553 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผลผลิตประมงของเมียนมาร์ ปี 2550 – 2554

หน่วย : ล้านตัน

ปี	จับจากธรรมชาติ			เพาะเลี้ยง	รวมทั้งหมด
	ประมงทะเล	ประมงน้ำจืด	รวม		
2550	1.69	0.82	2.50	0.69	3.19
2551	1.87	0.90	2.77	0.77	3.54
2552	2.06	1.00	3.06	0.86	3.92
2553	2.17	1.16	3.33	0.83	4.16
2554	2.33	1.25	3.58	0.90	4.48
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	8.27	11.66	9.40	6.23	8.74

หมายเหตุ ปี หมายถึงปีงบประมาณ เริ่ม 1 เม.ย.ปีที่ระบุถึง 31 มี.ค. ปีถัดไป

ที่มา: Department of Fisheries, 2555

ตารางที่ 7 พื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงปลาและกุ้งของเมียนมาร์ ปี 2550 - 2554

หน่วย : พันไร่

ปี	บ่อปลา	บ่อกุ้ง	รวม
2550	538.43	564.31	1,102.74
2551	539.82	561.64	1,101.46
2552	544.59	562.17	1,106.76
2553	546.87	562.37	1,109.24
2554	550.34	570.74	1,121.08
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	0.57	0.24	0.40

ที่มา : Department of Fisheries, 2555

ตารางที่ 8 ปริมาณการผลิตลูกพันธุ์กุ้งจากโรงเพาะฟักของเมียนมาร์ ปี 2554

ชนิดกุ้ง	กรมประมง		ภาคเอกชน	
	จำนวนโรงเพาะฟัก (โรง)	จำนวนลูกพันธุ์ (ล้านตัว)	จำนวนโรงเพาะฟัก (โรง)	จำนวนลูกพันธุ์ (ล้านตัว)
กุ้งก้ามกราม	1	0.60	11	89.00
กุ้งทะเล	4	2.80	-	-

ที่มา: Department of Fisheries, 2555

ตารางที่ 9 ปริมาณการผลิตลูกพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญของกรมประมงเมียนมาร์ ปี 2554

ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	จำนวนลูกพันธุ์ (ล้านตัว)
1.ปลาอีสกเทศ (Rohu)	Labeo rolitia	535.40
2.Tarpian	Barbodes gonionotus	112.76
3.ปลาไน (Common Carb)	Cyprinus carpio)	49.22
4.ปลานิล (Tilapia)	Tilapia spp:	17.88
5.ปลาน้ำจืดอื่นๆ 12 ชนิด		35.09
รวม		750.36

ที่มา: Department of Fisheries, 2555

2) การตลาด

การจำหน่ายผลผลิตสัตว์น้ำจากภาคประมงส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายสินค้าสด การแปรรูปในระดับอุตสาหกรรมมีไม่มากนัก ระดับการแปรรูปเป็นการแปรรูปเบื้องต้นหรือเป็นการเก็บรักษาคุณภาพสินค้าเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าขั้นกลาง (Intermediate goods) ในการนำไปแปรรูปหรือเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่อไป เช่น การแช่เย็นแช่แข็ง การแปรรูปเป็นปลาป่น เพื่อเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ เป็นต้น

2.1) ความต้องการใช้

ผลผลิตจากภาคประมงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงทางอาหารของเมียนมาร์ ในปี 2554 มีผลผลิตภาคประมงจำนวน 4,478,208 ตัน ใช้บริโภคในประเทศเพื่อเป็นอาหารจำนวน 3,195,586 ตัน เมียนมาร์มีอัตราการบริโภคสินค้าประมงของประชากรเป็นปริมาณ 51 กิโลกรัมต่อคนต่อปี และเป็นวัตถุดิบแปรรูปที่ไม่ใช่อาหาร 895,641 ตัน เป็นสินค้าส่งออกจำนวน 386,981 ตัน เมียนมาร์มีอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำตั้งกระจายอยู่ในแหล่งผลิตประมงที่สำคัญของประเทศ กล่าวคือ มีห้องเย็นรวม 120 แห่ง ในรัฐและเขตต่างๆ ดังนี้

- (1) รัฐมอญ (Mon State) 7 แห่ง
- (2) รัฐยะไข่ (Rakhine State) 7 แห่ง
- (3) รัฐฉาน (Shan State) 1 แห่ง
- (4) เขตย่างกุ้ง (Yangon Division) 79 แห่ง
- (5) เขตอิระวดี (Ayeyarwaddy Division) 6 แห่ง

นอกจากนี้มีโรงงานผลิตน้ำแข็งในรัฐและเขตต่างๆ ข้างต้นและเขตมัณฑลเลย์รวมทั้งสิ้น 301 โรง กำลังผลิตน้ำแข็งรวมทั้งสิ้น 6,785.8 เมตริกตันต่อวัน

2.2) การส่งออก

ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2550-2554) เมียนมาร์มีแนวโน้มการส่งออกสินค้าประมงและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยในปี 2550 มีปริมาณส่งออกรวม 351,652 ตัน มูลค่ารวม 561,02 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่า ในปี 2554 เป็นปริมาณ 386,981 ตันมูลค่า 653.85 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวในอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.38 และร้อยละ 4.56 ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนมูลค่าสินค้าปลาร้อยละ 60.60 สินค้ากุ้งร้อยละ 13.18 ที่เหลือเป็นสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ประมงอื่นๆ แปรรูปอีกร้อยละ 26.22 สินค้าประมงที่สร้างรายได้จากการส่งออกสูงสุดคือปลาทะเล (Marine fish) จากการทำประมงทะเล ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68.71 ของรายได้จากการส่งออกปลาทั้งหมดหรือคิดเป็นร้อยละ 41.64 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงทั้งหมด (ตารางที่ 10)

ตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี 2554 ตลาดส่งออกสำคัญอันดับ 1 คือ จีน ซึ่งมีมูลค่าการส่งออก 258.76 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ของลงมาคือไทย มาเลเซีย คุเวตและสิงคโปร์ โดยมีมูลค่าการส่งออก 124.46 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ 53.62 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ 51.16 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และ 34.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

สหรัฐฯ ตามลำดับ เมียนมาร์ได้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (Generalized System of Preference : GSP) จากสหภาพยุโรปตั้งแต่มีกฎหมาย 2556 แต่ผู้ประกอบการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องยังไม่สามารถส่งออกไปตลาดสหภาพยุโรปได้ เนื่องจากโรงงานส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ตารางที่ 11)

สำหรับสินค้าประมงที่เมียนมาร์ส่งออกมาไทย ส่งออกจากท่าเรือมะริดมายังจังหวัดระนองของไทยเพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งปริมาณผลผลิตประมงที่ขึ้นท่ามะริด ร้อยละ 60 จะส่งออกมาไทยโดยทางเรือ ซึ่งใช้ระยะเวลาการเดินทางประมาณ 36 ชั่วโมง ซึ่งหากการปรับปรุงเส้นทาง มะริด - ด่านสิงขรระยะทางประมาณ 240 กิโลเมตร เสร็จเรียบร้อยจะประหยัดต้นทุนค่าขนส่ง และระยะเวลาเดินทางได้มากขึ้น

ตารางที่ 10 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์ ปี 2550 – 2554

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ปี	ปลา		กุ้ง		สัตว์น้ำอื่นๆ		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2550	245,473	315.46	21,061	109.74	85,118	135.82	351,652	561.02
2551	234,061	273.27	18,382	88.85	72,268	121.11	324,711	483.23
2552	277,824	309.86	17,439	56.33	79,829	130.40	375,092	496.59
2553	273,044	242.44	19,143	68.66	81,706	144.41	373,893	555.51
2554	283,689	396.27	17,995	86.19	85,298	171.39	386,981	653.85
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	4.53	7.05	-2.70	7.14	1.28	6.62	3.38	4.56

ที่มา: Department of Fisheries, 2555

ตารางที่ 11 มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงจำแนกตามตลาดสำคัญ 5 อันดับแรก ปี 2550 – 2554

มูลค่า : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ประเทศ	2550	2551	2552	2553	2554	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
1.จีน	148.72	106.15	105.08	179.70	258.76	17.75
2.ไทย	55.99	76.98	99.23	110.60	124.46	21.65
3.มาเลเซีย	86.96	41.26	36.13	39.42	53.62	-9.63
4.คูเวต	30.03	31.84	52.96	56.68	51.16	17.83
5.สิงคโปร์	70.36	119.04	96.26	59.38	34.52	-19.10

ที่มา: Department of Fisheries, 2555

2.3) โครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมประมง คือ การคมนาคมขนส่งและท่าเทียบเรือ เมียนมาร์ใช้ขนส่งทางน้ำและทางบกในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เส้นทางทางน้ำภายในประเทศซึ่งมีความสำคัญต่อการขนส่งของประเทศเป็นอย่างมากประกอบด้วยแม่สายหลัก 4 สาย คือ แม่น้ำอิระวดี (Ayewady River) แม่น้ำสาละวิน (Thanlyin River) แม่น้ำสะโตง (Sittaung River) และแม่น้ำชินวิน (Chindwin River)

สำหรับท่าเรือขนส่งสินค้าที่สำคัญซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่

- (1) ท่าเรือซิท่วย (Sittway) และท่าเรือเจ้าพิว (Kyau Kphyu) ที่เขตย่างกุ้ง
- (2) ท่าเรือตานต่วย (Thandwe) ที่รัฐยะไข่
- (3) ท่าเรือปะเตง (Pathein) ที่เขตอิระวดี
- (4) ท่าเรือเมาะละแหม่ง (Mawlamyain) ที่รัฐมอญ

- (5) ท่าเรือมะริด (Myeik) และท่าเรือเกาะสอง (Kawthaung) ที่เขตตะนาวศรี

นอกจากนี้ยังมีโครงการในอนาคตที่จะพัฒนาเป็นท่าเรือน้ำลึกใน 2 รัฐ 1 เขตคือ

- (1) โครงการท่าเรือน้ำลึก Kyaupyu ที่รัฐยะไข่
- (2) โครงการท่าเรือน้ำลึก Kaleguk ที่รัฐมอญ
- (3) โครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย และโครงการท่าเรือน้ำลึก Bokyin ที่เขตตะนาวศรี

สำหรับการขนส่งทางบกที่สำคัญคือทางถนนซึ่งใช้เป็นทางเชื่อมระหว่างเมืองต่างๆ แต่ถนนในเมียนมาร์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานและต้องการการพัฒนาอีกมาก เส้นทางคมนาคมที่สำคัญมี 3 เส้นทางคือ เส้นทาง Yangon - Mandalay เส้นทาง Yangon - Pyay และเส้นทาง Ayewady - Pathein - Monywa นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาเส้นทางถนนเชื่อมโยงเมียนมาร์กับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ไทย สปป.ลาว กัมพูชา และเส้นทางเชื่อมประเทศอื่นๆ ในเอเชียอีกด้วย ซึ่งมีเส้นทางถนนที่ใช้คมนาคมระหว่าง ไทย-เมียนมาร์ เพื่อส่งสินค้าระหว่างกันที่จุดผ่านแดนถาวรตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ ใน 7 จังหวัด คือ เชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ตาก กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และระนอง ในปี 2556 ภาคเอกชนของเมียนมาร์ ได้ร่วมกันลงทุนเพื่อปรับปรุงถนนเดิมเส้นทางมะริด-ด่านมอต่อง-ด่านสิงขร จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระยะทางประมาณ 240 กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าประมงจากท่าเรือมะริด เข้ามาเป็นวัตถุดิบแปรรูปอาหารทะเลของอุตสาหกรรมอาหารในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาครและกรุงเทพมหานคร และขนส่งสินค้าอุปโภคบริโภคจากไทยไปยังเมียนมาร์ตอนใต้ด้วยเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและระยะเวลาที่เร็วมากขึ้น ซึ่งคาดว่าเส้นทางนี้จะแล้วเสร็จในระยะเวลา 2 ปี

3) นโยบายและมาตรการ

3.1) นโยบาย

เมียนมาร์กำหนดนโยบายด้านประมงในภาพรวมและการบริหารจัดการและพัฒนาการประมงโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรประมงควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ทั้งในส่วนของประมงทะเล ประมงชายฝั่งและประมงน้ำจืด รวมถึงด้านการลงทุนในกิจการประมงของประชาชนในประเทศ การร่วมทุนกับต่างประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นหลัก นอกจากนี้การกำหนดนโยบายการประมงของประเทศยังเคารพต่อกฎกติกาสากลและความตกลงระหว่างประเทศรวมถึงสภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นอยู่อีกด้วย โดยมีกฎหมายภายในประเทศ เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการรวมถึงการจัดระเบียบการใช้ทรัพยากรประมง กฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมายประมงทะเล (Myanmar Marine Fisheries Law 1990) กฎหมายประมงน้ำจืด (Freshwater Fisheries Law 1991) และกฎหมายการอนุญาตให้เรือต่างชาติทำการประมง (Law Amending the Fishing Right of Foreign Fishing Vessels Law 1989) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรอีกหลายฉบับที่นำมาเป็นเครื่องมือประกอบในการบริหารจัดการทรัพยากรประมง

กระทรวงปศุสัตว์และประมง ในฐานะองค์กรภาครัฐที่กำกับดูแลกิจการประมง ได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการประมงด้วยการสนับสนุนให้มีการขยายการลงทุนของผู้ประกอบการเอกชนด้านประมง ดังนี้

- (1) ส่งเสริมการพัฒนาการประมงอย่างครบวงจร
- (2) ขยายการผลิตและเพิ่มผลผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศและส่งออก
- (3) ส่งเสริมการขยายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- (4) ยกระดับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในกิจการประมง

โดยลักษณะของการลงทุนด้านประมง ได้แก่ การเพาะเลี้ยง แปรรูป บรรจุกระป๋องและจำหน่ายผลผลิตของผู้ลงทุน การผลิตและจำหน่ายอาหารสัตว์ สารเสริม (Additives) ยารักษาโรคสัตว์และผลิตภัณฑ์เสริม

3.2) มาตรการ

การดำเนินกิจกรรมประมงของเมียนมาร์ เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรของรัฐและเอกชน องค์กรของรัฐที่มีภารกิจต่อกิจกรรมด้านประมงโดยตรง คือ กรมประมง (Department of Fisheries) กระทรวงปศุสัตว์และประมง (Ministry of Livestock and Fisheries) ซึ่งงานด้านประมงครอบคลุมถึงการประมงที่จับจากธรรมชาติและประมงจากการเพาะเลี้ยง ทั้งประมงทะเลและประมงน้ำจืดจากการที่มีแม่น้ำสายสำคัญของประเทศ 5 สาย ไหลลงสู่อ่าวเบงกอลและพื้นที่ชายฝั่ง (Coastal region) ซึ่งมีความยาวตลอดแนวชายฝั่งอ่าวเบงกอล 2,832 กิโลเมตรครอบคลุม 3 พื้นที่หลัก คือ Rakhine Coast , Ayeyarwady Delta และ Tanintharyi Coast และมีพื้นที่เศรษฐกิจจำเพาะทางทะเล (The Exclusive Economic

Zone : EEZ) อีกประมาณ 486,000 ตารางกิโลเมตร จึงถือว่าเมียนมาร์มีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์และเอื้อต่อการประกอบอาชีพประมง

3.2.1) ภาครัฐ

รัฐบาลแบ่งการบริหารจัดการด้านประมงตามแหล่งที่มาของการผลิตออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ประมงทะเล (Marine Fishery)

(1.1) ประมงชายฝั่ง (In-shore Fishery) คือการทำประมงจากเขตชายฝั่งออกไป 5 ไมล์ทะเล การทำประมงในเขตนี้รวมทั้งการประมงแบบการจับจากธรรมชาติและการเพาะเลี้ยง (Coastal Aquaculture)

(1.2) ประมงทะเลนอกชายฝั่ง (Off-shore Fishery) คือการทำประมงจากนอกเขต 5 ไมล์ทะเลถึง 200 ไมล์ทะเลหรือถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone : EEZ) โดยใช้เรือที่มีระวางกินน้ำลึกเกิน 30 ฟุตและติดเครื่องยนต์เกิน 12 กำลังม้า และมีการใช้เครื่องมือประมงประเภท อวนลาก อวนล้อม เป็นต้น

(2) ประมงน้ำจืด (Inland Fishery) ซึ่งมีทั้งจากการจับจากธรรมชาติและการเพาะเลี้ยง โดยมีโครงสร้างการบริหารจัดการของกรมประมง (Department of Fisheries) แบ่งออกเป็น 4 สำนัก (Division) คือ

(2.1) สำนักประมงธรรมชาติ (Capture fisheries Division) รับผิดชอบงานการประมงที่จับจากแหล่งน้ำธรรมชาติทั้งน้ำจืด (Inland Fisheries) และประมงชายฝั่ง (Coastal Fisheries)

(2.2) สำนักประมงเพาะเลี้ยง (Aquaculture Division) รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านส่งเสริมและพัฒนา ปลาน้ำจืด ปลาทะเล กุ้ง รวมถึงการควบคุมดูแลด้านโรคและสุขภาพสัตว์น้ำ ฟาร์มจระเข้ และงานด้านการอนุรักษ์เต่าทะเล นอกจากนี้ยังดำเนินงานการผลิตพันธุ์ปลาและพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพเพื่อปล่อยลงแหล่งน้ำธรรมชาติและให้คำแนะนำและเผยแพร่เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกร เพื่อเป็นการพัฒนาด้านการประมงอย่างยั่งยืน

(2.3) สำนักวิจัยและพัฒนาการประมง (Research and Development Division)

(2.4) สำนักบริหารและการเงิน (Administration and Finance Division)

3.2.2) ภาคเอกชน

สำหรับภาคเอกชนของเมียนมาร์ ได้รวมตัวกันจัดตั้งองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมประมงของประเทศในรูปแบบสหพันธ์การประมง เมื่อปี 2532 ภายใต้ชื่อ Myanmar Fishery Federation (MFF) โดยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่สำคัญ 3 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มที่เป็นสมาคมด้านการประมงต่างๆ ระดับประเทศ รวม 9 สมาคม ได้แก่

(1.1) สมาคมกุ้งเมียนมาร์ (Myanmar Shrimp Association)

- (1.2) สมาคมเกษตรกรประมงเมียนมาร์ (Myanmar Fish Farmers Association)
- (1.3) สมาคมผู้ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงเมียนมาร์ (Myanmar Fishery Products Processors and Exporters Association)
- (1.4) สมาคมอาหารสัตว์น้ำเมียนมาร์ (Myanmar Aqua-feed Association)
- (1.5) สมาคมประมงทะเลเมียนมาร์ (Myanmar Marine Fisheries Association)
- (1.6) สมาคมผู้จับสัตว์น้ำจืดเมียนมาร์ (Myanmar Freshwater Capture Fisheries Association)
- (1.7) สมาคมผู้ประกอบการปูเมียนมาร์ (Myanmar Crab Entrepreneurs Association)
- (1.8) สมาคมผู้ประกอบการปลาไหลเมียนมาร์ (Eel Entrepreneurs Association)
- (1.9) สมาคมผู้ประกอบการปลาสวยงามเมียนมาร์ (Ornamental Fish Entrepreneurs Association)
- (2) กลุ่มที่เป็นสหพันธ์การประมงซึ่งมีโครงสร้างการบริหารเหมือนกับสหพันธ์ในส่วนกลาง แต่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคและรัฐต่างของเมียนมาร์ รวม 13 สหพันธ์ ได้แก่
- (2.1) สหพันธ์การประมงมณฑลย่างกุ้ง (Yangon Region Fisheries Federation)
- (2.2) สหพันธ์การประมงมณฑลพะโค (Bago Region Fisheries Federation)
- (2.3) สหพันธ์การประมงภูมิภาคอิระวดี (Ayeyawady Region Fisheries Federation)
- (2.4) สหพันธ์การประมงรัฐมอญ (Mon State Fisheries Federation)
- (2.5) สหพันธ์การประมงรัฐคะยีน (Kayin State Fisheries Federation)
- (2.6) สหพันธ์การประมงมณฑลมันดัลเลย์ (Mandalay Region Fisheries Federation)
- (2.7) สหพันธ์การประมงรัฐราไคน์ (Rakhine State Fisheries Federation)
- (2.8) สหพันธ์การประมงมณฑลตะนาวศรี (Taintheayi Region Fisheries Federation)
- (2.9) สหพันธ์การประมงมณฑลซาเกียน (Sagaing Region Fisheries Federation)
- (2.10) สหพันธ์การประมงรัฐคะยา (Kayah State Fisheries Federation)
- (2.11) สหพันธ์การประมงรัฐคะฉิ่น (Kachin State Fisheries Federation)

(2.12) สหพันธ์การประมงรัฐฉาน (Shan State Fisheries Federation)

(2.13) สหพันธ์การประมงมณฑลแมกเวย์ (Magway Region Fisheries Federation)

(3) กลุ่มผู้ประกอบการประมงในรูปแบบบุคคลและเอกชนทั่วไป มีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งสหพันธ์การประมง คือ

(3.1) เป็นองค์กรเอกชนระดับชาติ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการประมงที่เป็นสมาชิกในเชิงเศรษฐกิจ

(3.2) เผยแพร่และกระจายข้อมูลข่าวสารรวมถึงความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตด้านประมงและนโยบายเศรษฐกิจของประเทศสู่สมาชิก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจการประมง

(3.3) เป็นตัวแทนของสมาคมประมงต่างๆ ผู้ประกอบการประมงและชาวประมง ที่เป็นสมาชิก ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในระดับตำบลและหมู่บ้าน ในการขอความช่วยเหลือรวมทั้งการประสานความร่วมมือด้านต่างๆระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

(3.4) ผลักดันการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมประมงและบุคลากรเกี่ยวกับประมง ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

(3.5) เพิ่มรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศจากการส่งออกสินค้าประมงควบคู่ไปกับการมีอาหารจากผลิตภัณฑ์ประมงให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

(3.6) สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรเอกชนในประเทศและต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาผ่านกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมประมง

4.1.4 ไทย

1) การผลิต

แนวโน้มปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2550 – 2554) ของไทยมีแนวโน้มลดลง โดยปี 2550 ไทยมีผลผลิตสัตว์น้ำรวมทั้งสิ้น 3.68 ล้านตัน เหลือผลผลิตประมาณ 3.03 ล้านตัน ในปี 2554 หรือลดลงในอัตราร้อยละ 4.18 ต่อปี ผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมดนี้ได้จากการจับจากธรรมชาติทั้งน้ำเค็มและน้ำจืดรวม 1.83 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.20 ของผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมด โดยเป็นผลผลิตจากการจับจากธรรมชาติน้ำเค็มมากที่สุดปริมาณ 1.61 ล้านตัน สำหรับผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงที่ได้จากการเพาะเลี้ยงชายฝั่งและเพาะเลี้ยงน้ำจืดรวมกันมีปริมาณผลผลิต 1.21 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 39.80 ของผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมด ซึ่งผลผลิตสัตว์น้ำจากทุกแหล่งผลิตมีอัตราการลดลงทั้งสิ้น กล่าวคือ การเพาะเลี้ยงน้ำจืดลดลงมากที่สุด ในอัตราร้อยละ 6.52 ต่อปี รองลงมาคือการจับจากธรรมชาติสัตว์น้ำเค็มลดลงในอัตราร้อยละ 5.24 ต่อปี เพาะเลี้ยงชายฝั่งลดลงในอัตราร้อยละ 1.35 ต่อปี และจับจากธรรมชาติน้ำจืดลดลงในอัตราร้อยละ 0.96 ต่อปี (ตารางที่ 12)

สำหรับมูลค่าสัตว์น้ำโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปี 2550 มีมูลค่าทั้งสิ้น 138,330 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นมูลค่า 162,736 ล้านบาท ในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.37 ต่อปี ทั้งนี้มูลค่าสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสัตว์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงชายฝั่งซึ่งเพิ่มขึ้นมากที่สุดในอัตราร้อยละ 10.86 ต่อปี ในขณะที่มูลค่าสัตว์น้ำจากการจับในแหล่งน้ำจืดและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมีมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.36 และอัตราร้อยละ 0.22 ต่อปี ตามลำดับ ในขณะที่มูลค่าสัตว์น้ำเค็มที่จับจากธรรมชาติลดลงในอัตราร้อยละ 1.40 ต่อปี ซึ่งจะเห็นว่าเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเลือกชนิดสัตว์น้ำที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงมาทำการเพาะเลี้ยงมากขึ้น (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 12 ตารางปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำของไทย ปี 2550-2554

ปริมาณ : พันตัน

ปี	จับจากธรรมชาติ		เพาะเลี้ยง		รวม
	น้ำเค็ม	น้ำจืด	เพาะเลี้ยงชายฝั่ง	น้ำจืด	
2550	2,079	226	845	525	3,675
2551	1,645	229	808	522	3,204
2552	1,664	207	895	522	3,287
2553	1,601	209	755	497	3,063
2554	1,610	224	817	384	3,036
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-5.24	-1.09	-1.34	-6.52	-4.18

ที่มา: กรมประมง, 2555

ตารางที่ 13 มูลค่าสัตว์น้ำเค็มและน้ำจืดจำแนกตามวิธีทำการประมง ปี 2550 - 2554

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	จับจากธรรมชาติ		เพาะเลี้ยง		รวม
	น้ำเค็ม	น้ำจืด	ชายฝั่ง	น้ำจืด	
2550	55,327	9,232	52,649	21,122	138,330
2551	42,147	9,138	55,145	22,877	129,307
2552	42,758	9,107	66,566	23,303	141,734
2553	45,505	9,578	64,620	23,544	143,247
2554	49,630	10,636	81,422	21,048	162,736
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-1.40	3.36	10.86	0.22	4.37

ที่มา: กรมประมง, 2555

1.1) ประมงทะเล (Marine Fisheries)

ประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเล (Maritime Zone) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ประมาณ 350,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมากกว่า 2 ใน 3 ของอาณาเขตทางบก ซึ่งมีอยู่ประมาณ 513,000 ตารางกิโลเมตร จากการที่ความต้องการด้านอาหารของประชากรเพิ่มขึ้น ปริมาณการจับสัตว์ก็ยิ่งมากขึ้นตามไปด้วย ทำให้มีการจับสัตว์น้ำมีมากกว่าความสามารถในการฟื้นตัวของทรัพยากรสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำทะเลเกือบทุกชนิดลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี 2554 ผลผลิตสัตว์น้ำจากการทำประมงทะเลมีปริมาณ 1.61 ล้านตัน สามารถจำแนกสัดส่วนผลผลิตออกเป็นดังนี้ คือ ปลาชนิดต่างๆ ร้อยละ 79.10 หมึกร้อยละ 7.97 กุ้งทะเลร้อยละ 3.02 ปูร้อยละ 2.23 หอยร้อยละ 1.13 และสัตว์น้ำอื่นๆ ร้อยละ 6.55 ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผลผลิตจากเรือประมงไทยที่ทำการประมงภายใต้สัมปทานของเมียนมาร์และกัมพูชาด้วย

1.2) การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง (Coastal Aquaculture)

ชายฝั่งทะเลของไทยทั้งชายฝั่งอ่าวไทยและอันดามันมีความยาวทั้งสิ้น 2,815 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 23 จังหวัดภาคใต้และภาคตะวันออก การเพาะเลี้ยงชายฝั่งของไทยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา และได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดต่างๆ จากภาครัฐโดยกรมประมงมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (2550-2554) ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงชายฝั่งลดลงจากปัญหาคุณภาพน้ำจากพื้นที่อุตสาหกรรมโดยรอบ นอกจากนี้พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะเลี้ยงก็ลดน้อยลงด้วยการเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งและพื้นที่ชายฝั่งที่ถูกทำลายตามธรรมชาติ โดยผลผลิตประมงจากการเพาะเลี้ยง ในปี 2550 มีปริมาณรวม 0.85 ล้านตัน ลดลงเหลือ 0.82 ล้านตัน ในปี 2554 หรือลดลงในอัตราร้อยละ 1.35 ต่อปี ปริมาณสัตว์น้ำเพาะเลี้ยงที่ลดลงมากที่สุด คือ หอยชนิดต่างๆ ซึ่งลดลงในอัตราร้อยละ 13.74 ต่อปี หอยที่เกษตรกรนิยมเพาะเลี้ยง ได้แก่ หอยแมลงภู่ หอยแครงและหอยนางรม ส่วนปลาและกุ้งทะเลมีผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6.64 และร้อยละ 4.19 ต่อปี ตามลำดับ โดยเป็นผลผลิตกุ้งทะเลมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 74.83 ของผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงชายฝั่งทั้งหมด รองลงมาคือ หอยชนิดต่างๆ คิดเป็นปริมาณร้อยละ 22.85 และปลาชนิดต่างๆ ร้อยละ 2.32 (ตารางที่ 14)

สำหรับผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงทั้งหมดของไทยในช่วง 5 ปี (2551-2555) มีแนวโน้มลดลงร้อยละ 0.06 ต่อปี ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่เพาะเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม่คิดเป็นผลผลิตร้อยละ 95.6 ของจำนวนผลผลิตกุ้งทั้งหมด และเป็นผลผลิตกุ้งกุลาดำร้อยละ 4.4 เนื่องจากกุ้งขาวแวนนาไม่เลี้ยงง่าย มีโรคระบาดน้อยและให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าเมื่อเทียบกับกุ้งกุลาดำ ในปี 2555 มีปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงจำนวน 472,881 ตัน ลดลงจาก 502,188 ตัน ของปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 5.8 เนื่องจากในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2555 เกิดกลุ่มอาการตายด่วนในกุ้งทำให้ผลผลิตเสียหายมาก

ตารางที่ 14 ปริมาณสัตว์น้ำเพาะเลี้ยงชายฝั่งแยกตามประเภทการเลี้ยง ปี 2550 – 2554

ปริมาณ : ล้านตัน

ปี	ปลา	กุ้ง	หอย	รวม
2550	0.015	0.523	0.306	0.845
2551	0.016	0.506	0.286	0.808
2552	0.018	0.575	0.302	0.895
2553	0.020	0.559	0.176	0.755
2554	0.019	0.611	0.187	0.817
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	6.64	4.19	-13.74	-1.35

ที่มา: กรมประมง, 2555

1.3) การเพาะเลี้ยงน้ำจืด (Freshwater Aquaculture)

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดของไทย เกษตรกรสามารถเลี้ยงได้ในแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง เช่น บ่อดิน ร่องสวน นา บ่อซีเมนต์ และแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยใช้กระชัง ผลผลิตปลาน้ำจืดส่วนใหญ่ใช้บริโภค ภายในเป็นหลัก เนื่องจากสัตว์น้ำเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญและมีราคาไม่สูงมาก ไทยมีอัตราการบริโภคปลาและสัตว์น้ำเฉลี่ย 30 กิโลกรัมต่อคนต่อปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) ปลาน้ำจืดที่นิยมเพาะเลี้ยง คือ ปลากินพืชชนิดต่างๆ เช่น ปลานิล ปลาไน ปลาตะเพียน ปลากินเนื้อ ได้แก่ ปลาดุก ปลาช่อน ปลาสวาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสัตว์น้ำเศรษฐกิจอื่นที่นิยมเลี้ยง คือ กุ้งก้ามกราม อย่างไรก็ตาม ผลผลิตโดยรวมของสัตว์น้ำจืดจากการเพาะเลี้ยงในช่วง 5 ปี (2550 - 2554) มีแนวโน้มลดลงในอัตราร้อยละ 6.52 ต่อปี เนื่องจากขาดน้ำจากภาวะแห้งแล้งและคุณภาพน้ำที่ไม่เหมาะสมจากมลพิษต่างๆ จากการเพาะปลูกพืชและอุตสาหกรรม จะเห็นว่าสัตว์น้ำจืดเศรษฐกิจต่างๆ ที่สำคัญมีแนวโน้มลดลงเช่นกันปลาลดลงในอัตราร้อยละ 6.32 ต่อปี แม้แต่ปลาน้ำจืดที่สำคัญคือปลานิลมีผลผลิตลดลงในอัตราร้อยละ 6.72 ต่อปี กุ้งก้ามกรามผลผลิตลดลงในอัตราร้อยละ 11.60 ต่อปี ปัจจุบันไทยมีการเลี้ยงแบบพัฒนาหรือเลี้ยงเชิงพาณิชย์อย่างแพร่หลาย ปี 2554 ปลาน้ำจืดที่เลี้ยงมากที่สุดคือปลานิลมีผลผลิต 155,500 ตัน รองลงมาปลาดุกมีผลผลิต 100,900 ตัน และปลาตะเพียนมีผลผลิต 30,400 ตัน (ตารางที่ 15) การเพาะเลี้ยงของไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยง การเพาะฟักพันธุ์ และด้านมาตรฐานการผลิต เช่น มาตรฐานการเพาะเลี้ยงที่ดีและเหมาะสม (Good Aquaculture Practice: GAP) และมาตรฐานการผลิตที่มีมาตรฐานป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับผู้บริโภค (Hazard Analysis Critical Control Point: HACCP) ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

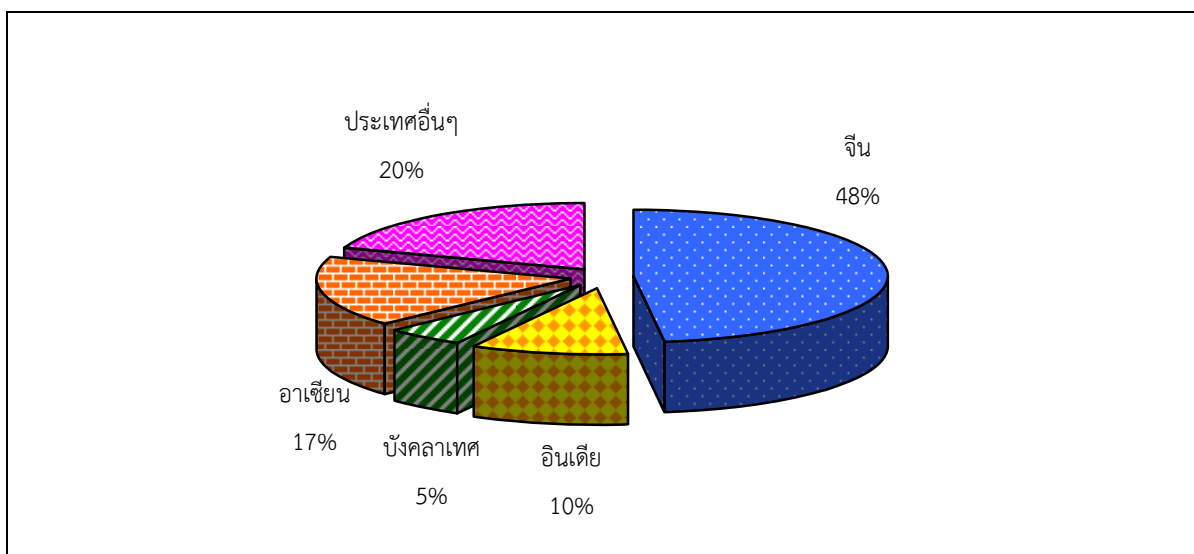
ตารางที่ 15 ปริมาณสัตว์น้ำจืดจากการเพาะเลี้ยง จำแนกตามชนิดสัตว์น้ำที่สำคัญ ปี 2550 – 2554

ปริมาณ : พันตัน

ปี	ปลา					รวม	กุ้ง ก้ามกราม	อื่นๆ	รวม
	ปลา นิล	ปลา ตะเพียน	ปลา ดุก	ปลา สวาย	ปลา อื่นๆ				
2550	213.8	56.3	136.6	21.0	61.4	489.1	32.1	3.9	525.1
2551	217.2	54.3	136.5	21.5	55.6	485.1	33.2	4.2	522.5
2552	221.0	47.2	130.1	30.2	61.6	490.1	26.8	5.0	521.9
2553	204.7	42.0	140.8	27.0	55.0	469.5	22.4	4.7	496.6
2554	155.5	30.4	100.9	20.7	51.3	358.8	21.1	4.5	384.4
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-6.72	-13.84	-5.59	2.01	-3.64	-6.32	-11.60	4.07	-6.52

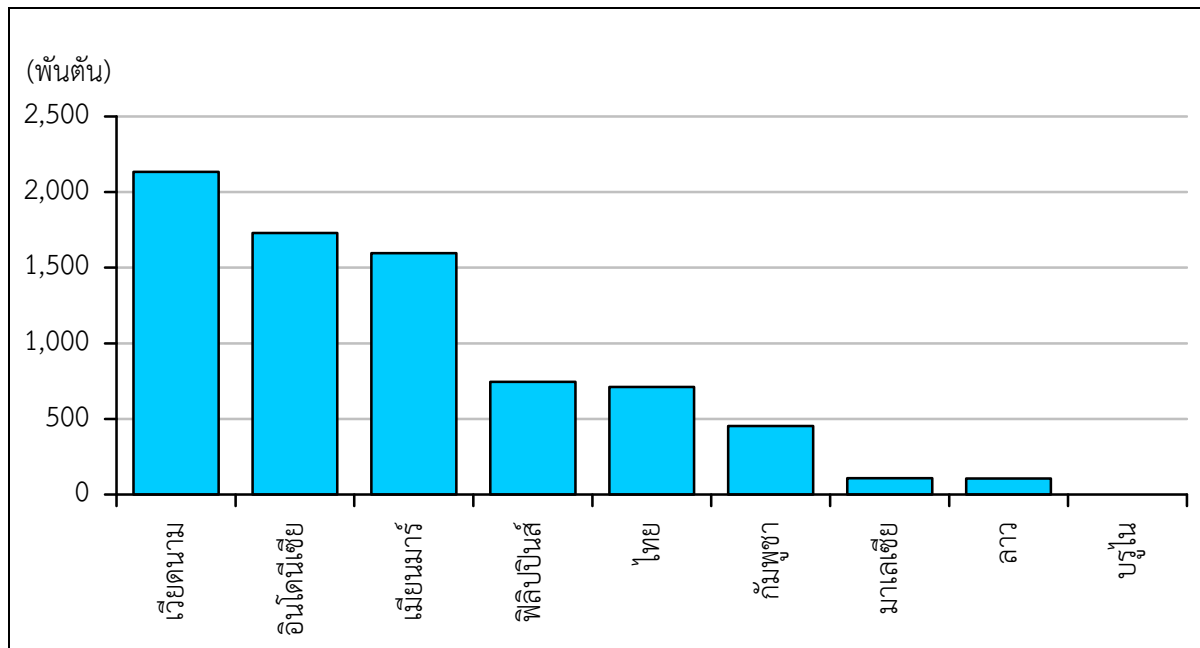
ที่มา: กรมประมง, 2555

สำหรับประเทศผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดที่สำคัญของโลก จากข้อมูลของ FAO ปี 2552 พบว่า จีนเป็นผู้ผลิตปลาน้ำจืดเป็นอันดับหนึ่งมีปริมาณผลผลิตร้อยละ 48 ของโลกรองลงมา คือ อินเดีย บังคลาเทศ เวียดนาม และอินโดนีเซียตามลำดับ สำหรับไทยเป็นผู้ผลิตอันดับ 10 ของโลก ส่วนประเทศในกลุ่มอาเซียนรวมกันผลิตได้ร้อยละ 17 ของโลก โดย ปริมาณผลผลิตปลาน้ำจืดของเวียดนามมากเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน รองลงมา คืออินโดนีเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์และไทย ตามลำดับ

ภาพที่ 10 ผลผลิตปลาน้ำจืดของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญของโลก ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

ภาพที่ 11 ผลผลิตปลาน้ำจืดของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

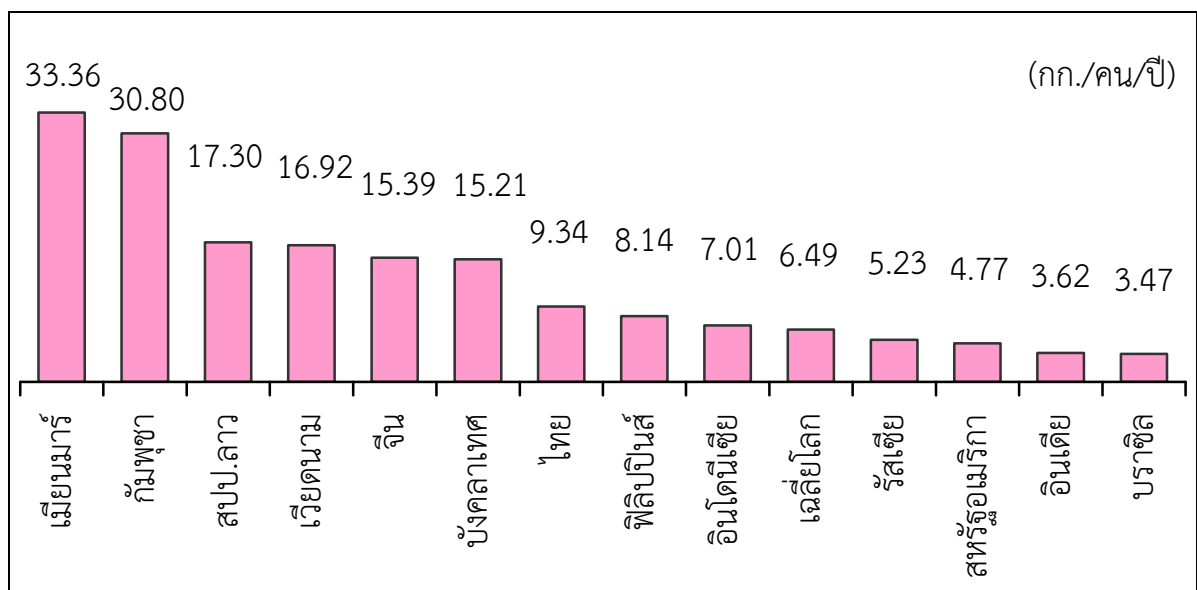
2) การตลาด

สินค้าประมงส่วนใหญ่แต่ละประเทศผลิตเพื่อบริโภคภายในเป็นหลัก ที่เหลือจึงส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ โดยส่วนมากนิยมบริโภคสดหากเป็นปลาที่มีชีวิตคุณภาพดีจะได้รับราคาที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปเบื้องต้น เช่น ปลาแห้ง ปลารมควัน สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปปลาเพื่อส่งออกนั้นนิยมส่งออก ในรูปแบบฟิลเลและปลาแบบแช่เย็นจนแข็ง ซึ่งในปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างหันมานิยมบริโภคปลามากขึ้น การค้าปลาในไทยมีแพปลารับซื้อเพื่อส่งไปยังตลาดกลางและพ่อค้าระดับต่างๆ อีกทอดหนึ่ง โดยมีตลาดกลางรองรับผลผลิตในแหล่งผลิตที่สำคัญ เช่น องค์การสะพานปลา ตลาดมหาชัย ตลาดกลางปลานครปฐม เป็นต้น

2.1) ความต้องการบริโภค

จากข้อมูลของ FAO พบว่า ไทยมีการบริโภคปลาน้ำจืดน้ำเค็มและสัตว์น้ำรวมเฉลี่ย 30 กิโลกรัมต่อคนต่อปี สำหรับความต้องการใช้ปลาน้ำจืดเพื่อบริโภคภายในประเทศ พบว่า ในปี 2552 ไทยมีอัตราการบริโภคปลาน้ำจืดเฉลี่ย 9.34 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (2548-2552) ความต้องการบริโภคปลาน้ำจืดลดลงในอัตราร้อยละ 2.79 ต่อปี ซึ่งไทยจัดเป็นประเทศที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้มีทางเลือกในการบริโภคสินค้าชนิดอื่นที่หลากหลายนมากขึ้น ทั้งนี้ไทยยังมีความต้องการสินค้าปลาน้ำจืดเพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อส่งออกตลาดต่างประเทศ เนื่องจากตลาดผู้นำเข้าหลักมีความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานการผลิตของไทยเหนือคู่แข่งอื่น

ส่วนความต้องการบริโภคปลาน้ำจืดของโลกเฉลี่ยอยู่ที่ 6.49 กิโลกรัมต่อคนต่อปี และความต้องการในการบริโภคปลาน้ำจืดมีแนวโน้มขยายตัวในอัตราร้อยละ 4.19 ต่อปี ส่วนประเทศกลุ่มอาเซียนมีความต้องการบริโภคปลาน้ำจืดสูงเกินค่าเฉลี่ยของโลก โดยเมียนมามีอัตราการบริโภคปลาน้ำจืดมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก คือ 33.36 กิโลกรัมต่อคนต่อปี อันดับสองคือกัมพูชามีอัตราการบริโภคปลาน้ำจืดเฉลี่ย 30.80 กิโลกรัมต่อคนต่อปี อันดับสามคือ สปป.ลาวมีอัตราการบริโภคปลาน้ำจืดเฉลี่ย 17.30 กิโลกรัมต่อคนต่อปี อันดับสี่คือเวียดนามมีอัตราการบริโภคปลาน้ำจืดเฉลี่ย 16.92 กิโลกรัมต่อคนต่อปี เนื่องจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ส่วนใหญ่จะพึ่งพาอาหารที่หาได้จากธรรมชาติโดยเฉพาะปลาน้ำจืดที่มีต้นทุนในการจับต่ำ ซึ่งผลผลิตที่ได้จะถูกนำไปบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และผลผลิตส่วนเกินจะถูกนำไปขายหรือแปรรูปเบื้องต้นอย่างง่าย เช่น ปลาแห้ง ปลาจุก ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วความต้องการบริโภคปลาน้ำจืดต่ำ เนื่องจากมีทางเลือกและอำนาจซื้อในการบริโภคสินค้าทดแทนชนิดอื่นที่หลากหลายนอกจากประเทศกำลังพัฒนา สำหรับกึ่งทะเลจากการเพาะเลี้ยงใช้บริโภคในประเทศร้อยละ 10-15 ของผลผลิตทั้งหมดหรือประมาณ 75,000 ตันต่อปี

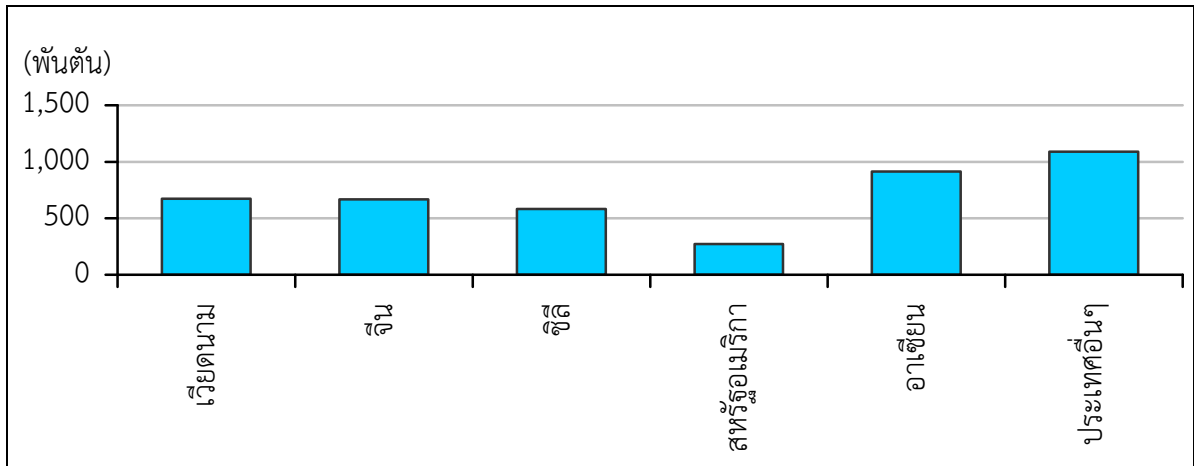
ภาพที่ 12 อัตราการบริโภคปลาของประเทศต่างๆ ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

2.2) การส่งออก

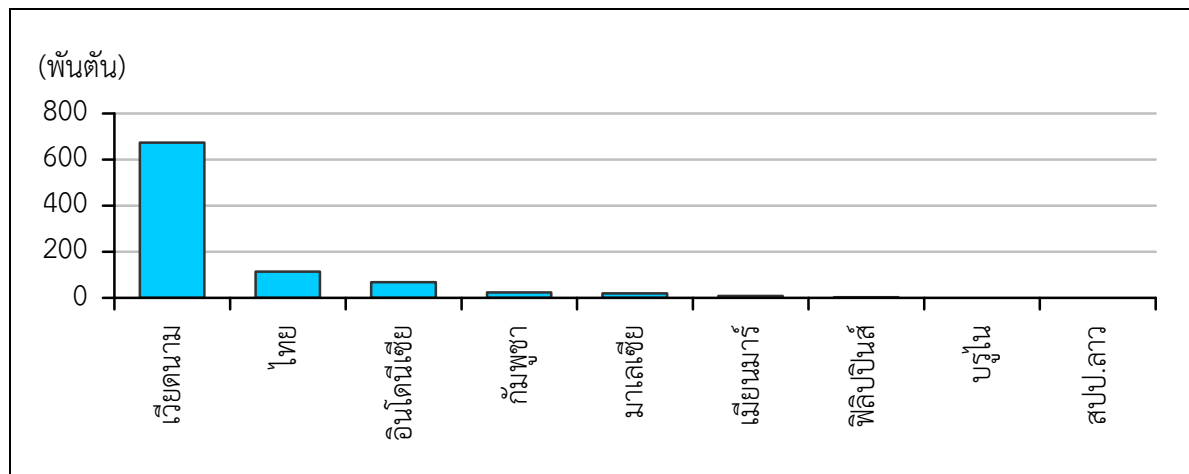
จากข้อมูลของ FAO พบว่า ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (2548-2552) ไทยเป็นผู้ส่งออกปลาน้ำจืดเป็นอันดับสิบของโลก การส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 17.66 ต่อปี ผลผลิตจากประมงน้ำจืดของไทยใช้เพื่อการบริโภคภายในถึงร้อยละ 90 โดยส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศทั้งในตลาดอาเซียนและตลาดโลกร้อยละ 10 เท่านั้น

การส่งออกปลาน้ำจืดและผลิตภัณฑ์ของประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่าเวียดนามเป็นผู้ส่งออกอันดับหนึ่ง ส่วนไทยส่งออกเป็นอันดับสองของอาเซียน อันดับสามคืออินโดนีเซีย ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) การส่งออกของประเทศดังกล่าวขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 23.32 ร้อยละ 17.66 และร้อยละ 5.68 ต่อปี ตามลำดับ ตลาดส่งออกที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป

ภาพที่ 13 การส่งออกปลาน้ำจืดของผู้ส่งออกสำคัญของโลก ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

ภาพที่ 14 การส่งออกปลาน้ำจืดของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

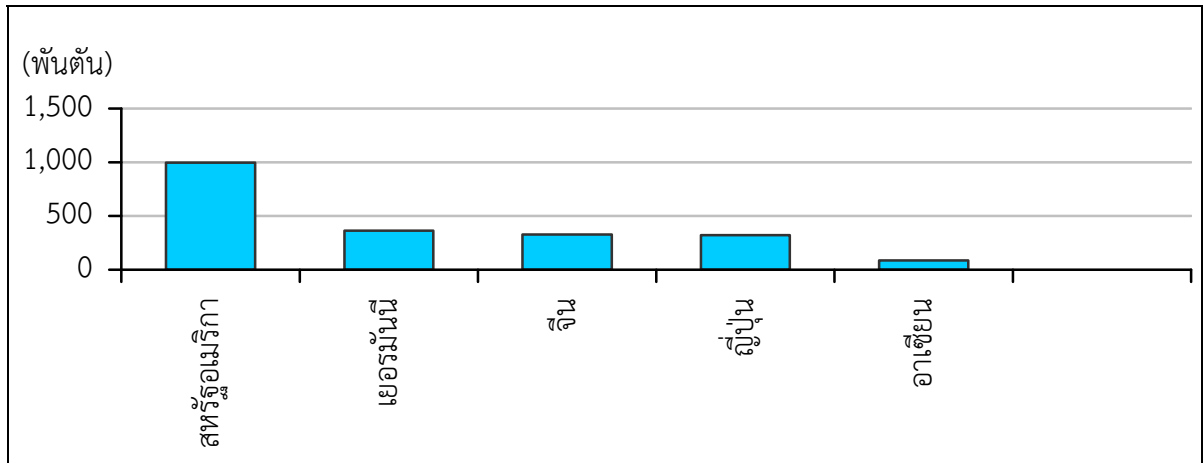
สำหรับสินค้ากุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยง เป็นสินค้าประมงที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสร้างรายได้เข้าประเทศจากการส่งออกสูงสุดเมื่อเทียบกับสัตว์น้ำทั้งหมด โดยเฉพาะกุ้งขาวแวนนาไมและกุ้งกุลาดำ โดยผลผลิตร้อยละ 85-90 ใช้เป็นวัตถุดิบแปรรูปเพื่อการส่งออก ซึ่งไทยส่งออกในลักษณะกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง กุ้งปรุงแต่งและกุ้งแปรรูปในลักษณะต่างๆ ในช่วง 5 ปี (2551-2555) แนวโน้มการส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์กุ้งของไทยเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่าในอัตราร้อยละ 0.11 และ ร้อยละ 5.14 ต่อปี ตามลำดับ

ปี 2555 การส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทยลดลงทั้งปริมาณและมูลค่าโดยส่งออกปริมาณ 173,566 ตัน มูลค่า 42,332 ล้านบาท ลดลงจากปริมาณ 189,526 ตัน มูลค่า 48,815 ล้านบาทของปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 8.42 และร้อยละ 13.28 ตามลำดับ สำหรับกุ้งปรุงแต่งลดลงทั้งปริมาณและมูลค่าเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเช่นกัน กล่าวคือ ส่งออกปริมาณ 159,362 ตัน มูลค่า 48,309 ล้านบาท ลดลงจากปริมาณ 177,032 ตัน มูลค่า 54,164 ล้านบาท ของปี 2554 หรือ ลดลงร้อยละ 9.87 และร้อยละ 10.81 ตามลำดับ ซึ่งมูลค่าการส่งออกกุ้งปรุงแต่งลดลงในอัตราที่น้อยกว่ากุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง เพราะกุ้งปรุงแต่งสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าและมีราคาสูงกว่า ตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยคือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและญี่ปุ่น จากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวในประเทศผู้นำเข้าหลัก

นอกจากนี้กลุ่มสินค้าประมงของไทยกำลังจะประสบปัญหาถูกตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preference : GSP) ที่สหภาพยุโรปพิจารณาให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด เนื่องจากสินค้าในกลุ่มกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง (ภายใต้พิกัด 03) และกุ้งแปรรูปอื่นๆ (ภายใต้พิกัด 16) มีสัดส่วนมูลค่าเกินกว่าที่กำหนด คือ มากกว่าร้อยละ 17.5 ของสินค้าประเภทเดียวกันที่สหภาพยุโรปนำเข้าจากทุกประเทศที่ได้รับสิทธิ GSP โดยเมื่อถูกตัดสิทธิ GSP กุ้งแปรรูปอื่นๆ จะเสียอากรขาเข้าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 20 ในปี 2557 กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งจะเสียอากรขาเข้าเพิ่มจากร้อยละ 4.2 เป็นร้อยละ 12 ในปี 2558 ซึ่งจะทำให้ศักยภาพการแข่งขันสินค้าสินค้ากุ้งของไทยในตลาดสหภาพยุโรปลดลง

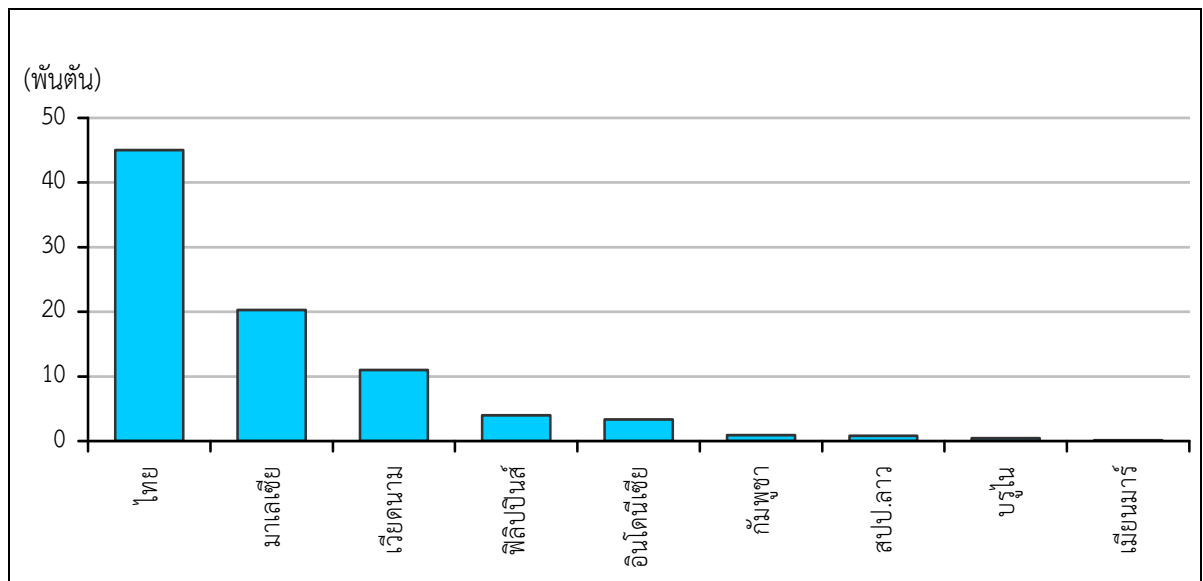
2.3) การนำเข้า

ตลาดที่มีการนำเข้าปลาน้ำจืดเป็นอันดับหนึ่งของโลกคือ ตลาดสหรัฐอเมริกา ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) การนำเข้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.42 ต่อปี อันดับสองคือเยอรมนี และอันดับสามคือจีน ส่วนไทยมีการนำเข้าปลาน้ำจืดและผลิตภัณฑ์ปริมาณมากเป็นอันดับหนึ่งของกลุ่มอาเซียน โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2548-2552) การนำเข้าลดลงในอัตราร้อยละ 1.38 ต่อปี ในปี 2552 มีการนำเข้า 45,076 ตัน โดยนำเข้าจากเมียนมาร์มากที่สุด อันดับสองคือมาเลเซียการนำเข้าลดลงในอัตราร้อยละ 0.48 ต่อปี อันดับสาม คือเวียดนามการนำเข้าขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 56.27 ต่อปี การนำเข้าของไทยส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อส่งออก เนื่องจากปริมาณการผลิตปลาในประเทศมีไม่เพียงพอ

ภาพที่ 15 การนำเข้าปลาน้ำจืดของโลก ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

ภาพที่ 16 การนำเข้าปลาน้ำจืดของอาเซียน ปี 2552

ที่มา: Food and Agriculture Organization, 2556

สำหรับกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยง ในช่วง 5 ปี (2551-2555) ปริมาณการนำเข้ากุ้งของไทย มีแนวโน้มลดลงทั้งปริมาณและมูลค่าในอัตราร้อยละ 24.95 และร้อยละ 25.48 ต่อปี ตามลำดับ การนำเข้าส่วนใหญ่ เป็นการนำเข้ากุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งเพื่อเป็นวัตถุดิบแปรรูปส่งออกในบางช่วงเวลาที่ขาดแคลนวัตถุดิบภายในประเทศ โดยเฉพาะกุ้งกุลาดำและกุ้งขาวแวนนาไมขนาดที่ลูกค้าต้องการ เพราะผู้ส่งออกต้องการรักษาตลาดลูกค้าไว้ นอกจากนี้มีการนำเข้ากุ้งปรุงแต่ง เพื่อบริโภคบ้างแต่ไม่มากนัก ในปี 2555 การนำเข้ากุ้งและ

ผลิตภัณฑ์ลดลงทั้งปริมาณและมูลค่า โดยนำเข้าปริมาณ 693 ตัน มูลค่า 182 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลงคิดเป็นร้อยละ 14.02 และร้อยละ 10.78 ตามลำดับ

2.4) ราคา

2.4.1) ปลายน้ำจืด

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2552-2556) ราคาปลาชนิดที่เกษตรกรขายได้ของไทย (ขนาด 0.5 กิโลกรัมต่อตัว) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.52 ต่อปี จากราคากิโลกรัมละ 44.67 บาท ในปี 2552 เป็นกิโลกรัมละ 54.12 บาท ในปี 2556 ส่วนราคาขายปลีกเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.14 ต่อปี จากราคากิโลกรัมละ 63.72 บาท ในปี 2552 เป็นกิโลกรัมละ 75.00 บาท ในปี 2556

ปลาอุกบึกอูย (ขนาดกลาง) ราคาที่เกษตรกรขายได้ลดลงในอัตราร้อยละ 0.14 ต่อปี จากราคากิโลกรัมละ 40.60 บาท ในปี 2552 ลดลงเป็นกิโลกรัมละ 40.21 บาท แต่ราคาขายปลีกเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.95 ต่อปี จากราคากิโลกรัมละ 57.44 บาท ในปี 2552 เป็นกิโลกรัมละ 67.50 บาท ในปี 2556 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายปลีก ของประเทศไทย ปี 2551-2556

ราคา : บาท/กก.

ปี	ปลายน้ำจืด		ปลาอุก	
	ราคาเกษตรกรขายได้	ราคาขายปลีก	ราคาเกษตรกรขายได้	ราคาขายปลีก
2552	44.67	63.72	40.61	57.44
2553	42.51	69.25	41.24	57.50
2554	45.68	75.00	42.23	61.33
2555	49.55	75.00	40.37	67.50
2556	54.12	75.00	40.21	67.50

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556 และกรมการค้าภายใน, 2556

2.4.2) กุ้งทะเล(กุ้งขาวแวนนาไม)

ราคาเกษตรกรขายได้ ในช่วง 5 ปี (2551-2555) ราคากุ้งขาวแวนนาไมเกษตรกรขายได้ (ขนาด 70 ตัวต่อกิโลกรัม) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.20 ต่อปี สำหรับปี 2555 ราคาเฉลี่ยลดลงจาก กิโลกรัมละ 129 บาท ในปี 2554 เหลือกิโลกรัมละ 127 บาท ลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.60 ซึ่งเป็นผลเศรษฐกิจภายในของตลาดนำเข้าหลัก ทำให้ลดคำสั่งซื้อลงจากปกติ

ราคาส่งออก (F.O.B) ในช่วง 5 ปี (2551-2555) ที่ผ่านมามีราคาส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.86 เมื่อเทียบกับ ปี 2554 ราคาส่งออกลดลงร้อยละ 5.31 การแข็งค่าของเงินบาททำให้ราคากุ้งของไทยค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับคู่แข่ง โดยเฉพาะกุ้งจากอินเดีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย

ตารางที่ 17 ราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ ราคาส่งออก (F.O.B.) และราคานำเข้า (C.I.F.) ปี 2551-2555

ปี	เกษตรกรขายได้ (70 ตัว/กก.)		ราคาส่งออก (F.O.B)		ราคานำเข้า (C.I.F.)	
	กึ่งสด	กึ่งสดแช่เย็นแช่แข็ง	กึ่งปรุงแต่ง	กึ่งสดแช่เย็นแช่แข็ง	กึ่งปรุงแต่ง	
	บาท/กก.	บาท/กก.	บาท/กก.	บาท/กก.	บาท/กก.	
2551	107.00	214.25	258.01	268.66	253.70	
2552	106.00	207.69	265.48	248.79	324.10	
2553	110.00	218.10	260.63	211.76	274.73	
2554	129.00	257.57	305.96	260.44	244.45	
2555	127.00	243.90	303.14	252.83	303.33	
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	5.54	4.86	4.75	-0.75	0.76	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร, 2556

3) นโยบายด้านการประมง

จากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อ 23 สิงหาคม 2554 ได้กำหนดนโยบายด้านการประมงของประเทศไว้ดังนี้ “พัฒนาการประมงทั้งในด้านการเพาะเลี้ยงและในแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการฟื้นฟูทรัพยากรประมงและจัดระเบียบการทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพการผลิตตามธรรมชาติ ขยายพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการประมงทะเลพื้นบ้าน ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แสวงหาช่องทางทำประมงในน่านน้ำต่างประเทศที่ไม่ขัดต่อระเบียบขององค์การระหว่างประเทศและประเทศที่นำเข้า โดยการพัฒนากองเรือประมงน้ำลึกและความร่วมมือกับต่างประเทศรวมทั้งพัฒนาสินค้าประมงให้มีคุณภาพและปลอดภัยตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำตลอดจนพัฒนากระบวนการตรวจสอบคุณภาพสัตว์น้ำตามมาตรฐานสากล” จากคำแถลงนโยบายที่เกี่ยวกับด้านประมงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารัฐได้ให้ความสำคัญกับการประมงทั้งประมงธรรมชาติและประมงจากการเพาะเลี้ยง โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์การฟื้นฟูทรัพยากรการประมงไปพร้อมๆกัน เพื่อให้ดำเนินกิจกรรมการประมงได้อย่างยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสร้างรายได้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีนโยบายประมงตามพันธสัญญาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) เนื่องจากกิจกรรมด้านประมงเป็นส่วนหนึ่งในความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Area : ACIA) โดยครอบคลุมการลงทุนใน 5 ภาค คือ เกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่และอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่เกี่ยวข้อง ประเทศไทยมีพันธกรณีต้องเปิดเสรีการลงทุนในกิจการ 3 สาขา คือ สาขาการทำประมงเฉพาะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำไม้จากป่าปลูกและการเพาะขยาย

หรือปรับปรุงพันธุ์พืช สำหรับสาขาการทำประมงเฉพาะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ไทยตกลงเปิดเสรีการลงทุนให้กับ นักลงทุนอาเซียน 2 สาขาย่อย คือ สาขาการเพาะเลี้ยงทูน่าในกระชังน้ำลึก (Tuna Deep Sea Cage Culture) และการเพาะเลี้ยงกุ้งมังกร (Spiny Lobster) เฉพาะชนิดพันธุ์ท้องถิ่นในประเทศไทยที่ได้จากการเพาะพันธุ์

3.1) นโยบายด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ประเทศไทยได้วางนโยบายด้านการประมงโดยมีการจัดทำแผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปี 2555-2559 เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงตลอดสายการผลิตจากต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ดังนี้

3.1.1) เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงในทุกแหล่งผลิต

3.1.2) ส่งเสริมและฟื้นฟูแหล่งเลี้ยงสัตว์น้ำ

3.1.3) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการตลาด

3.1.4) พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน

3.1.5) สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.1.6) พัฒนาศักยภาพองค์กรและบุคลากรด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

3.1.7) วิจัยและพัฒนาการตลาด

3.1.8) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการตลาดสินค้าสัตว์น้ำ

3.2) นโยบายด้านอัตรารภาษี สำหรับสัตว์น้ำประเภทปลาน้ำจืดภาครัฐมีนโยบายปกป้องเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในประเทศ ดังนี้

3.2.1) การเจรจาเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) อื่นๆ นอกจากอาเซียน ให้ปลาน้ำจืดทุกชนิด และปลาทะเลบางชนิดที่สามารถทดแทนกันได้ ภายใต้พิกัดศุลกากร ตอนที่ 3 (Chapter 03) เป็นสินค้าอ่อนไหวทุกรอบเจรจา

3.2.2) เขตการค้าเสรีอาเซียน (AEC) สินค้าสัตว์น้ำไม่อยู่ในกลุ่มสินค้าอ่อนไหว ของอาเซียน จึงมีอัตรารภาษีนำเข้าร้อยละ 0 ตั้งแต่ 1 มกราคม 2553 เนื่องจากต้องการให้อาเซียนเป็นฐาน การผลิตร่วมของไทย แต่คุ้มครองเกษตรกรภายใน โดยใช้มาตรการที่มีใช้ภาษี (NTBs)

3.2.3) การบริหารโควตาเพื่อควบคุมการนำเข้า

3.3) มาตรการที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Barriers: NTBs) มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากร (NTBs) ของประเทศสมาชิก AEC จากการรวมตัวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีเป้าหมายสำคัญคือการเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน และได้จัดทำความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement: ATIGA) โดยกำหนดให้ใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีได้เฉพาะที่จำเป็น ดังนั้นการปฏิบัติด้านเทคนิค กระบวนการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน การสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Standard: SPS) รวมถึงความปลอดภัยด้านอาหาร จะถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการค้ามากขึ้น โดยเป็นมาตรการที่มีใช้ภาษีของประเทศสมาชิก AEC

สำหรับประเทศไทย มีมาตรการทางการค้าที่มีใช้ภายในสินค้าเกษตรและอาหาร และมีการออกพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการนำเข้า ดังนี้

3.3.1) มาตรการสุขอนามัยพืช (SPS) โดยให้กระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่ควบคุมการนำเข้า หรือการให้นำเข้าเฉพาะฤดูกาลที่ขาดแคลน รับผิดชอบในการควบคุมการนำเข้ายา เกสซ์เคมีภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป วัตถุพิษในการผลิตอาหาร (ยกเว้นเนื้อสัตว์ ปลาทูน่า และกุ้ง) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีหน้าที่ในการกักกันพืชและสัตว์ที่มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลาทูน่า กุ้ง อาหารสัตว์ สารเคมี และวัตถุพิษทางการเกษตร

3.3.2) พระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. 2550 เป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันและเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่อุตสาหกรรมภายใน ในกรณีที่เกิดกรณีการพิจารณามาตรการปกป้อง มีคำวินิจฉัยขั้นที่สุดว่ามีการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นและมีความเสียหาย ให้กำหนดมาตรการปกป้องภายใต้บทบัญญัติแห่งหมวดนี้ โดยจะกำหนดมาตรการใดมาตรการหนึ่ง หรือหลายมาตรการพร้อมกันก็ได้ ได้แก่ การเรียกเก็บอากรตามอัตราที่กำหนด จำกัดปริมาณนำเข้า หรือมาตรการอื่นใดที่มีผลเป็นการลดหรือจำกัดปริมาณการนำเข้า

3.3.3) พระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 การทุ่มตลาดหมายถึง การส่งออกไปต่างประเทศในราคาส่งออก (Export Price) ที่ต่ำกว่าราคาที่ขายภายในประเทศที่ผลิต (Normal Value) ซึ่งส่งผลให้ระบบการค้าระหว่างประเทศได้รับความเสียหาย ประเทศต่างๆ จึงถือว่าการทุ่มตลาดเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า (Unfair Trade Practice) โดยทั่วไปการต่อต้านการกระทำที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าว คือ การเก็บอากรต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-Dumping Duties) ทำให้สินค้าทุ่มตลาดรายการนั้นมีภาวะภาษีสูงขึ้นจนมีราคาเท่ากับหรือสูงกว่า Normal Value ดังนั้นในกรณี ที่คณะกรรมการพิจารณาการทุ่มตลาดและอุดหนุนมีคำวินิจฉัยเบื้องต้นว่า มีการทุ่มตลาดและมีความเสียหายและมีความจำเป็นต้องป้องกันความเสียหายแก่อุตสาหกรรมภายในคณะกรรมการฯ อาจใช้มาตรการชั่วคราว โดยการประกาศเรียกเก็บอากรชั่วคราว หรือหลักประกันการชำระอากรชั่วคราวได้

3.4) มาตรการ

ภาครัฐโดยกรมประมงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคเอกชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประมงของประเทศ จึงได้ร่วมกันจัดทำแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ด้านการประมงต่างๆ ขึ้น เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดทำแผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย (ฉบับร่าง) ปี 2555-2559 ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์กุ้ง ยุทธศาสตร์ปลานิล ยุทธศาสตร์ปลาช่อน เป็นต้น

นอกจากนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ลงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2556 ประกอบด้วยเขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลทั้งประเทศ 24 จังหวัดในภาคใต้ ภาคกลางและภาคตะวันออก เขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั้งประเทศ 75 จังหวัด ซึ่งเป็นการกำหนดเขตเหมาะสมในระดับอำเภอและตำบลของแต่ละจังหวัด

โดยใช้การวิเคราะห์ผลประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ (Land Suitability Assessment) ตามสภาพความเหมาะสมของสัตว์น้ำแต่ละชนิดในพื้นที่ปัจจุบันร่วมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น เขตป่าไม้ตามกฎหมาย เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล เป็นต้น

4.2 เปรียบเทียบการผลิต และการตลาดสินค้าประมง

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบการผลิต และการตลาดสินค้าประมงของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ปี 2555

รายการ	กัมพูชา	สปป.ลาว	เมียนมาร์	ไทย
1.การผลิต				
1.1 ความยาวชายฝั่ง (กม.)	435	-	2,832	2,815
1.2 EEZ Area (ตร.กม.)	55,600	-	486,000	350,000
1.3 พื้นที่เพาะเลี้ยง (ล้านไร่)	2.80	2.50	na	1.34
1.4 ชายฝั่งและน้ำกร่อย	Na	-	na	0.33
1.5 น้ำจืด	Na	2.50	1.12	1.01
1.6 ผลผลิต (ล้านตัน)	0.58	0.13	4.48	3.06
1) จับจากธรรมชาติ	0.37	0.10	3.58	1.81
1.1) ทะเล	0.08	-	2.33	1.60
1.2) น้ำจืด	0.29	0.10	1.25	0.21
2) เพาะเลี้ยง	0.21	0.03	0.90	1.25
2.1) ชายฝั่ง	0.05	-	na	0.75
2.2) น้ำจืด	0.16	0.03	0.90	0.50
2.การตลาด				
2.1 มูลค่าส่งออก (mill.US\$)	6.14	9.35	340.43	8,994.40
2.2 อันดับการส่งออก ในอาเซียน	9	8	7	1

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	กัมพูชา	สปป.ลาว	เมียนมาร์	ไทย
2.2 ตลาดส่งออกหลัก	สหภาพยุโรป, ฮองกง สิงคโปร์ เวียดนาม	-	จีนและไทย	สหรัฐอเมริกา, สหภาพยุโรป, ญี่ปุ่น
2.3 สิทธิพิเศษทางภาษี (GSP)	ได้รับสิทธิ GSP	ได้รับสิทธิ GSP	ได้รับสิทธิ GSP (EU)	1) กู้งแปรรูป สิ้นสุดปี 2557 (EU) - GSP อากร 7% - MFN Rate 20% 2) กู้งสดแช่เย็นแช่แข็งสิ้นสุด ปี 2558 - GSP อากร 4.2% - MFN Rate 7%
3.นโยบาย	1) สินค้าประมงเป็นความ มั่นคงด้านอาหาร 2) เนื้อปลาเป็นสินค้าอ่อนไหว ของประเทศภายใต้ AEC 3) ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงใน โตนเลสาบโดยจัดสรรให้ เกษตรกรทำการประมง ครัวเรือนละ 50x50 ม.	1) ส่งเสริมให้นักลงทุนด้าน ประมงจากต่างชาติ โดยให้ สิทธิพิเศษทางภาษีและ อำนวยความสะดวกด้าน ต่างๆ การผลิตนั้นๆจะต้องไม่ กระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเขต พื้นที่ที่กำหนด 2) ผลิตเพื่อบริโภคภายใน	1) ส่งเสริมการทำประมงโดย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เพื่อ ความมั่นคงด้านอาหารของ ประเทศและเหลือส่งออก 2) พัฒนาการแปรรูปสินค้า ประมงเพื่อเพิ่มมูลค่า	1) พัฒนาการประมงทั้งการเพาะเลี้ยง และในแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยฟื้นฟู ทรัพยากรประมงและจัดระเบียบการ ทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพการ ผลิตตามธรรมชาติและเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ได้ออกประกาศเขตเหมาะสม สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้ง ประเทศคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 45 ล้านไร่ เมื่อ 9 พฤษภาคม 2556

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	กัมพูชา	สปป.ลาว	เมียนมาร์	ไทย
				2) แสวงหาสู่ทางการทำประมงในน่านน้ำต่างประเทศที่ไม่ขัดต่อกฎระเบียบขององค์การระหว่างประเทศและประเทศผู้นำเข้าสินค้าประมง
4. ข้อได้เปรียบ	1) มีแหล่งทำประมงตามธรรมชาติขนาดใหญ่ ทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ 2) ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) จากประเทศผู้นำเข้าสินค้าประมง คือ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา	1) ทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ 2) ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) จากประเทศผู้นำเข้าสินค้าประมง คือ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา	1) ทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ 2) มีกฎหมายกำกับดูแลและบริหารจัดการประมงแต่ละประเภทรวม 4 ฉบับ ที่มีความชัดเจนในด้านการบังคับใช้และการปฏิบัติ 3) ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) จากประเทศผู้นำเข้าหลัก คือ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา 4) ภาครัฐและเอกชนมีความร่วมมือที่ติดต่อห่วงโซ่อุปทาน	1) มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ 2) มีมาตรฐานการผลิตตั้งแต่ระดับฟาร์มเพาะฟัก ฟาร์มเพาะเลี้ยง (GAP) และการแปรรูป HACCP ที่ผู้ซื้อในต่างประเทศให้การยอมรับ 3) ภาพลักษณ์สินค้าเป็นที่รู้จักและยอมรับของตลาดโลก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	กัมพูชา	สปป.ลาว	เมียนมาร์	ไทย
5. ข้อเสียเปรียบ/ปัญหา	<p>1)) ขาดแคลนบุคลากรและเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ</p> <p>2) ขาดแคลนเทคโนโลยีการแปรรูปที่หลากหลาย</p> <p>3) โครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง โดยเฉพาะด้านคมนาคมขนส่ง การขยายสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไปในพื้นที่เพาะเลี้ยงค่อนข้างจำกัด</p>	<p>1) ขาดแคลนบุคลากรและเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ</p> <p>2) ขาดแคลนเทคโนโลยีการแปรรูปที่หลากหลาย</p> <p>3) โครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง โดยเฉพาะด้านคมนาคมขนส่ง การขยายสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไปในพื้นที่เพาะเลี้ยงค่อนข้างจำกัด</p>	<p>1) ขาดแคลนบุคลากรและเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ</p> <p>2) ขาดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย</p> <p>3) โครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง โดยเฉพาะด้านคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสารและพลังงานไฟฟ้า</p>	<p>1) ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรมและพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีจำกัด</p> <p>2) ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่เป็นวัตถุดิบแปรรูปมีไม่สม่ำเสมอ</p> <p>3) มีกฎหมายประมงฉบับเดียวที่ใช้กำกับดูแลที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>4) การประมงเพาะเลี้ยงในแหล่งน้ำธรรมชาติขยายตัวได้น้อย เนื่องจากมีกฎระเบียบของหลายหน่วยงานที่กำกับดูแล</p>

4.3 การวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมง

การวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมงของกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมาร์ เปรียบเทียบกับไทย สินค้าประมงน้ำจืดใช้การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ใช้ข้อมูลในปี 2545 - 2554 และสินค้าประมง (สินค้าประมงรวมน้ำจืดและประมงทะเล) ใช้การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (Boston Consulting Group : BCG) ใช้ข้อมูลใน 2 ช่วงเวลา คือ ปี 2545-2549 และปี 2550-2554 มีดังนี้

4.3.1 การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) สินค้าประมงน้ำจืดในตลาดโลกและตลาดอาเซียน สามารถคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

1) ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดในตลาดโลก

$$RCA_{ki} = \frac{(X_{ki} / X_i)}{(X_{kw} / X_w)}$$

โดย

RCA_{ki} = ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดของประเทศ i ไปตลาดโลก

X_{ki} = มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด โดยประเทศ i ไปตลาดโลก

X_i = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด โดยประเทศ i ไปตลาดโลก

X_{kw} = มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด โดยรวมของตลาดโลก

X_w = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด โดยรวมของตลาดโลก

i = ประเทศผู้ส่งออก ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย

k = สินค้าประมงน้ำจืด

w = ตลาดโลก

ถ้า ค่า RCA ที่ได้จากการคำนวณ

- ค่า $RCA > 1$ แสดงว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ไปยังตลาดโลก

- ค่า $RCA < 1$ แสดงว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ไปยังตลาดโลก

- ค่า RCA = 1 แสดงว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะไม่ได้เปรียบและไม่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดโลก

ผลการคำนวณค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) สินค้าประมงน้ำจืดในตลาดโลก พบว่า (ตารางที่ 19 และภาพที่ 16)

กัมพูชา มีค่า RCA น้อยกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา (ปี 2545-2554) หมายความว่า ในช่วงดังกล่าว กัมพูชาไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดโลก โดยค่า RCA ลดลงจาก 0.236 ในปี 2545 เป็น 0.069 ในปี 2554 หรือลดลงร้อยละ 13.36 ต่อปี

สปป.ลาว มีค่า RCA น้อยกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา (2545-2554) หมายความว่า สปป.ลาว ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดโลก โดยค่า RCA ลดลงจาก 0.031 ในปี 2545 เป็น 0.000 ในปี 2554 หรือลดลงร้อยละ 10.74 ต่อปี

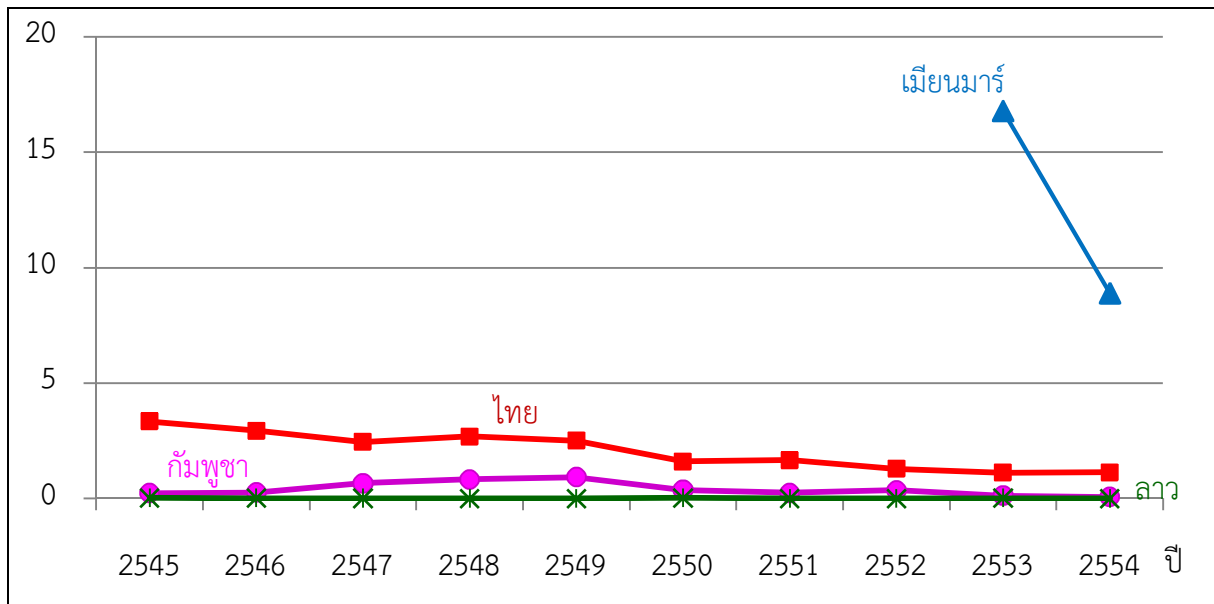
เมียนมาร์ มีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา (ปี 2553-2554) หมายความว่า เมียนมาร์มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดโลก โดย RCA มีค่า 16.795 ในปี 2553 และลดลง 8.889 ในปี 2554 อย่างไรก็ตาม เมียนมาร์มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดโลกลดลงร้อยละ 47.07 ต่อปี

ไทย มีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา (ปี 2545-2554) หมายความว่า ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดโลก อย่างไรก็ตาม ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดโลกลดลง โดยค่า RCA ลดลงจาก 3.339 ในปี 2545 เป็น 1.139 ในปี 2554 หรือลดลงร้อยละ 12.20 ต่อปี

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดของ
กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดโลก (ปี 2545 – 2554)

ปี	ไทย	กัมพูชา	ลาว	เมียนมาร์
2545	3.339	0.236	0.031	na.
2546	2.934	0.261	0.020	na.
2547	2.449	0.659	0.007	na.
2548	2.689	0.826	0.002	na.
2549	2.512	0.935	0.004	na.
2550	1.606	0.375	0.031	na.
2551	1.668	0.254	0.003	na.
2552	1.291	0.363	0.003	na.
2553	1.124	0.125	0.018	16.795
2554	1.139	0.069	0.000	8.889
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-12.20	-13.36	-10.74	-47.07

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลจาก International Trade Centre

ภาพที่ 17 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ของกัมพูชา
สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดโลก ปี 2545-2554

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลจาก International Trade Centre

2) ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดในตลาดอาเซียน

$$RCA_{ki} = \frac{(X_{ki} / X_i)}{(X_{kw} / X_w)}$$

โดย

RCA_{ki} = ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดของประเทศ i ไปตลาดอาเซียน

X_{ki} = มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด โดยประเทศ i ไปตลาดอาเซียน

X_i = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด โดยประเทศ i ไปตลาดอาเซียน

X_{kw} = มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด โดยรวมของตลาดโลกไปตลาดอาเซียน

X_w = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด โดยรวมของตลาดโลกไปตลาดอาเซียน

i = ประเทศผู้ส่งออก ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย

k = สินค้าประมงน้ำจืด

w = ตลาดอาเซียน

ถ้า ค่า RCA ที่ได้จากการคำนวณ

- ค่า $RCA > 1$ แสดงว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ไปยังตลาดอาเซียน

- ค่า $RCA < 1$ แสดงว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ไปยังตลาดอาเซียน

- ค่า $RCA = 1$ แสดงว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะไม่ได้เปรียบและไม่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืด ไปยังตลาดอาเซียน

ผลการคำนวณค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดในตลาดอาเซียน พบว่า (ตารางที่ 20 และภาพที่ 17)

กัมพูชา มีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงระยะเวลา 6 ปีแรก (ปี 2545 -2550) หมายความว่าในช่วงดังกล่าว กัมพูชามีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียน โดย RCA มีค่า 1.630 ในปี 2545 เป็น 1.607 ในปี 2550 หลังจากนั้นกัมพูชามีค่า RCA น้อยกว่า 1 หมายความว่าในช่วงดังกล่าว กัมพูชาไม่มีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียน โดย RCA มีค่า 0.684 ในปี 2551 และลดลงเป็น 0.156 ในปี 2554 ตลอดระยะเวลา 10 ปี ค่า RCA ลดลงร้อยละ 26.59 ต่อปี

สปป.ลาว มีค่า RCA น้อยกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา (ปี 2545 -2554) หมายความว่า ในช่วงดังกล่าว สปป.ลาวไม่มีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียน โดย RCA มีค่า 0.000 ในปี 2545 เป็น 0.000 ในปี 2554 ลดลงร้อยละ 10.65 ต่อปี

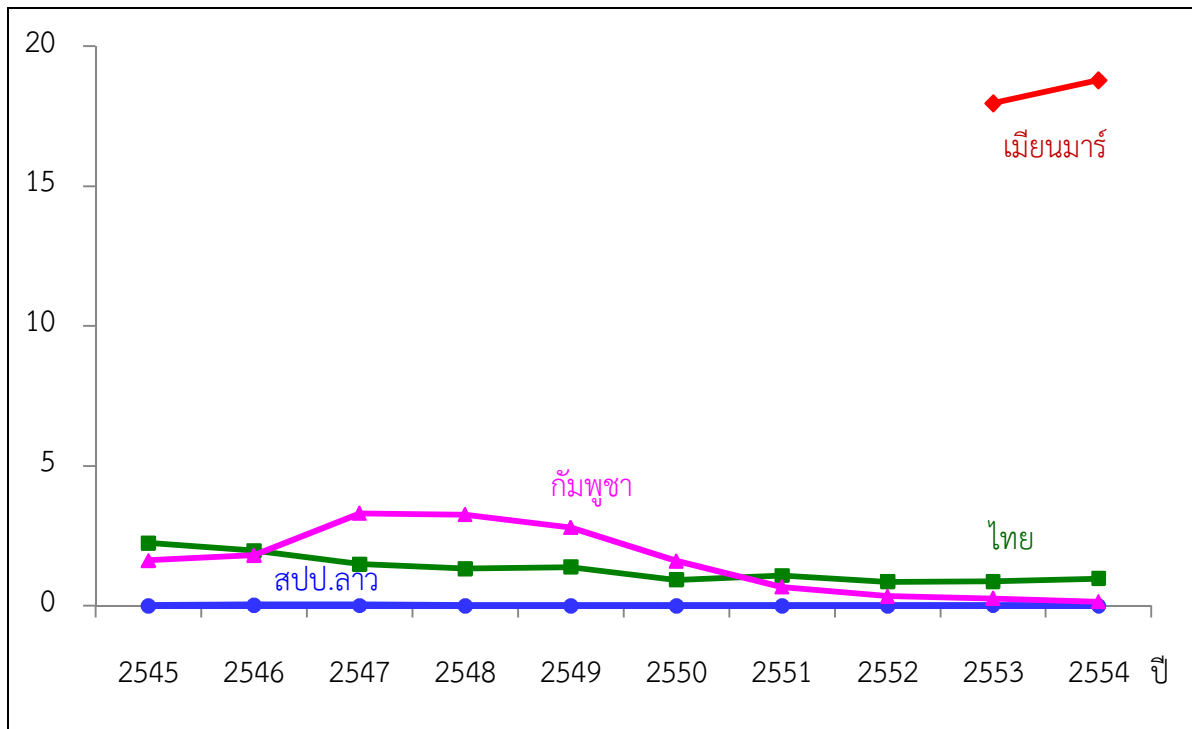
เมียนมาร์ มีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา (ปี 2553-2554) หมายความว่า เมียนมาร์มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียน โดย RCA มีค่า 28.862 ในปี 2553 เป็น 30.890 ในปี 2554 เมียนมาร์มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.03 ต่อปี และจากมูลค่ารวมของสินค้าที่แต่ละประเทศส่งออกนั้นไม่เท่ากัน ทำให้ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกโดยรวมสูงมีแนวโน้มที่จะมีค่า RCA ต่ำกว่าประเทศที่มีมูลค่าส่งออกโดยรวมน้อย และเมียนมาร์เพิ่งเปิดประเทศมูลค่าการค้าจากการส่งออกจึงมีไม่มาก ทำให้เมียนมาร์มีค่า RCA สูงเมื่อเปรียบเทียบกับกัมพูชา สปป.ลาว และไทย

ไทย มีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงปี 2545-2551 หมายความว่าไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียน โดยค่า RCA ของไทยมีค่าลดลง จาก 2.247 ในปี 2545 เป็น 1.086 ในปี 2551 และหลังจากนั้นมีค่า RCA น้อยกว่า 1 โดย RCA มีค่า 0.863 ในปี 2552 และลดลงเป็น 0.981 ในปี 2554 หมายความว่าในช่วงปี 2552-2554 ไทยไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียน โดยไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียนลดลงร้อยละ 9.75 ต่อปี

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกปลาน้ำจืดของ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดอาเซียน (ปี 2545 – 2554)

ปี	ไทย	กัมพูชา	ลาว	เมียนมาร์
2545	2.247	1.630	0.000	na.
2546	1.974	1.813	0.022	na.
2547	1.492	3.316	0.012	na.
2548	1.333	3.263	0.000	na.
2549	1.387	2.798	0.000	na.
2550	0.931	1.607	0.002	na.
2551	1.086	0.684	0.007	na.
2552	0.863	0.344	0.008	na.
2553	0.873	0.271	0.010	28.862
2554	0.981	0.156	0.000	30.890
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-9.75	-26.59	-10.65	7.03

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลจาก International Trade Centre

ภาพที่ 18 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดของ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดอาเซียน ปี 2545-2554

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลจาก International Trade Centre

4.3.2 การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (Boston Consulting Group : BCG)

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของตลาดส่งออกสินค้าประมงรวมระหว่าง ไทยกับเมียนมาร์ (เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านข้อมูลของกัมพูชา และสปป.ลาว จึงไม่สามารถวิเคราะห์ตำแหน่ง และความสามารถในการแข่งขัน (BCG) ของทั้งสองประเทศนี้ได้ ใช้ BCG matrix เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์หลัก 2 ด้าน คือ เป็นการเปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share) และอัตราเติบโตของตลาด (Market Growth Rate) ของสินค้าประมงของตลาดโลกและตลาดอาเซียน โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรก ปี 2545-2549 และช่วงที่ 2 ปี 2550-2554 ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

1) ตลาดโลก ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้ (ตารางที่ 21 และภาพที่ 18)

เมียนมาร์ ในช่วงปี 2545-2549 และช่วงปี 2550-2554 ตลาดสินค้าประมงรวมของ เมียนมาร์อยู่ในตำแหน่งสินค้าดาวร่วง (Dogs) ทั้งสองช่วงเวลา คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบต่ำ และมีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าการขยายตัวของตลาดที่กำหนด (ร้อยละ 10) ทั้งสองช่วงเวลา อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2550-2554 สินค้าประมงของเมียนมาร์มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบและอัตราการขยายตัวของ ตลาดน้อยกว่า ช่วงปี 2545-2549 เนื่องจากมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์ไปตลาดโลกมี แนวโน้มลดลงเนื่องจากไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มในการส่งออก เป็นการส่งออกในรูปวัตถุดิบเท่านั้น

ไทย ในช่วงปี 2545-2549 ตลาดสินค้าประมงรวมของไทยอยู่ในตำแหน่งสินค้ามีปัญหา (Question Marks) คือ มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดสูงกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด หลังจากนั้น ในช่วงปี 2550-2554 สินค้าประมงไทยได้เปลี่ยนตำแหน่งไปสู่สินค้าดาวรุ่ง (Dogs) คือ มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ และมีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด เนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบในการแปรรูป ต้องพึ่งพาการนำเข้าทำให้ราคาสินค้าประมงของไทยมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่ง ทำให้ประเทศคู่แข่งหันไปนำเข้าจากประเทศอื่นแทน เช่น เวียดนาม ซึ่งมีราคาถูกกว่าสินค้าประมงของไทย

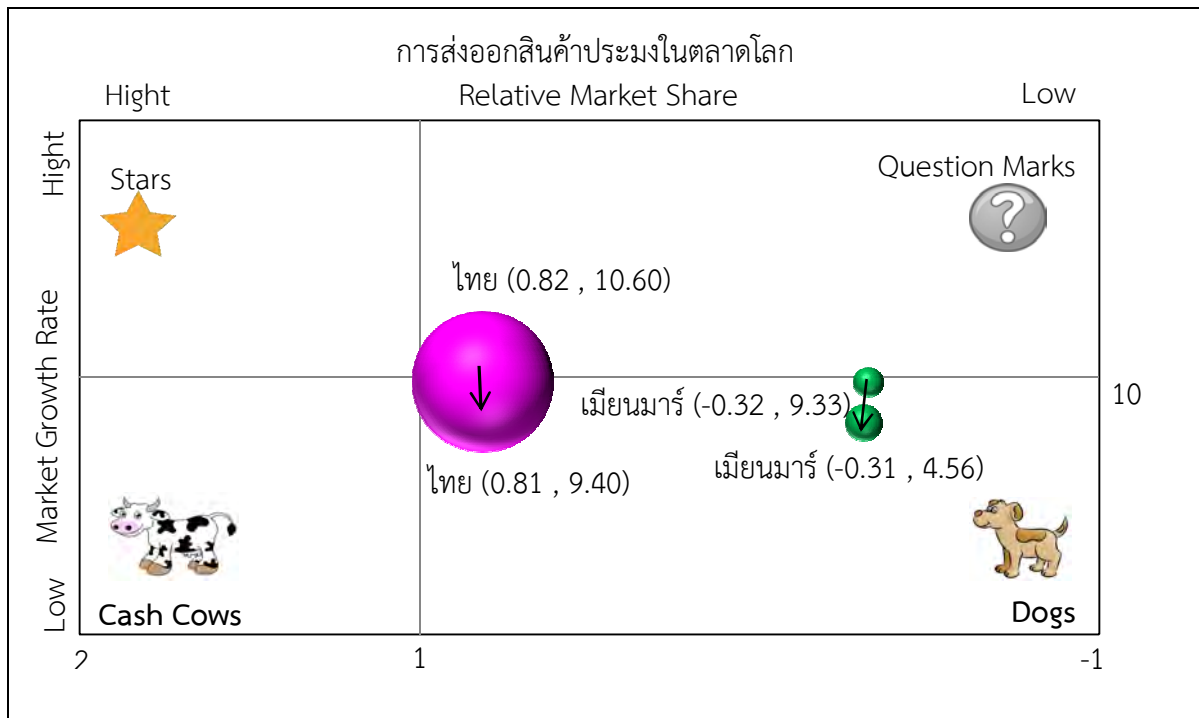
โดยในภาพรวมแล้ว ทั้ง 2 ช่วงเวลา ไทยมีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบและอัตราการขยายตัวของตลาดสินค้าประมงในตลาดโลกสูงกว่าเมียนมาร์ เนื่องจากไทยมีการแปรรูปเพื่อส่งออกมากกว่า รวมทั้งมีเทคโนโลยีและมาตรฐานการผลิตเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกสูงกว่าเมียนมาร์

ตารางที่ 21 ส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบและอัตราการเติบโตของตลาด ในการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์ และไทย ไปยังตลาดโลก เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554

ประเทศ	ช่วงปี 2545-2549		ช่วงปี 2550-2554	
	ส่วนแบ่งตลาด	อัตราการขยายตัว	ส่วนแบ่งตลาด	อัตราการขยายตัว
	เชิงเปรียบเทียบ*	ของตลาด	เชิงเปรียบเทียบ*	ของตลาด
	(Relative Market Share)	(Market Growth Rate)	(Relative Market Share)	(Market Growth Rate)
เมียนมาร์	- 0.32	9.33	-0.31	4.56
ไทย	0.82	10.60	0.81	9.40

หมายเหตุ : * ส่วนแบ่งตลาดของแต่ละประเทศ คำนวณโดยเปรียบเทียบกับส่วนแบ่งตลาดของจีน ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าประมงรายใหญ่ที่สุดในตลาดโลก

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลจาก International Trade Centre

ภาพที่ 19 การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG) ของสินค้าประมงเมียนมาร์ และไทย ในตลาดโลก เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554
ที่มา : จากการคำนวณ

2) ตลาดอาเซียน ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้ (ตารางที่ 22 และภาพที่ 19)

เมียนมาร์ ในช่วงแรก ปี 2545-2549 ตลาดสินค้าประมงรวมของเมียนมาร์อยู่ในตำแหน่งสินค้ามีปัญหา (Question Marks) คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบต่ำ แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดสูงกว่าการขยายตัวของตลาดที่กำหนด (ร้อยละ 10) ส่วนในช่วงที่ 2 ปี 2550-2554 สินค้าประมงรวมของเมียนมาร์มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบต่ำลงจากช่วงที่แรก และอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าการขยายตัวของตลาดที่กำหนด ตำแหน่งทางการตลาดอยู่ในตำแหน่งสินค้าดาวร่วง (Dogs) เนื่องจากมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงรวมของเมียนมาร์ไปตลาดอาเซียนมีแนวโน้มลดลง และเป็นการส่งออกในรูปวัตถุดิบจึงมีมูลค่าต่ำ

ไทย ในช่วงแรก ปี 2545-2549 ตลาดสินค้าประมงรวมของไทยอยู่ในตำแหน่งสินค้าทำเงิน (Cash Cows) คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบสูง แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด หลังจากนั้น ในช่วงที่ 2 ปี 2550-2554 สินค้าประมงของไทยได้เปลี่ยนตำแหน่งไปสู่สินค้ามีปัญหา (Question Marks) คือ มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดสูงกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด เนื่องจากสินค้าประมงรวมของไทยมีปัญหาในเรื่องวัตถุดิบที่ต้องพึ่งพาจากต่างประเทศทำให้ราคาสูงกว่าคู่แข่ง

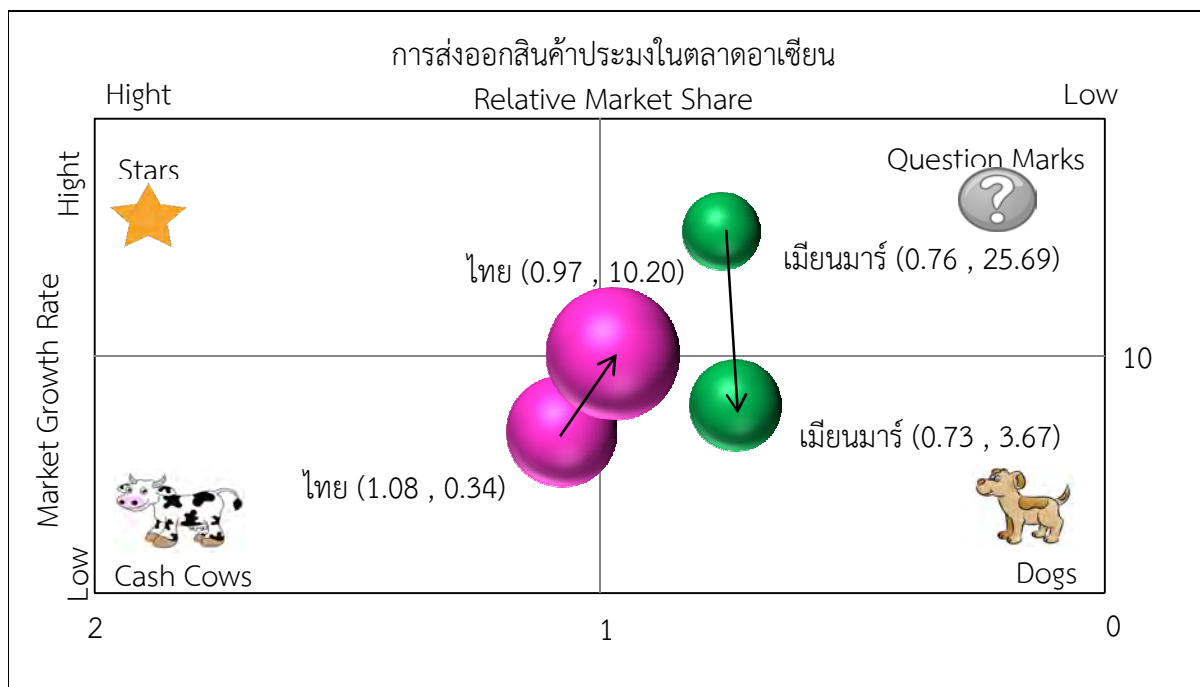
โดยในภาพรวมแล้ว ทั้ง 2 ช่วงเวลา ไทยมีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบสูงกว่าเมียนมาร์ และในช่วงที่ 2 ไทยมีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบและอัตราการขยายตัวของตลาดสูงกว่าเมียนมาร์ เนื่องจากไทยมีความได้เปรียบด้านเทคโนโลยีการผลิตและมาตรฐานการผลิตที่ดีกว่า และมีการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตรงตามความต้องการของตลาดอาเซียนมากขึ้น

ตารางที่ 22 ส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบและอัตราการเติบโตของตลาด ในการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์ และไทย ไปยังตลาดอาเซียน เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554

ประเทศ	ช่วงปี 2545-2549		ช่วงปี 2550-2554	
	ส่วนแบ่งตลาด	อัตราการขยายตัว	ส่วนแบ่งตลาด	อัตราการขยายตัว
	เชิงเปรียบเทียบ*	ของตลาด	เชิงเปรียบเทียบ*	ของตลาด
	(Relative Market Share)	(Market Growth Rate)	(Relative Market Share)	(Market Growth Rate)
เมียนมาร์	0.76	25.69	0.73	3.67
ไทย	1.08	0.34	0.97	10.20

หมายเหตุ : * ส่วนแบ่งตลาดของแต่ละประเทศ คำนวณโดยเปรียบเทียบกับส่วนแบ่งตลาดของอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าประมงรายใหญ่ที่สุดในตลาดอาเซียน

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลจาก International Trade Centre

ภาพที่ 20 การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG) ของสินค้าประมงเมียนมาร์ และไทย ในตลาดอาเซียน เปรียบเทียบช่วงปี 2545-2549 กับช่วงปี 2550-2554

ที่มา : จากการคำนวณ

4.4 ผลกระทบต่อการผลิต และการตลาดสินค้าประมงของไทย

4.4.1 กุ้งก้ามกราม

1) ด้านการผลิต

กุ้งก้ามกรามมีแหล่งประมงน้ำจืดตามธรรมชาติขนาดใหญ่ คือ โตนเลสาบ ทำให้ผลผลิตส่วนใหญ่มาจากการจับจากธรรมชาติ มีศักยภาพการเพาะเลี้ยงปลาอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการเลี้ยงปลาเชิงพาณิชย์ยังเป็นการเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาและแบบดั้งเดิม โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น รำข้าว ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเศษปลาที่มีมูลค่าต่ำรวมทั้งใช้เศษอาหารและของเสียจากครัวเรือนเป็นอาหารปลา นอกจากนี้การเพาะเลี้ยงยังไม่มีมาตรฐานการผลิตที่ดีและเหมาะสม การลงทุนเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่ดำเนินการโดยชาวเวียดนาม ซึ่งนิยมเลี้ยงปลาในกลุ่มปลาแพนกาเซียส (Pangasiss Hypophthalmus) เช่น ปลาสวาย ปลาบึก ปลาคัง ผู้เลี้ยงยังขาดทักษะ องค์ความรู้ และเทคโนโลยี เกษตรกรเข้าถึงแหล่งทุนได้ยาก พึ่งพาปัจจัยการผลิตจากไทยและเวียดนาม โดยนำเข้าจากเวียดนามมากกว่าไทยเนื่องจากทั้งสองประเทศ มีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกันและมีราคาถูกกว่าไทย การขยายการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในกัมพูชาไม่มีผลกระทบกับไทย เพราะเป็นการเลี้ยงเป็นปลาคนละประเภทและตลาดมีความชัดเจน ผลผลิตของกัมพูชาจะส่งออกไปแปรรูปที่เวียดนาม เพื่อส่งออกยังตลาดสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปซึ่งมีความต้องการสูง ส่วนคนไทยไม่นิยมบริโภคปลาในกลุ่มประเภทดังกล่าว

2) ด้านการตลาด

กัมพูชา มีการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดที่จับได้จากธรรมชาติมายังประเทศไทย เช่น ปลาร้า ปลาแห้ง ปลาแดดเดียว โดยขั้นตอนการผลิตและการแปรรูปยังไม่มีมาตรฐานและถูกสุขอนามัยที่ดี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคชาวไทย และผู้ประกอบการชาวกัมพูชาเห็นว่าขั้นตอนการนำเข้าส่งออกที่ด่านศุลกากรของไทยมีความยุ่งยาก และมีอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารเนื่องจากความแตกต่างทางภาษา ทำให้ไทยเสียโอกาสในการค้าขายกับเพื่อนบ้าน ในขณะที่การนำเข้าจากเวียดนามไม่มีความเข้มงวดมากนักมีความยืดหยุ่นสูง และทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกันทำให้มีความได้เปรียบในการติดต่อสื่อสารในการทำธุรกิจระหว่างกัน

4.4.2 สปป.ลาว

1) ด้านการผลิต

สปป.ลาว ยังมีศักยภาพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่ำจึงมีต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานระบบการคมนาคมขนส่งยังไม่พัฒนา เทคโนโลยีการเลี้ยงเป็นแบบดั้งเดิม พึ่งพาปัจจัยการผลิต พันธุ์สัตว์น้ำ และอาหารสำเร็จรูป จากประเทศเพื่อนบ้านคือ เวียดนาม และไทย โดยมีความเชื่อมั่นในเรื่องของคุณภาพจากไทยมากกว่าแม้ราคาจะสูงกว่า การขยายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเชิงพาณิชย์ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา เนื่องจากเกษตรกรต้องมีเงินทุนของตนเองแต่จากพฤติกรรมของชาวลาวไม่นิยมการกู้เงินเพื่อการลงทุน และแหล่งเงินทุนในการปล่อยสินเชื่อยังมีไม่มาก เกษตรกรไม่นิยมทำการเกษตรและประมงที่มีความเสี่ยง แต่หากมีการส่งเสริมการเลี้ยงและมีการทำเกษตรแบบพันธสัญญา (Contract Farming) เกษตรกรของสปป.ลาว จะให้ความสนใจ

เพาะเลี้ยงสูง ปัจจุบันยังไม่มีนักลงทุนต่างชาติเข้าไปทำการเพาะเลี้ยง จึงเป็นโอกาสของนักลงทุนชาวไทยที่จะเข้าไปลงทุนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในสปป.ลาว เพื่อส่งออก เช่น ปลาไนล์ เนื่องจาก สปป.ลาวมีพื้นที่เปิดใหม่ที่สามารถขยายการเพาะเลี้ยงและทำประมงน้ำจืดได้จำนวนมากและยังความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสูง รัฐบาล สปป.ลาว มีนโยบายส่งเสริมการเพาะเลี้ยงให้กับประชาชน และเปิดให้นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนเพาะเลี้ยงเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร โดยใช้นโยบายการลดภาษีการนำเข้าเครื่องมืออุปกรณ์และปัจจัยการผลิตเพื่อดึงดูดนักลงทุน ซึ่งจะทำให้สปป.ลาว มีศักยภาพการผลิตมากขึ้นในอนาคต

2) ด้านการตลาด

สปป.ลาว ไม่มีการส่งออกปลาและยังต้องพึ่งพาการนำเข้าจากไทย รัฐบาลจึงมีนโยบายชัดเจนในการลดการนำเข้าสินค้าสัตว์น้ำในอนาคต ซึ่งจะส่งผลให้การค้าสัตว์น้ำชายแดนของไทยได้รับผลกระทบ และมีการใช้กฎหมายท้องถิ่นเป็นกำแพงภาษีแทน โดยแต่ละแขวงสามารถกำหนดนโยบายในการห้ามนำเข้าและส่งออกสินค้าแต่ละประเภทได้ ในช่วงที่ผลผลิตภายในประเทศออกสู่ตลาดมากและไม่มี การกำหนดและแจ้งระยะเวลาให้ทราบล่วงหน้า ส่งผลให้ผู้ส่งออกชาวไทยมีความเสี่ยง ในขณะที่การนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างเวียดนามไม่มีความเข้มงวดมากนักมีความยืดหยุ่นสูง เนื่องจากทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้มีความได้เปรียบไทย

4.4.3 เมียนมาร์

1) ด้านการผลิต

1.1) ต้นทุนด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่อหน่วยของไทยสูงกว่าเมียนมาร์ เนื่องจากต้นทุนค่าแรงงานที่สูงกว่าและมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรน้อยกว่า

1.2) เมื่อระยะเวลาการเป็นประชาคมอาเซียนผ่านไปนานขึ้น ไทยอาจถูกกดดันให้พิจารณาในเรื่องขอบเขตการขยายการลงทุนในเรื่องการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มากยิ่งขึ้นจากเดิมที่ให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาลงทุนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในไทยได้เฉพาะการเพาะเลี้ยงทูน่าน้ำลึกในกระชังและการเพาะเลี้ยงกุ้งมังกรเท่านั้น

1.3) เนื่องจากไทยประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบสัตว์น้ำเพื่อการแปรรูปในอุตสาหกรรมอาหาร ทำให้ต้องพึ่งพิงการนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะเมียนมาร์ ซึ่งยังขาดการรับรองมาตรฐานสินค้าสัตว์น้ำที่เท่าเทียมกันกับไทย อาจทำให้มีผลต่อภาพลักษณ์ของสินค้าไทยในด้านมาตรฐานวัตถุดิบ

1.4) ในอุตสาหกรรมประมง ทั้งในด้านการจับสัตว์น้ำจากการทำประมงทะเล การแปรรูปสัตว์น้ำในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป รวมถึงอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอื่นๆ ต่างต้องอาศัยแรงงานจำนวนมาก ในขณะที่คนไทยไม่ประสงค์ที่จะทำงานในอุตสาหกรรมเหล่านี้มากนัก ทำให้เกิดมีการจ้างงานคนต่างชาติ โดยเฉพาะจากเมียนมาร์เข้ามาทำงานมากขึ้น เมื่อการรวมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสมบูรณ์ในปลายปี 2558 และเมียนมาร์เปิดเสรีมากขึ้น แรงงานส่วนหนึ่งอาจอพยพกลับประเทศ ทำให้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคประมงสูงขึ้น หรือในส่วนที่ยังคงทำงานอยู่ในประเทศไทยรัฐบาลต้องดูแลด้านสวัสดิการต่างๆ เสมือนแรงงานไทยด้วยเช่นกัน เพื่อไม่ให้เป็นข้ออ้างที่ใช้ในการกีดกันทางการค้าของสินค้าประมงส่งออก

2) ด้านตลาด

2.1) ราคาสัตว์น้ำสดแช่เย็นแช่แข็งและราคาสัตว์น้ำแปรรูปของเมียนมาร์ได้เปรียบไทยในตลาดส่งออกเนื่องจากผลิตได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีมากกว่า นอกจากนี้ยังได้เปรียบทางด้านสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรทั้งจากจีนซึ่งมีพรมแดนติดต่อกันและจากสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นเมียนมาร์เป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2.2) เมียนมาร์จะเป็นตลาดปัจจัยการผลิตสำหรับด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทยในอนาคต เนื่องจากรัฐบาลส่งเสริมให้มีการขยายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศให้มากขึ้น ซึ่งขณะนี้เมียนมาร์พึ่งพาการนำเข้าอาหารสัตว์น้ำสำเร็จรูปรวมถึงวัสดุอุปกรณ์เพาะเลี้ยงต่างๆ จากไทยอยู่มาก เนื่องจากการผลิตในประเทศไม่เพียงพอ

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) : กรณีศึกษาสินค้าประมง กุ้ง กุ้งขาว สปป.ลาว และเมียนมาร์ เปรียบเทียบกับไทย โดยศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประมง รวมถึงการวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าประมงน้ำจืดด้วยวิธีการวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ในปี 2545 - 2554 ในตลาดโลกและตลาดอาเซียน และการวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (Boston Consulting Group : BCG) สินค้าประมงรวม ใน 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรก ปี 2545-2549 และช่วงที่ 2 ปี 2550-2554 ในตลาดโลกและตลาดอาเซียน สรุปได้ดังนี้

5.1.1 สถานการณ์สินค้าประมง

1) กุ้ง

กุ้งมีแหล่งประมงน้ำจืดธรรมชาติขนาดใหญ่คือ โตนเลสาบ ผลผลิตประมงน้ำจืดส่วนใหญ่มาจากการจับจากธรรมชาติ การเพาะเลี้ยงประมงน้ำจืดยังมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการเลี้ยงเป็นแบบกึ่งพัฒนาและแบบดั้งเดิม โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงยังขาดเทคโนโลยีการเลี้ยง เกษตรกรเข้าถึงแหล่งทุนได้ยาก และพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากเพื่อนบ้าน ด้านการลงทุนเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่ดำเนินการโดยชาวเวียดนาม ซึ่งนิยมเลี้ยงปลาในกลุ่มปลาแพนกาเซียส (Pangasiss Hypophthalmus) เช่น ปลาสวาย ปลาบึก ปลาคัง การขยายการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในกัมพูชาไม่มีผลกระทบต่อไทย เพราะเป็นการเลี้ยงเป็นปลาคนละประเภทและตลาดมีความชัดเจน ผลผลิตของกัมพูชาจะส่งออกไปแปรรูปที่เวียดนาม เพื่อส่งออกยังตลาดสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปซึ่งมีความต้องการสูง ส่วนคนไทยไม่นิยมบริโภคปลาในกลุ่มประเภทดังกล่าว ส่วนการส่งออกสินค้าประมงน้ำจืดมีการแปรรูปเบื้องต้น ได้แก่ ปลาร้า ปลาแห้ง ปลาแดดเดียว โดยขั้นตอนการผลิตและการแปรรูปยังไม่มีมาตรฐานและถูกสุขอนามัยที่ และผู้ประกอบการชาวกัมพูชาเห็นว่าขั้นตอนการนำเข้าส่งออกที่ด่านศุลกากรของไทยมีความยุ่งยาก และมีอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารเนื่องจากความแตกต่างทางภาษา ทำให้ไทยเสียโอกาสในการค้าขายกับเพื่อนบ้าน ในขณะที่การนำเข้าจากเวียดนามไม่มีความเข้มงวดมากนักมีความยืดหยุ่นสูง และทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้มีความได้เปรียบในการติดต่อสื่อสารในการทำธุรกิจระหว่างกัน

2) สปป.ลาว

สปป.ลาว ยังมีศักยภาพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่ำจึงมีต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานระบบการคมนาคมขนส่งยังไม่พัฒนา เทคโนโลยีการเลี้ยงเป็นแบบดั้งเดิม พึ่งพาปัจจัยการผลิต พันธุ์สัตว์น้ำ และอาหารสำเร็จรูป จากประเทศเพื่อนบ้านคือ เวียดนาม และไทย การขยายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเชิงพาณิชย์ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา เนื่องจากเกษตรกรขาดแหล่งเงินทุน เกษตรกรไม่นิยมทำการเกษตรและประมงที่มีความเสี่ยง ปัจจุบันยังไม่มีนักลงทุนต่างชาติเข้าไปทำการเพาะเลี้ยง จึงเป็นโอกาสของนักลงทุนชาวไทยที่จะเข้าไปลงทุน

เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในสปป.ลาว เพื่อส่งออก เช่น ปลานิล เนื่องจาก สปป.ลาวมีพื้นที่เปิดใหม่ที่สามารถขยายการเพาะเลี้ยงและทำประมงน้ำจืดได้จำนวนมากและยังความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสูง รัฐบาล สปป.ลาว มีนโยบายส่งเสริมการเพาะเลี้ยงให้กับประชาชน และเปิดให้นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนเพาะเลี้ยงเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร โดยใช้นโยบายการลดภาษีการนำเข้าเครื่องมืออุปกรณ์และปัจจัยการผลิตเพื่อดึงดูดนักลงทุน ซึ่งจะทำให้สปป.ลาว มีศักยภาพการผลิตมากขึ้นในอนาคต

3) เมียนมาร์

เมียนมาร์มีทรัพยากรประมงที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมและสามารถขยายการเพาะเลี้ยงได้อีกมาก แต่การเพาะเลี้ยงเชิงพาณิชย์ยังมีศักยภาพต่ำ เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานระบบการคมนาคมขนส่งยังไม่พัฒนา เทคโนโลยีการเลี้ยงเป็นแบบดั้งเดิม ฟังฟางปัจจัยการผลิต พันธุ์สัตว์น้ำจากไทย เมียนมาร์เป็นแหล่งนำเข้าวัตถุดิบด้านประมงทะเลของไทย เนื่องจากไทยประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบสัตว์น้ำเพื่อการแปรรูปในอุตสาหกรรมอาหาร ทำให้ต้องพึ่งพิงการนำเข้าวัตถุดิบเมียนมาร์ ซึ่งยังขาดการรับรองมาตรฐานสินค้าสัตว์น้ำที่เท่าเทียมกันกับไทย อาจทำให้มีผลต่อภาพลักษณ์ของสินค้าไทยในด้านมาตรฐานวัตถุดิบ ด้านการส่งออกเมียนมาร์ยังได้เปรียบทางด้านสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรทั้งจากจีนซึ่งมีพรมแดนติดต่อกันและจาก สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทำให้เมียนมาร์มีความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งการรวมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เมียนมาร์จะเป็นตลาดปัจจัยการผลิตสำหรับด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทยในอนาคต เนื่องจากรัฐบาลส่งเสริมให้มีการขยายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศให้มากขึ้น ซึ่งขณะนี้เมียนมาร์พึ่งพาการนำเข้าอาหารสัตว์น้ำสำเร็จรูปรวมถึงวัสดุอุปกรณ์เพาะเลี้ยงต่างๆ จากไทย เนื่องจากการผลิตในประเทศไม่เพียงพอ

5.1.2 การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA)

1) การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในตลาดโลก

การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกประมงน้ำจืดของ กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดโลก พบว่า กัมพูชา และ สปป.ลาว มีค่า RCA น้อยกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา หมายความว่า ทั้ง 2 ประเทศ ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดโลก ขณะที่ไทยและเมียนมาร์ มีค่า RCA มากกว่า 1 ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา หมายความว่าทั้ง 2 ประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดโลก อย่างไรก็ตามความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดโลกของไทยและเมียนมาร์มีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 12.20 ต่อปี และร้อยละ 47.07 ต่อปี ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในตลาดอาเซียน

การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกประมงน้ำจืดของ กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมาร์ และไทย ในตลาดอาเซียน พบว่า สปป. ลาว มีค่า RCA น้อยกว่า 1 ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา หมายความว่า สปป.ลาวไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดอาเซียน ขณะที่กัมพูชา มีค่า RCA มากกว่า 1 ในปี 2545-2550 หมายความว่า กัมพูชา มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว และ

ค่า RCA น้อยกว่า 1 ในปี 2551-2554 หมายความว่า กัมพูชาไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ส่วนไทย มีค่า RCA มากกว่า 1 ในปี 2545-2549 และปี 2551 หมายความว่า ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดไปยังตลาดอาเซียนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว และมีค่า RCA น้อยกว่า 1 ในปี 2550 และปี 2552-2554 หมายความว่า ไทยไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดอาเซียนในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดของกัมพูชาและไทย ไปยังตลาดอาเซียน ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษามีแนวโน้มลดลง ขณะที่เมียนมาร์มีค่า RCA มากกว่า 1 (2553-2554) หมายความว่า เมียนมาร์มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกประมงน้ำจืดในตลาดอาเซียนและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.03 ต่อปี

5.1.3 การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG)

เป็นการเปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share) และอัตราการขยายตัวของตลาด (Market Growth Rate) ในการส่งออกประมงรวมของเมียนมาร์ และไทย ไปยังตลาดโลก และตลาดอาเซียน เปรียบเทียบ 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกระหว่างปี 2545-2549 และช่วงที่ 2 ระหว่างปี 2550-2554 จากการวิเคราะห์ มีดังนี้

1) การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG) ในตลาดโลก

เมียนมาร์ ตลาดสินค้าประมงรวมอยู่ในตำแหน่งสินค้าดาวร่วง (Dogs) ทั้งสองช่วงเวลา คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบต่ำ และมีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าการขยายตัวของตลาดที่กำหนด (ร้อยละ 10) มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงรวมของเมียนมาร์ไปตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มในการส่งออก เป็นการส่งออกในรูปวัตถุดิบเท่านั้น ส่วนไทย ในช่วงแรก สินค้าประมงของไทยอยู่ในตำแหน่งสินค้ามีปัญหา (Question Marks) คือ มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดสูงกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด หลังจากนั้น ในช่วงที่ 2 สินค้าประมงไทยได้เปลี่ยนตำแหน่งไปสู่สินค้าดาวร่วง (Dogs) คือ มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ และมีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด เนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบในการแปรรูป ต้องพึ่งพาการนำเข้าทำให้ราคาสินค้าประมงของไทยมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่ง ทำให้ประเทศคู่ค้าหันไปนำเข้าจากประเทศอื่นแทน เช่น เวียดนาม ซึ่งมีราคาถูกกว่าสินค้าประมงของไทย

2) การวิเคราะห์ตำแหน่งและความสามารถในการแข่งขัน (BCG) ในตลาดอาเซียน

เมียนมาร์ ช่วงแรก ตลาดประมงรวมเมียนมาร์อยู่ในตำแหน่งสินค้ามีปัญหา (Question Marks) คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบต่ำ แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดสูงกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด และในช่วงที่ 2 อยู่ในตำแหน่งสินค้าดาวร่วง (Dogs) คือ มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ และอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด เนื่องจากมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์ในอาเซียนมีแนวโน้มลดลง ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกในรูปวัตถุดิบจึงมีมูลค่าต่ำ ส่วนประมงรวมของไทย ในช่วงแรก ตลาดประมงรวมของไทยอยู่ในตำแหน่งสินค้าทำเงิน (Cash Cows) คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบสูง

แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด หลังจากนั้น ในช่วงที่ 2 ตลาดประมงรวมไทยได้เปลี่ยนตำแหน่งไปสู่สินค้ามีปัญหา (Question Marks) คือ มีส่วนแบ่งตลาดเชิงเปรียบเทียบต่ำ แต่มีอัตราการขยายตัวของตลาดสูงกว่าอัตราการขยายตัวของตลาดที่กำหนด เนื่องจากไทยมีปัญหาในเรื่องวัตถุดิบที่ลดลงทำให้ต้องพึ่งพาจากต่างประเทศทำให้ราคาสูงกว่าคู่แข่ง

5.2 ข้อเสนอแนะ

มาตรการเตรียมความพร้อมของไทยสู่การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนทำให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนต่างมองหาโอกาสและช่องทางในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากประเทศสมาชิก สำหรับสินค้าประมงมีทั้งผลกระทบทางด้านบวกและด้านลบ ซึ่งไทยจะต้องมีการเตรียมพร้อมปรับตัวเพื่อรองรับ ดังนี้

5.2.1 ด้านการผลิต

1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเร่งพัฒนาและขยายแหล่งน้ำให้เพียงพอกับการเพาะเลี้ยงตลอดทั้งปีให้ครอบคลุมทั่วประเทศ วิจัยพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พ่อแม่พันธุ์คุณภาพ รวมทั้งมีการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตทุกด้านควบคู่กัน

2) พัฒนามาตรฐานการผลิตอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นผู้นำด้านคุณภาพเหนือคู่แข่ง จากการศึกษาค่า RCA ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขันในตลาดโลก และจากการวิเคราะห์ตำแหน่งทางการตลาดไทยมีตำแหน่งทางการตลาดดีกว่าเมียนมาร์ เพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งผู้นำตลาดทั้งในตลาดอาเซียนและตลาดโลก ไทยควรเร่งจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการกำกับและตรวจสอบรับรองฟาร์มให้เพียงพอและต่อเนื่องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยจากสารปนเปื้อนและมาตรฐานการผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ สู่ตลาดให้มากขึ้น

3) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เนื่องจากไทยมีข้อเสียเปรียบเพื่อนบ้านทั้งในด้านทรัพยากรการผลิต ขาดแคลนแรงงานและมีค่าจ้างแรงงานสูงกว่าเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อย ผ่านช่องทางการช่วยเหลือสนับสนุนจากกองทุนภาครัฐ เช่น กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กองทุน FTA) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยให้สามารถปรับตัวและแข่งขันได้

4) ควรเร่งสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการเปิดด่านชายแดนเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าระหว่างกัน นอกจากนี้ไทยควรให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ตลอดจนถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี แก่เพื่อนบ้านเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในอนาคต

5) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ ทั้งในด้านการผลิต การตลาด การเคลื่อนไหวของราคา การเฝ้าระวังการเกิดโรคระบาด รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยผ่านช่องทางทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อวางแผนด้านการผลิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์

5.2.2 ด้านการตลาด

1) ผลักดันให้ไทยเป็นแหล่งค้าปัจจัยการผลิตสินค้าประมงน้ำจืดของภูมิภาค โดยอำนวยความสะดวกและผลักดันการส่งออกอาหารสำเร็จรูป พันธุ์ และอุปกรณ์ในการเพาะเลี้ยง รวมทั้งผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งของสินค้าและอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป โดยใช้ความได้เปรียบจากทำเลที่ตั้งที่อยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน เป็นตัวเชื่อมโยงระบบการขนส่ง ทำให้ประเทศในภูมิภาคนี้มีการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์กันมากขึ้น เพื่อให้การเคลื่อนย้ายสินค้ามีความรวดเร็วและเป็นการลดต้นทุนการขนส่งและระยะเวลาการขนส่ง

2) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการตรวจสอบสินค้านำเข้า เนื่องจากการรวมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้านำเข้าระหว่างกันมีมากขึ้น แต่มาตรฐานการผลิตสินค้าในกลุ่มอาเซียนยังมีความแตกต่างกัน หากระบบการตรวจสอบไม่เข้มข้นจะนำไปสู่การแพร่ระบาดของโรคระหว่างภูมิภาคมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ จันทน์อินทร์. 2556. การศึกษาการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของไทย. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสงขลา.
- กรมประมง. 2555. สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมศุลกากร. 2555. สถิติการนำเข้า-ส่งออก [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http:// www.customs.go.th/statistic/statisticindex.jsp](http://www.customs.go.th/statistic/statisticindex.jsp) (วันที่สืบค้นข้อมูล 1 กรกฎาคม 2556).
- กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ สปป.ลาว. 2554. สถิติกสิกรรม 2553/2554. เอกสารเผยแพร่. 2554.
- ฉันทิน รุ่งเรืองฤทธิ. 2546. การวิเคราะห์ความสามารถการส่งออกและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเชิงแข่งขันทางธุรกิจส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของไทย. เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย . กรุงเทพฯ .
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มปป. ดัชนีและคู่มือการลงทุน ราชอาณาจักรกัมพูชา. โครงการส่งเสริมการลงทุนไทยในกัมพูชา สปป.ลาว พม่า เวียดนาม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :[http:// www.boi.go.th/upload/ Cambodia_manual-57977.pdf](http://www.boi.go.th/upload/Cambodia_manual-57977.pdf). (วันที่สืบค้นข้อมูล 27 มิถุนายน 2556).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2556. สถานการณ์สินค้าประมง ปี 2555 และแนวโน้ม ปี 2556. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2555. รายงานการวิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหารและภาวะทางโภชนาการของไทย พ.ศ. 2548-2554. โรงพิมพ์ธรรมดาเพลส. 2556. กรุงเทพฯ.
- สุภาวีนี ทศนสุวรรณ และวินัย พุทธิกุล. 2556. การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในผลิตภัณฑ์ปลานิลแช่แข็งของประเทศไทย. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Department of Fisheries. 2012. Statistics of Exported Fish and Fishery Products from Myanmar (2010-2011) & (2011-2012). The Republic of the Union of Myanmar. Ministry of Livestock and Fisheries.

Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2556. **Production [online]**. เข้าถึงได้จาก: http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/browse/O/*/E (วันที่สืบค้นข้อมูล: 13 กรกฎาคม 2556).

Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2556. **Production (online)**. แหล่งที่มา: http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/browse/O/*/E (วันที่สืบค้นข้อมูล: 30 กรกฎาคม 2556).

International Trade Centre. 2556. **Import & export value (online)**. แหล่งที่มา: www.trademap.org/SelectionMenu.aspx (วันที่สืบค้นข้อมูล: 20 กรกฎาคม 2556).

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 การคำนวณค่า RCA การส่งออกปลาน้ำจืดของกัมพูชา ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดกัมพูชาไปโลก (A)	0.53	0.61	1.92	2.51	3.06	1.93	1.62	3.50	1.28	0.81
มูลค่าส่งออกสินค้ากัมพูชาไปโลก (B)	1,923	2,118	2,797	3,019	3,566	3,531	4,358	4,992	5,590	6,704
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดโลก (C)	7,473	8,218	9,469	10,476	11,031	20,214	23,635	23,977	27,922	31,979
มูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดไปโลก (D)	6,419,966	7,470,780	9,101,233	10,389,054	12,042,919	13,849,311	16,112,219	12,416,130	15,156,379	18,160,640
RCA ปลาน้ำจืดกัมพูชาในตลาดโลก (E)	0.236	0.261	0.659	0.826	0.935	0.375	0.254	0.363	0.125	0.069
รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดกัมพูชาไปอาเซียน (F)	0.21	0.25	0.38	0.62	0.75	0.45	0.21	0.28	0.21	0.14
มูลค่าส่งออกสินค้ากัมพูชาไปอาเซียน (G)	95	102	83	143	240	241	315	645	703	835
อาเซียนนำเข้าปลาน้ำจืด (H)	488	540	686	771	741	866	890	913	1,045	1,233
อาเซียนนำเข้าสินค้าทั้งหมด (I)	355,694	398,654	502,200	580,140	664,601	753,695	931,380	724,727	951,642	1,156,212
RCA ปลาน้ำจืดกัมพูชาในตลาดอาเซียน (J)	1.630	1.813	3.316	3.263	2.798	1.607	0.684	0.344	0.271	0.156

หมายเหตุ : 1) วิธีการคำนวณหาค่า RCA ในตลาดอาเซียน = (E) = [(A)/(B)] / [(C)/(D)]

2) วิธีการคำนวณหาค่า RCA ในตลาดโลก = (J) = [(F)/(G)] / [(H)/(I)]

ที่มา : ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ จาก International Trade Center (Trade map), 2556

ภาคผนวกที่ 2 การคำนวณค่า RCA การส่งออกปลาน้ำจืดของ สปป.ลาว ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืด สปป.ลาว ไปโลก	0.012	0.008	0.003	0.001	0.004	0.052	0.006	0.007	0.067	0.000
มูลค่าส่งออกสินค้า สปป.ลาวไปโลก	334	367	440	608	1,084	1,155	1,406	1,408	2,064	2,904
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดโลก	7,473	8,218	9,469	10,476	11,031	20,214	23,635	23,977	27,922	31,979
มูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดไปโลก	6,419,966	7,470,780	9,101,233	10,389,054	12,042,919	13,849,311	16,112,219	12,416,130	15,156,379	18,160,640
RCA ปลาน้ำจืด สปป.ลาวในตลาดโลก	0.031	0.020	0.007	0.002	0.004	0.031	0.003	0.003	0.018	0.000

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืด สปป.ลาว ไปอาเซียน	0.000	0.005	0.003	0.000	0.000	0.002	0.006	0.007	0.011	0.000
มูลค่าส่งออกสินค้า สปป.ลาว ไปอาเซียน	157	168	190	339	717	722	897	713	1,048	1,593
อาเซียนนำเข้าปลาน้ำจืด	488	540	686	771	741	866	890	913	1,045	1,233
อาเซียนนำเข้าสินค้าทั้งหมด	355,694	398,654	502,200	580,140	664,601	753,695	931,380	724,727	951,642	1,156,212
RCA ปลาน้ำจืด สปป.ลาวในตลาด อาเซียน	0.000	0.022	0.012	0.000	0.000	0.002	0.007	0.008	0.010	0.000

ที่มา : ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ จาก International Trade Center (Trade map), 2556

ภาคผนวกที่ 3 การคำนวณค่า RCA การส่งออกปลาน้ำจืดของเมียนมาร์ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดเมียนมาร์ไปโลก	na.	na.	na.	na.	na.	na.	na.	na.	236	127
มูลค่าส่งออกสินค้าเมียนมาร์ไปโลก	na.	na.	na.	na.	na.	4,941	6,418	5,957	7,625	8,145
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดโลก	7,473	8,218	9,469	10,476	11,031	20,214	23,635	23,977	27,922	31,979
มูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดไปโลก	6,419,966	7,470,780	9,101,233	10,389,054	12,042,919	13,849,311	16,112,219	12,416,130	15,156,379	18,160,640
RCA ปลาน้ำจืดเมียนมาร์ในตลาดโลก	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	16.795	8.889

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดเมียนมาร์ไปอาเซียน	na.	na.	na.	na.	na.	na.	na.	na.	74	75
มูลค่าส่งออกสินค้าเมียนมาร์ไปอาเซียน	1,130	1,099	1,571	2,090	2,625	2,610	3,749	3,147	3,735	3,765
อาเซียนนำเข้าปลาน้ำจืด	488	540	686	771	741	866	890	913	1,045	1,233
อาเซียนนำเข้าสินค้าทั้งหมด	355,694	398,654	502,200	580,140	664,601	753,695	931,380	724,727	951,642	1,156,212
RCA ปลาน้ำจืดเมียนมาร์ในตลาดอาเซียน	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	17.966	18.787

ที่มา : ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ จาก International Trade Center (Trade map), 2556

ภาคผนวกที่ 4 การคำนวณค่า RCA การส่งออกสินค้าปลาน้ำจืดของไทย ไปตลาดโลกและตลาดอาเซียน ปี 2545-2554

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดไทยไปโลก	265	259	245	299	300	360	430	380	405	459
มูลค่าส่งออกสินค้าไทยไปโลก	68,108	80,323	96,248	110,110	130,580	153,571	175,908	152,497	195,311	228,824
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดโลก	7,473	8,218	9,469	10,476	11,031	20,214	23,635	23,977	27,922	31,979
มูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดไปโลก	6,419,966	7,470,780	9,101,233	10,389,054	12,042,919	13,849,311	16,112,219	12,416,130	15,156,379	18,160,640
RCA ปลาน้ำจืดไทยในตลาดโลก	3.339	2.934	2.449	2.689	2.512	1.606	1.668	1.291	1.124	1.139

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มูลค่าส่งออกปลาน้ำจืดของไทยไปอาเซียน	42	44	43	42	42	35	41	35	42	57
มูลค่าส่งออกสินค้าไทยไปอาเซียน	13,560	16,543	21,178	23,968	27,231	32,894	39,656	32,491	44,334	54,305
อาเซียนนำเข้าปลาน้ำจืด	488	540	686	771	741	866	890	913	1,045	1,233
อาเซียนนำเข้าสินค้าทั้งหมด	355,694	398,654	502,200	580,140	664,601	753,695	931,380	724,727	951,642	1,156,212
RCA ปลาน้ำจืดไทยในตลาดอาเซียน	2.247	1.974	1.492	1.333	1.387	0.931	1.086	0.863	0.873	0.981

ที่มา : ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ จาก International Trade Center (Trade map), 2556

ภาคผนวกที่ 5 การคำนวณค่าอัตราการเติบโตของตลาด (Market Growth Rate) และส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share)
ในการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์และไทย ไปยังตลาดโลก

ประเทศผู้ส่งออก	มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของประเทศต่างๆ ไปตลาดโลก (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)									
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
ไทย	4,090	4,422	4,661	5,315	6,173	6,791	8,270	7,863	8,853	10,288
เมียนมาร์	317	318	347	359	466	561	483	497	555	654
จีน	5,201	6,014	7,544	8,714	10,236	10,584	11,217	11,390	14,671	18,850
ประเทศอื่นๆ	50,262	56,088	62,492	68,825	75,078	82,497	92,101	86,717	96,217	112,061
ส่งออกในตลาดโลก	59,870	66,842	75,044	83,213	91,953	100,433	112,071	106,467	120,296	141,853

ประเทศผู้ส่งออก	อัตราการขยายตัวของตลาด		มูลค่าการส่งออกเฉลี่ย		ส่วนแบ่งการตลาด		ส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ	
	(ร้อยละ)		(ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)		(ร้อยละ)			
	2545-2549	2550-2554	2545-2549	2550-2554	2545-2549	2550-2554	2545-2549	2550-2554
ไทย	10.60	9.40	4,932	8,413	6.55	7.23	0.82	0.81
เมียนมาร์	9.33	4.56	361	550	0.48	0.48	-0.32	-0.31
จีน	18.83	15.29	7,542	13,342	9.87	11.35	1.22	1.23
ประเทศอื่นๆ	10.60	6.78	62,549	93,919	83.10	80.95	1.93	1.81
อาเซียนนำเข้า	11.37	7.91	75,384	116,224	100.00	100.00		

ที่มา : ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ จาก International Trade Center (Trade map), 2556

ภาคผนวกที่ 6 การคำนวณค่าอัตราการเติบโตของตลาด (Market Growth Rate) และส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ (Relative Market Share)
ในการส่งออกสินค้าประมงของเมียนมาร์และไทย ไปยังตลาดอาเซียน

ประเทศผู้ส่งออก	มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของประเทศต่างๆ ไปอาเซียน (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)									
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
ไทย	186	160	165	171	183	220	227	223	265	331
เมียนมาร์	52	50	103	108	111	97	126	127	120	119
อินโดนีเซีย	137	134	136	134	156	206	273	227	298	381
ประเทศอื่นๆ	279	322	462	398	432	499	587	547	650	773
อาเซียนนำเข้า	654	666	866	811	882	1,022	1,213	1,124	1,333	1,604

ประเทศผู้ส่งออก	อัตราการขยายตัวของตลาด		มูลค่าการส่งออกเฉลี่ย		ส่วนแบ่งการตลาด		ส่วนแบ่งการตลาดเชิงเปรียบเทียบ	
	(ร้อยละ)		(ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)		(ร้อยละ)			
	2545-2549	2550-2554	2545-2549	2550-2554	2545-2549	2550-2554	2545-2549	2550-2554
ไทย	0.34	10.20	173	253	22.65	20.12	1.08	0.97
เมียนมาร์	25.69	3.67	85	118	10.67	9.52	0.76	0.73
อินโดนีเซีย	2.63	14.08	139	277	18.20	21.80	0.93	1.03
ประเทศอื่นๆ	11.43	10.29	379	611	48.48	48.56	1.24	1.26
อาเซียนนำเข้า	8.28	10.47	776	1,259	100.00	100.00		

ที่มา : ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ จาก International Trade Center (Trade map), 2556